Program čezmejnega sodelovanja | SLOVENIJA - ITALIJA 2007-2013

Program čezmejnega sodelovanja

SLOVENIJA - ITALIJA 2007-2013

Operativni program

2007-2013

cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione transfrontaliera
Italia-Slovenia

evropsko teritorialno sodelovanje
program čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija

Investiamo nel vostro futuro!

Naložba v vašo prihodnost!

www.ita-slo.eu

Fondo europeo di sviluppo regionale

Evropski sklad za regionalni razvoj

Izdajatelj
Skupni organ upravljanja
Program čezmejnega sodelovanja Slovenija–Italija 2007-2013
Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina
Glavna direkcija za kulturo, šport, mednarodne odnose in odnose z EU

Grafično oblikovanje in priprava za tisk
Emiliano Rossi - Next01 – Gemona (Udine - Italija)

Tisk
Poligrafiche San Marco Sas - Cormons (Gorizia - Italija)

Naklada
1.500 izvodov

Trst, december 2010

Publikacija je nastala v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 s finančno pomočjo Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Program čezmejnega sodelovanja

SLOVENIJA – ITALIJA 2007-2013

Operativni program številka CCI: 2007 CB 163 PO 036

2007-2013

cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione transfrontaliera
Italia-Slovenia

evropsko teritorialno sodelovanje
program čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija

Investiamo nel vostro futuro!

Naložba v vašo prihodnost!

www.ita-slo.eu

Fondo europeo di sviluppo regionale

Evropski sklad za regionalni razvoj

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 20.4.2010
K(2010) 2343

SKLEP KOMISIJE

z dne 20.4.2010

o spremembi Odločbe C(2007) 6584 o sprejetju operativnega programa „Program čezmejnega sodelovanja Italija – Slovenija 2007-2013“ strukturne pomoči Skupnosti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja v Italiji in Sloveniji

CCI 2007 CB 163 PO 036

(BESEDILO V ITALIJANSKEM IN SLOVENSKEM JEZIKU JE EDINO VERODOSTOJNO)

SKLEP KOMISIJE

z dne 20.4.2010

o spremembi Odločbe C(2007) 6584 o sprejetju operativnega programa "Program čezmejnega sodelovanja Italija – Slovenija 2007-2013" strukturne pomoči Skupnosti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja v Italiji in Sloveniji

CCI 2007 CB 163 PO 036

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije,

ob upoštevanju Uredbe sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu, ter zlasti člena 33(1) Uredbe,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Italija je v imenu držav članic Italije in Slovenije 22. decembra 2009 preko računalniškega sistema za izmenjavo podatkov s Komisijo predložila zahtevek za revizijo operativnega programa „Italija – Slovenija 2007-2013" za pomoč Skupnosti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru evropskega teritorialnega sodelovanja v Italiji in Sloveniji, ki je bil sprejet z Odločbo C(2007) 6584 z dne 20. decembra 2007.

(2) Predlagana sprememba operativnega programa je upravičena zaradi težav pri izvajanju programa, ki zahtevajo manjše spremembe v opisu sistema upravljanja in nadzora.

(3) V skladu s členom 65(g) Uredbe (ES) št. 1083/2006 je nadzorni obor s pisnim postopkom 3. novembra 2009 obravnaval in odobril predlog za spremembo besedila operativnega programa.

(4) Odločbo C(2007) 6584 je zato treba spremeniti –

1 UL L 210, 31.7.2006, str. 25.

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Besedilo iz Priloge I k Odločbi C(2007) 6584 se nadomesti z besedilom iz Priloge k temu sklepu.

Člen 2

Ta sklep je naslovljen na Republiko Italijo in Republiko Slovenijo.

V Bruslju, 20.4.2010

Za Komisijo
Johannes HAHN
Član Komisije

OVERJENA KOPIJA
Za Generalno sekretarko,

Za: Jordi AYET PUIGARNAU
Direktor pisarne Komisije

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 20/XII/2007
K(2007) 6584 končni.

NI ZA OBJAVO

ODLOČBA KOMISIJE

z dne 20/XII/2007

o sprejetju operativnega programa " Program čezmejnega sodelovanja Italija-Slovenija 2007-2013" strukturne pomoči Skupnosti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja v Italiji in Sloveniji

CCI 2007 CB 163 PO 036

(BESEDILO V ITALIJANSKEM IN SLOVENSKEM JEZIKU JE EDINO VERODOSTOJNO)

ODLOČBA KOMISIJE

z dne 20/XII/2007

o sprejetju operativnega programa " Program Čezmejnega sodelovanja Italija-Slovenija 2007-2013" strukturne pomoČi Skupnosti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja v Italija in Sloveniji

CCI 2007 CB 163 PO 036

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI JE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999[1] ter zlasti člena 32(5) Uredbe,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Dne 3. julija 2007 je Italija v imenu Italija in Slovenije Komisiji predložila predlog operativnega programa za čezmejno sodelovanje "Program čezmejnega sodelovanja Italija – Slovenija 2007-2013" v navedenih državah članicah. Na zahtevo Komisije je Italija dne 4. decembra 2007 predložila dodatne informacije.

(2) Operativni program so pripravile države članice, ki sodelujejo v programu v okviru partnerstva iz člena 11 Uredbe (ES) št. 1083/2006.

(3) Komisija je ocenila predlagani operativni program in meni, da prispeva k doseganju ciljev, kakor so določeni v Sklepu Sveta 2006/702/ES z dne 6. oktobra 2006 o strateških smernicah Skupnosti o koheziji[2] in v nacionalnem strateškem referenčnem okviru.

(4) Na podlagi člena 12(2) Uredbe (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1783/1999[3], operativni program vključuje seznam območij znotraj programskega področja. Območja znotraj programskega področja navedena v seznamu so upravičena v skladu s Prilogo I Odločbe Komisije z dne 31. oktobra 2006 o pripravi seznama regij in območij, upravičenih do sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru čezmejnega in nadnacionalnega vidika cilja evropskega teritorialnega sodelovanja za obdobje 2007–2013[4].

(5) Na podlagi člena 12(2) Uredbe (ES) št. 1080/2006 operativni program poleg seznama upravičenih območij vključuje tudi seznam območij NUTS raven 3, ki mejijo na upravičena območja, kot navaja člen 21(1) navedene uredbe; treba je

1 UL L 210, 31.7.2006, str. 25. Uredba, kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1989/2006 (UL L 411, 30.12.2006, str. 6).
2 UL L 291, 21.10.2006, str. 11.
3 UL L 210, 31.7.2006, str. 1.
4 UL L 312, 11.11.2006, str. 47. OdloĐba, kakor je bila spremenjena z OdloĐbo 2007/190/ES (UL L 87, 28.3.2007, str. 16).

pripraviti seznam navedenih območij prožnosti, ki so bila ustrezno utemeljena.

(6) Predlog operativnega programa vsebuje vse elemente iz člena 12 Uredbe (ES) št. 1080/2006, z izjemo okvirnega seznama večjih projektov, navedenih v odstavku 9 navedenega člena, saj se pričakuje, da večji projekti ne bodo predloženi v okviru tega operativnega programa. Predlog zlasti imenuje enotni organ upravljanja, enotni organ za potrjevanje, enotni revizijski organ ter skupni tehnični sekretariat.

(7) Primerno je, da se določi najvišjo stopnjo in najvišji znesek prispevka iz skladov za vsak operativni program in za vsako prednostno os, kot je navedeno v členu 53(6) Uredbe (ES) št. 1083/2006.

(8) Pomoč, dodeljena v okviru operativnih programov, mora izpolnjevati pogoje veljavnih pravil državne pomoči in katero koli drugo veljavno določbo zakonodaje Skupnosti.

(9) Predlagani operativni program je zato treba sprejeti –

SPREJELA NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

Sprejme se operativni program "Program čezmejnega sodelovanja Italija – Slovenija 2007-2013" strukturne

pomoči Skupnosti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja

Italije in Slovenije za programsko obdobje od 1. januarja 2007 do 31. decembra 2013, kot je določen v Prilogi I

in vsebuje naslednje prednostne osi:

1) "Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija",

2) "Konkurenčnost in na znanju temelječa družba",

3) "Socialna integracija" in

4) "Tehnična pomoč".

Člen 2

Izdatki, ki se v okviru operativnega programa dejansko plačajo, so upravičeni od 1. januarja 2007.

Člen 3

1. Program iz člena 1 zajema naslednja upravičena območja:

   – Trieste, Gorizia, Udine, Venezia, Rovigo, Padova, Ferrara, Ravenna v Italiji, kot tudi

   – Goriška, Obalno-kraška, Gorenjska v Sloveniji.

2. Ne glede na odstavek 1 se izdatki, ki so nastali pri izvajanju projektov ali delov projektov, do 20 % zneska prispevka Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) za ta operativni program, lahko financirajo na naslednjih območjih:

   – Pordenone in Treviso v Italiji, kot tudi

   – Osrednjeslovenska in Notranjsko-kraška v Sloveniji.

Člen 4

1. Najvišji znesek pomoči iz ESRR, dodeljen na podlagi operativnega programa, je bil izračunan glede na skupne upravičene javne izdatke in znaša 116.206.931 EUR, in najvišja stopnja sofinanciranja znaša 85 %.

2. Nacionalna protivrednost za 20.507.105 EUR se lahko delno financira s posojili Evropske investicijske banke in drugimi instrumenti dajanja posojil, pri čemer zaenkrat taka posojila niso predvidena.

3. Znotraj operativnega programa iz odstavka 1 sta najvišji znesek za pomoč in najvišja stopnja sofinanciranja za vsako prednostno os v skladu z drugim do petim pododstavkom tega odstavka.

   Najvišja stopnja sofinanciranja za prednostno os "Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija" znaša 85 % in najvišji znesek pomoči iz ESRR za navedeno prednostno os, kakor je bil izračunan glede na skupne upravičene javne izdatke, znaša 42.996.564 EUR.

   Najvišja stopnja sofinanciranja za prednostno os "Konkurenčnost in na znanju temelječa družba" znaša 85 % in najvišji znesek pomoči iz ESRR za navedeno prednostno os, kakor je bil izračunan glede na skupne upravičene javne izdatke, znaša 33.700.010 EUR.

   Najvišja stopnja sofinanciranja za prednostno os "Socialna integracija" znaša 85 % in najvišji znesek pomoči iz ESRR za navedeno prednostno os, kakor je bil izračunan glede na skupne upravičene javne izdatke, znaša 32.537.941 EUR

   Najvišja stopnja sofinanciranja za prednostno os "Tehnična pomoč" znaša 85 % in najvišji znesek pomoči iz ESRR za navedeno prednostno os, kakor je bil izračunan glede na skupne upravičene javne izdatke, znaša 6.972.416 EUR.

4. Ustrezni načrt financiranja je določen v Prilogi II.

Člen 5

Kakršna koli javna pomoč v okviru operativnega programa je v skladu s postopkovnimi in vsebinskimi pravili državnih pomoči, ki se uporabljajo v trenutku dodelitve pomoči.

Člen 6

Ta odločba je naslovljena na Republiko Italijo in Republiko Slovenijo.

V Bruslju, 20/XII/2007.

Za Komisijo
Danuta HÜBNER
Članica Komisije

>>

Program čezmejnega sodelovanja

SLOVENIJA – ITALIJA 2007-2013

Vsebina

1	**Opis postopka programiranja**	17
2	**Vsebinska analiza**	23
2.a	Opis programskega območja	24
2.b	Sinteza socialno-ekonomske in okoljske analize	27
2.c	Splošna SWOT analiza	39
3	**Referenčni okvir**	43
3.a	Strateške smernice Skupnosti na področju čezmejnega sodelovanja	44
3.b	Italijanski in slovenski Nacionalni strateški referenčni okvir	45
3.c	Izkušnje z izvedbo čezmejnih programov INTERREG II in INTERREG IIIA Slovenija–Italija	47
3.d	Predlogi ocenjevalcev PPS INTERREG IIIA Slovenija-Italija za obdobje 2007-2013	49
4	**Strategija programa**	53
4.a	Predpostavka	54
4.b	Smernice za opredelitev strategije programa	54
4.c	Cilji programa	55
4.d	Utemeljitev prednostnih nalog	58
4.e	Prednostne naloge programa	63
4.f	Usklajevanje in sinergija z ostalimi ukrepi, ki se financirajo iz strukturnih skladov	73
4.g	Izbrani kazalniki za vrednotenje ciljev in referenčni podatki	79
5	**Finančni načrt**	87
5.a	Finančni načrt programa, ki prikazuje letne dodelitve sredstev ESRR za program v obdobju 2007-2013	88
5.b	Finančni načrt programa glede na prednostne naloge za obdobje 2007-2013	89
6	**Izvajanje programa**	91
6.a	Struktura upravljanja programa	92
6.b	Načelo vodilnega partnerja	102
6.c	Tipi projektov in postopki izbora projektov	102
6.d	Opis finančnih tokov	107
6.e	Sistem spremljanja in ocenjevanja ter izmenjava računalniških podatkov	110
6.f	Informiranje in obveščanje javnosti	111
7	**Povzetek poglavitnih ugotovitev predhodnega vrednotenja (ex-ante)**	115
7.a	Pet ključnih elementov	116
7.b	Celovita presoja vplivov na okolje	119

1

Opis postopka programiranja

1 Opis postopka programiranja

Postopek priprave operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 je koordinirala Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina, ki opravlja vlogo imenovanega organa upravljanja. V programski postopek so bili aktivno vključeni predstavniki nacionalnih, regionalnih in lokalnih institucij, ki predstavljajo programsko območje.

Delovno skupino za programiranje so sestavljali predstavniki dežel Furlanije Julijske krajine, Veneta, Emilie-Romagne, italijanskega Ministrstva za gospodarstvo in finance (kasneje ga je nadomestilo Ministrstvo za gospodarski razvoj) ter Službe Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Določitev prednostnih nalog in postopkov za izvajanje operativnega programa je bila dokaj kompleksna in zamudna naloga, še posebno ob upoštevanju večjega programskega območja, razširjenega partnerstva in dejanske skupne naravnanosti programa.

Programski postopek se je začel s prvim srečanjem delovne skupine julija 2005. Kot prikazuje spodnja tabela, je bilo potrebnih več sestankov, katerih cilj je bil pripraviti končno verzijo operativnega programa.

Kraj in datum	Vsebina
Štanjel, 18. julij 2005	• Študija Generalnega direktorata za regionalno politiko (DG REGIO) in nacionalnih akterjev za začetek priprav za obdobje 2007-2013 • Akcijski načrt in metodologija • Tehnična pomoč za pripravo operativnega programa
Trst, 29. november 2005	• Izkušnje preteklega čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija • Podpora pri pripravi operativnega programa (zunanja podpora, predhodno (ex-ante) vrednotenje, načrtovanje) Postopek izbora projektov in evalvacije
Lipica, 23. januar 2006	• Programski postopek na nacionalni/regionalni ravni Pridobljena spoznanja • Trilateralno sodelovanje • Izmenjava prednostnih nalog in vzpostavitev tematskih delovnih skupin • Izbor upravičenih projektov za financiranje (vzpostavitev/razvoj projektov, ključni akterji)
Trst, 15. februar 2006	• Prednostne naloge za programsko obdobje 2007-2013
Štanjel, 27. marec 2006	• Metodologija za identifikacijo prednostnih nalog • Identifikacija tipologije projektov in izbor • Organizacijske strukture programa (lokacija, naloge) • Določitev strateškega dela operativnega programa
Bologna, 16. maj 2006	• Organizacijske strukture programa
Grado, 12. junij 2006	• Organizacijske strukture programa • Vrednotenje in izbor projektov • Vrste projektov

Trst, 7. september 2006	• Organizacijske strukture programa • Strateški cilj/prednostne naloge/specifični cilji • Tipologije aktivnosti; strateški projekti • Postopek Direktive o celoviti presoji vplivov na okolje
Benetke, 10. oktober 2006	• Organizacijske strukture: sestava in naloge • Finančni tokovi
Ljubljana, 9. november 2006	• SWOT in socialno-ekonomska analiza • Vrste projektov • Organizacijske strukture programa
Trst, 20. december 2006	• Osnutek operativnega programa: razprava za odobritev
S. Floriano del Collio, 15.-16. februar 2007	• Osnutek operativnega programa: razprava za odobritev
Sežana, 24. april 2007	• Osnutek operativnega programa: razprava za odobritev
Bologna, 29. maj 2007	• Predstavitev operativnega programa italijanskim oblastem • Usklajevanje pogojev za vzpostavitev Skupnega tehničnega sekretariata
Videm, 27. junij 2007	• Usklajevanje pogojev za vzpostavitev Skupnega tehničnega sekretariata • Razpisna dokumentacija
Videm, 24. julij 2007	• Usklajevanje pogojev za vzpostavitev Skupnega tehničnega sekretariata • Razpisna dokumentacija
Mesola in Ferrara, 29.-30. Oktober 2007	• Informacije glede zaključitve postopka celovite presoje vplivov na okolje • Razprava osnutka operativnega programa in okoljskega poročila

Urad Generalnega direktorata za regionalno politiko Evropske komisije je med postopkom programiranja večkrat podal smernice in nasvete glede predlogov, ki so jih partnerji obravnavali, ter s tem nudil podporo procesu odločanja v delovni skupini.

Organ upravljanja je občasno pripravljal osnutke dokumentov, vezane tako na organizacijo (tj. sodelujoče strukture in organe) kot na strategijo operativnega programa, ki so bili predstavljeni partnerjem. Predloge so predstavniki programske skupine analizirali, popravljali in dopolnjevali in končno tudi odobrili.

Poleg tega je delovna skupina z namenom doseči sporazum in skupno odobritev celotne vsebine strategije operativnega programa ustanovila[1] naslednje tematske čezmejne ožje delovne skupine, v katerih so sodelovali predstavniki različnih sektorjev iz centralnih, regionalnih in lokalnih uprav programskega območja:

1 Odločitev je bila sprejeta na sestanku v Trstu 15. februarja 2006.

- Kmetijstvo in okolje;
- Gospodarsko področje (industrija, obrt, trgovina in storitve, raziskave in tehnološke inovacije, usposabljanje);
- Kultura;
- Turizem;
- Infrastruktura, transportni sistemi in logistika.

Tematske čezmejne ožje delovne skupine so aktivno prispevale k določitvi specifičnih ciljev in okvirnih smernic glede ukrepov programa, o katerih so predstavniki delovne skupine razpravljali in jih končno tudi odobrili.

Dežela Furlanija Julijska krajina je kot organ, odgovoren za programiranje, s pomočjo razpisa določila podjetje, odgovorno za predhodno (ex-ante) vrednotenje in za pripravo okoljskega poročila.

Izbrani izvajalec za izvedbo ex-ante vrednotenja je v sodelovanju z okoljskimi organi programskih partnerjev organiziral in koordiniral vrsto sestankov ter sestavil okoljsko poročilo, ki temelji na ustreznih okoljskih vprašanjih, identificiranih na programskem območju.

Takoj, ko je operativni program vseboval zadostno izdelano strategijo, je bilo na celotnem programskem območju vzpostavljeno institucionalno in socialno-ekonomsko partnerstvo: vsak izmed partnerjev ga je organiziral na podlagi svojega pravnega okvirja ter zbral komentarje in predloge za končno verzijo programa.

Kot zahteva postopek celovite presoje vplivov na okolje (v nadaljevanju CPVO), sta bila osnutek operativnega programa in okoljsko poročilo objavljena na programskem območju, z namenom odpreti »posvetovanje« in omogočiti javnosti programskega območja, da lahko izrazi mnenja o morebitnih okoljskih vplivih.

Upoštevajoč dolgo časovno obdobje, zahtevano v pristojni zakonodaji Republike Slovenije za posvetovalni postopek in na predlog Evropske komisije na predhodnem usklajevalnem sestanku, ki je potekal v Bruslju 14. decembra 2006, se je delovna skupina odločila posredovati operativni program in okoljsko poročilo Evropski komisiji v prvo ocenjevanje takoj, ko ga bodo potrdili pristojni organi na celotnem programskem območju (deželne vlade v Italiji in vlada Republike Slovenije).

Program je bil posredovan Evropski komisiji s sistemom SFC 2007 29. junija 2007, ki ga je, kot izhaja iz obvestila EK, prejela dne 9. julija 2007.

Postopek presoje je bil prekinjen 13. julija 2007 zaradi še ne zaključenega postopka CPVO.

Končna uradna različica operativnega programa je bila posredovana EK s sistemom SCF 2007 v italijanskem in slovenskem jeziku.

2

Vsebinska analiza

2 Vsebinska analiza

2.a Opis programskega območja

Programsko območje, ki se razprostira na 30.740 km2 in ima več kot 5,5 milijonov prebivalcev, vključuje na slovenski strani Goriško, Gorenjsko in Obalno-kraško ter na osnovi načela fleksibilnosti še Osrednjeslovensko in Notranjsko-kraško statistično regijo; na italijanski strani pa pokrajine Videm, Gorica, Trst, Benetke, Padova, Rovigo, Ferrara in Ravenna ter na osnovi načela fleksibilnosti še pokrajini Pordenone in Treviso.

Programsko območje zajema veliko pokrajin, od obalnih območij, ki ležijo na vseh upravičenih italijanskih območjih in v Obalno-kraški statistični regiji, vrsto dolin v deželah Emilia-Romagna, Veneto in delno v Furlaniji, gorskih grebenov, ki se raztezajo v vseh slovenskih statističnih regijah in so del programskega območja (Julijske Alpe) ter deloma pokrajin Pordenone in Udine (Karnijske in Julijske Alpe) do apnenčastih skal na **Krasu**.

Na osrednjem območju se srečata orografska sistema Alp in Dinarskega gorovja. To območje je geološko zelo raznoliko, s kameninami iz treh različnih geoloških obdobij, vendar prevladuje apnenec iz mezozoika. Na osrednjem območju programskega območja se srečata vpliva kontinentalnega podnebja iz Alp in sredozemskega podnebja. Predvsem čezmejna regija Kras, klasični oz. matični Kras, je dobro znana že odkar so se tam pričele znanstvene raziskave in raziskovanja jam ter površinskih in podzemnih pojavov. Podnebje je submediteransko z blagimi vplivi celinskega podnebja.

Programskemu območju je skupen tudi ključen naraven vir, tj. **Jadransko morje**, delno zaprto morje, za katerega so značilne majhne globine, ki je zelo pomemben dejavnik za turizem in trgovino.

Vse reke na programskem območju se izlivajo v Jadransko morje. S čezmejnega vidika je posebno pomembna reka Soča predvsem zato, ker izvira v Sloveniji in teče vzdolž italijanske obale. Tudi porečje reke Reke leži tako na slovenskem kot na italijanskem teritoriju.

Za programsko območje so značilni številni urbani centri, ki so si relativno blizu. V zvezi s tem lahko navedemo, da sta mesti Gorica in Nova Gorica med seboj oddaljeni manj kot 1 kilometer, razdalja med obalnima mestoma Trst in Koper pa je manjša od 15 kilometrov.

V primerjavi s programskim obdobjem 2000-2006 je sedanje programsko območje bistveno večje, saj vključuje na italijanski strani tudi pokrajini Ravenna in Ferrara (dežela Emilia-Romagna) in pokrajino Padova (dežela Veneto), medtem ko na slovenski strani vključuje Gorenjsko statistično regijo. To pomeni povečanje upravičenega območja za 62,9% in zajete populacije za 65,8%.

V skladu s členom 7 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, členom 21 Uredbe (ES) št. 1080/2006 in Odločbo Komisije št. 2006/769/ES z dne 31. oktobra 2006, je organ upravljanja v soglasju s partnerji predlagal vključitev naslednjih območij:

Za Republiko Slovenijo:

Goriška statistična regija

Obalno-kraška statistična regija

Gorenjska statistična regija

Osrednjeslovenska statistična regija (na osnovi načela fleksibilnosti)

Notranjsko-kraška statistična regija (na osnovi načela fleksibilnosti)

Za Republiko Italijo:

Za deželo Furlanijo Julijsko krajino:

Pokrajina Trst

Pokrajina Gorica

Pokrajina Videm

Pokrajina Pordenone (na osnovi načela fleksibilnosti)

Za deželo Veneto:

Pokrajina Benetke

Pokrajina Rovigo

Pokrajina Padova

Pokrajina Treviso (na osnovi načela fleksibilnosti)

Za deželo Emilia-Romagna:

Pokrajina Ferrara

Pokrajina Ravenna

Zgoraj navedeni zahtevi je Evropska komisija ugodila s dopisom št. 09735 z dne 12. oktobra 2006.

Med območji vključenimi »**na osnovi načela fleksibilnosti**«, se na italijanskem ozemlju pokrajina Pordenone, ki meji na upravičeno območje, razlikuje od ostalih po prisotnosti pomembnih podjetij s področja elektronike in jeklarske industrije, proizvodnji strojev za tekstilno industrijo, sektorju hrane in zmrznjene hrane, kot tudi tekstilnemu sektorju, ki predstavlja povezavo med proizvodnima sistemoma v deželah Furlaniji Julijski krajini in Venetu.

V pokrajini Pordenone sta tudi dve od štirih industrijskih okrožij v Furlaniji Julijski krajini, in sicer industrijski sektor v kraju Maniago, specializiran v izdelavi nožev, in proizvodnja pohištva v kraju Brugnera.

Zgoraj navedena pokrajina prav tako predstavlja primer dobre prakse glede izvajanja programov za boljši lokalni razvoj gorskih in hribovitih predelov, zlasti prek uresničevanja Načrta za lokalni razvoj, ki ga upravlja »Gruppo di Azione Locale – Montagna Leader«.

Karta programskega območja

V zvezi z zgoraj navedenimi značilnostmi bo vključitev pokrajine Pordenone tudi v programsko obdobje 2007-2013 zagotovila bolj učinkovito izvajanje programske strategije, predvsem v gospodarskem sektorju.

Pokrajina Treviso, ki leži med pokrajinami Benetke, Padova in Pordenone, s strateškega vidika spada na programsko območje. Vključitev te pokrajine v upravičeno območje bo zagotovila večjo homogenost območja ter prispevala k večji prostorski kontinuiteti.

Pokrajina Treviso, ki zajema tudi hribovita in gorska območja, ima dolgoletne izkušnje z reševanjem vprašanj v zvezi z navedenimi območji in v zvezi s sodelovanjem (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Italija-Avstrija 2000-2006). Prispevala bo torej k izmenjavi tematskih vprašanj, ki so prisotna tako v Furlaniji Julijski krajini kot v Sloveniji.

Za zelo bogat družbeno-gospodarski sistem je značilna visoka koncentracija malih in srednje velikih podjetij, kar velja tudi za celotno severovzhodno Italijo. Vključuje mnogo industrijskih grozdov, med katerimi so najbolj pomembni tisti za proizvodnjo športnih izdelkov, pohištva iz lesa, gradnja ekoloških stanovanjskih in drugih objektov ter pridelava vina sorte Prosecco.

V zvezi z okoljem in povezanimi okoljskimi vprašanji, ki zadevajo upravičeno območje, lahko rečemo, da se bodo na osnovi financiranja projektov, ki se ne bodo osredotočali le na beneško laguno, temveč tudi na izsuševalni bazen in reke, ki se izlivajo v Jadransko morje, ter na podeželje in gorato zaledje dežele Veneto, lahko poglobljeno analizirala okoljska vprašanja in se dosegli boljši rezultati v celotnem programu. Zaradi vseh teh razlogov bo vključitev pokrajine Treviso v upravičeno območje zagotovila bolj učinkovito izvajanje programske strategije v programskem obdobju 2007-2013.

V Sloveniji se bo območje – poleg upravičenega območja – razširilo še na celotno Gorenjsko

statistično regijo in na osnovi načela fleksibilnosti tudi na sosednjo Osrednjeslovensko in Notranjsko-kraško regijo.

Z razširitvijo bo mogoče izboljšati čezmejno sodelovanje med »funkcionalnimi podregijami«, kot je Park Škocjanske jame. V skupnem interesu je namreč, da se upravljajo zavarovana območja, ki spadajo med območja SKTE III, kot sta Notranjsko-kraška in Obalno-kraška regija, ki je neposredno povezana z italijanskim Krasom ter pokrajinama Trst in Gorica.

Osrednjeslovenska statistična regija je bila do neke mere že vključena v čezmejno sodelovanje z Italijo, predvsem prek ustanov, kot so univerze in raziskovalne ustanove, in je tako oblikovala omrežja ter prispevala svoje izkušnje in znanje akterjem na čezmejnem območju.

Prek razširitve upravičenih območij se bo dvignila raven čezmejnega sodelovanja in dodane vrednosti, saj bodo aktivnosti imele večji učinek na razvoj celotnega območja.

2.b Sinteza socialno-ekonomske in okoljske analize[2]

STANJE OKOLJA IN PROSTORA

Prebivalstvo

Med letoma 2002 in 2005 je število prebivalstva na programskem območju (vključno z območji, ki so vključena »na osnovi načela fleksibilnosti«) v celoti naraslo za 2,7%, čeprav se na nekaterih območjih beleži upad (pokrajina Trst in Goriška statistična regija), na drugih pa rast (Padova, Ravenna, Treviso, Pordenone). Italijanske pokrajine imajo zelo pozitivno ravnotežje priseljevanja, ki nadomešča negativno naravno demografsko ravnotežje. Po drugi strani je ravnotežje priseljevanja in demografsko ravnotežje na slovenskih območjih blizu ničle, ponekod pa celo negativno. Zbrani podatki kažejo na vedno večjo prisotnost tujcev na programskem območju: na tisoč prebivalcev je 49 tujcev, starostni indeks pa je pri njih precej nižji od tistega pri domačem prebivalstvu. Poseljenost prebivalstva na programskem območju (185,1 prebivalcev/km^2 v letu 2005) kaže na to, da je v celoti gledano gostota prebivalstva v italijanskih pokrajinah trikrat večja kot na slovenskih območjih. V štiriletnem obdobju med letoma 2002-2005 je gostota prebivalstva narasla v vseh pokrajinah. Kar zadeva povprečno starost prebivalstva, lahko ugotovimo, da je slovensko povprečje nižje od italijanskega, ima pa tudi večje število prebivalcev pod 15. letom starosti. Kljub rasti števila prebivalstva pa ne prihaja do povečanja delovne sile.

Vodni viri

Stanje potrošnje vode na različnih območjih na programskem območju se razlikuje, poleg tega pa potrošnja vode tudi niha glede na letni čas[3]. Na italijanskem ozemlju se potrošnjja vode v različnih območjih zelo razlikuje in znaša 78,3 m^3/prebivalca v pokrajini Rovigo ter 189,6 m^3/prebivalca v pokrajini Trst; na slovenskem ozemlju se potrošnja vode giblje od 78,4

2 Za več informacij preverite Okoljsko poročilo in Socialno-ekonomsko poročilo.
3 Predvsem v turističnih območjih

m^3/prebivalca v Gorenjski statistični regiji do 168,9 m^3/prebivalca v Obalno-kraški regiji. V povprečju je potrošnja vode v slovenskih in italijanskih teritorialnih enotah na programskem območju enaka in znaša 103,7 m^3/prebivalca.
Kar zadeva potrošnjo vode v gospodinjstvih je ta v slovenskih statističnih regijah navadno nižja. V primerjavi z italijanskimi pokrajinami je največjo potrošnjo vode opaziti v Obalno-kraški statistični regiji (121,8 m^3/prebivalca letno). Na italijanski strani programskega območja je največjo potrošnjo vode v gospodinjstvih opaziti v pokrajinah Benetke (79,2 m^3/prebivalca letno), Videm (74,2 m^3/prebivalca letno) in Trst (72,8 m^3/prebivalca letno).
Izgube vode v vodovodnih sistemih so visoke na celotnem programskem območju.
Stanje kanalizacijskih sistemov na programskem območju je zelo različno v italijanskih pokrajinah in slovenskih statističnih regijah. V italijanskih pokrajinah znaša delež prebivalstva s povezavo do kanalizacijskega sistema približno 99,7%, v slovenskih statističnih regijah pa 53,3%[4].
Glede na kakovost obalne morske vode je mogoče analizirati delež obalnih območij, ki niso onesnažena in so primerna za kopanje. Med italijanskimi pokrajinami je za obalna območja v Furlaniji Julijski krajini značilno, da niso onesnažena in so bila popolnoma primerna za kopanje v vseh treh referenčnih sezonah (2001, 2002, 2003). Med poletno sezono leta 2002 je bilo zabeleženo splošno zmanjšanje obalnih površin, primernih za kopanje, v pokrajinah dežel Veneto in Emilia Romagna v nasprotju z državnimi podatki, ki ostajajo bolj ali manj nespremenjeni. Podatki, zbrani leta 2003, kažejo na izboljšanje kopalnih območij v primerjavi z letom 2001 v vseh italijanskih pokrajinah v okviru programa.
Ustreznost celinskih voda za kopanje na slovenski strani se je zmanjšala od leta 2004, ko je bilo 18% zbranih vzorcev neprimernih za kopanje, do leta 2005, ko je bilo neprimernih za kopanje kar 29% vzorcev.
Kakovost rečnih voda je ustrezna, z izjemo delov rek v italijanski Padski nižini, za katere je značilna visoka stopnja onesnaženosti, in v nekaterih delih rek v slovenski Goriški in Osrednjeslovenski statistični regiji, ki kažejo slabo kemijsko stanje. Na slovenski strani so za čezmejno reko Sočo značilne vode z dobrim kemijskim stanjem, z izjemo dela, ki ga nadzira postaja v Solkanu in leži blizu meje z Italijo, saj kaže slabo kemijsko stanje. Italijanski del reke Soče je v dobrem ekološkem stanju. Slovenska reka Reka je vredna omembe zaradi svojega čezmejnega porečja, ki kaže dobro kemijsko kakovost. Kakovost jezerskih voda je večinoma dobra, z izjemo dveh jezer v italijanski pokrajini Treviso.
Ker morajo v skladu z Okvirno direktivo o vodah (2006/60/ES) vse evropske celinske in obalne vode doseči ustrezno ekološko in kemijsko stanje do leta 2015, bi si morali prizadevati za izboljšanje kakovosti vode na programskem območju.
Posebno pozornost velja nameniti podzemnim vodam, saj ponavadi kažejo slabo kakovost in kemijsko stanje.
Vodni viri predstavljajo ogromen potencial za čezmejno sodelovanje na programskem območju (monitoring, ukrepi za nadzor onesnaženja, preprečevanje ekoloških nesreč itd.)

Varstvo narave

Namen čezmejnega sodelovanja je okrepiti sinergijo med varovanjem okolja in rastjo.
Na programskem območju imajo slovenske statistične regije višji delež zavarovanih območij (17,7%) kot v italijanskih pokrajinah (4,2%). Na območjih, vključenih na osnovi načela fleksibilnosti, je stanje drugačno, saj imajo italijanske pokrajine skupno precej višji delež zavarovanih območij (7,2%) kot je celoten delež v slovenskih statističnih regijah, ki je zelo nizek

4 Italijanski podatki ne navajajo dejanskega deleža prebivalstva z urejenim kanalizacijskim sistemom, ampak število prebivalcev v občinah, ki imajo takšen sistem, ne glede na pokritost občine s kanalizacijskim sistemom. Zaradi tega je možno, da na italijanskih območjih ta delež ne odseva dejanske situacije.

(0,3%). Na italijanski strani programskega območja je za pol manj območij parkov (4,9%) kot na slovenski strani (10,4%), delež pa je nižji od nacionalnega povprečja. Slovensko programsko območje, vključno z območji na osnovi načela fleksibilnosti, pa ima nasprotno višji delež (10,4%) od nacionalnega povprečja (7,4%).
Mokrišč mednarodnega pomena (Ramsarska konvencija), je 15, in sicer največ v Ferrari (5) in Ravenni (5), na slovenskem območju pa v Obalno-kraški statistični regiji. Druga najdemo še v pokrajinah Benetke, Videm in Gorica.
Veliko zavarovanih območij se razteza vzdolž obale, čeprav lahko opredelimo kot morska le naslednja: rezervat Miramare (30 ha, Trst), Krajinski park Strunjan (407 ha, v Obalno-kraški statistični regiji) in naravni spomenik Debeli rtič (24 ha, prav tako v Obalno-kraški statistični regiji), saj ležijo na površinah, ki presegajo obalno območje odprtega morja. Bližina teh območij in podobnost med nekaterimi naravnimi in pokrajinskimi elementi je lahko dobra osnova za uresničitev projektov sodelovanja.
Na drugih obalnih območjih gre večinoma za varovanje solin, borovih gozdov in sipin (Ravenna), zalivov in lagun (Ferrara), rečnih delt (Rovigo) ter izlivov in dolin na območju Furlanije. Ob meji med Trstom in Obalno-kraško statistično regijo ležijo na italijanski strani štirje naravni rezervati, medtem ko ima Goriška statistična regija nekaj zavarovanih območij v bližini meje z Gorico.
Prav tako je potrebno navesti bližino Regionalnega parka Julijsko predgorje v Vidmu in Triglavskega narodnega parka, ki leži med Goriško in Gorenjsko statistično regijo. Na programskem območju in območjih, vključenih na osnovi načela fleksibilnosti, se delež ozemlja, ki ga pokriva Natura 2000, precej razlikuje in se giblje od najnižjega v pokrajini Padova (9,4%) do najvišjega v Notranjsko-kraški statistični regiji, kjer je več kot polovica ozemlja, vključena v omrežje Natura 2000 (53,6%).
Na slovenski strani so deleži območij, pomembnih za Skupnost, in posebnih varstvenih območij vedno višji od deležev v Italiji. Ta razlika ni razvidna le na programskem območju, temveč tudi na območjih, vključenih na osnovi načela fleksibilnosti ter tudi na državni ravni. Na italijanskem ozemlju je delež pokrajin in območij, vključenih na osnovi načela fleksibilnosti, znotraj programa, ki jih pokriva omrežje Natura 2000 (16,0%), nekoliko nižji od deleža v SV Italiji (16,9%). Večji del programskega območja (vse slovenske statistične regije in pokrajine Trst, Videm in Gorica) ima več kot 50% naravnih območij. V pokrajini Benetke se delež naravnih območij giblje med 20 in 50%, stopnja fragmentacije pa je zmerna. Stanje je najbolj kritično v pokrajini Treviso, Ravenna in Ferrara, kjer je delež naravnih območij nižji od 20%. Glede na razmerje pozidanih površin je teh v slovenskih regijah manj kot v italijanskih pokrajinah Trst, Benetke, Padova in Treviso.

Kakovost zraka

Na osnovi analize kakovosti zraka na programskem območju so se lahko izpostavile določene kritične situacije.
Najvišja koncentracija PM10 se je zabeležila v pokrajinah Benetke, Padova, Treviso, Rovigo, Pordenone in Ferrara ter v Osrednjeslovenski in Goriški statistični regiji.
Na programskem območju so se mejne vrednosti ozona za varovanje človeškega zdravja in raslinstva presegle, z izjemo območij med pokrajinama Ferrara in Rovigo. Predvsem je kritično stanje evtrofikacijskih snovi v zraku na celotnem programskem območju. Stanje je najbolj kritično v pokrajinah Padova, Treviso, Rovigo in Benetke (čeprav je na južnem delu koncentracija omejena) ter v slovenski Osrednjeslovenski in Notranjsko-kraški statistični regiji.
Koncentracije sledi kislih spojin v zraku na celotnem programskem območju v letu 2000 niso presegle kritičnih vrednosti.

Raba tal

Iz podatkov sistema Corine Land Cover (2000) je razvidno, da je večina programskega območja pokrita s kmetijskimi zemljišči (55%) ter gozdovi in polnaravnimi površinami (33,6%). Na območjih, vključenih na osnovi načela fleksibilnosti, spada skoraj celotno ozemlje pod ti dve kategoriji, ki sta tudi enakomerno porazdeljeni. Poudariti je potrebno, da imamo na slovenski strani predvsem gozdove in polnaravne površine, medtem ko na italijanski strani prevladujejo kmetijska zemljišča. Te razlike se kažejo tudi na nacionalni ravni.
Delež antropogenih površin je na slovenskem programskem območju, vključno z območji, vključenimi na osnovi načela fleksibilnosti, precej manjši (2,8%) v primerjavi z italijanskim delom programskega območja (7,3%). Na slovenskih območjih primanjkuje vlažnih območij, ki so prisotna v italijanskih pokrajinah Rovigo (6,4%), Ferrara skupaj z Ravenno (4,4%) in Benetke (6,3%). Tudi vodna telesa so prisotna predvsem na italijanskem ozemlju programskega območja, zlasti v pokrajinah Benetke (15,6%) in Gorica (13,7%). Med letoma 1990 in 2000 se je delež kmetijskih zemljišč na italijanskem ozemlju zmanjšal bolj kot v SV Italiji v skladu z nacionalnim povprečjem; na slovenski strani pa se delež kmetijskih zemljišč nekoliko povečuje kakor tudi drugod po državi.

Ravnanje z odpadki

Med letom 2004 je proizvodnja komunalnih odpadkov na italijanski strani programskega območja znašala 601 kg/prebivalca. Vrednost je bila precej nižja na italijanskih območjih, vključenih na osnovi načela fleksibilnosti, in sicer 422 kg/prebivalca. Na italijanskem delu programskega območja znaša proizvodnja posebnih odpadkov približno 22,3 tone na osebo. V slovenskem delu programskega območja se v primerjavi z italijanskimi deželami (2,2 tone) v povprečju proizvede manj posebnih odpadkov na osebo (1,4 tone).
Glede na ločeno zbrane trde komunalne odpadke se na slovenski in italijanski strani programskega območja kažejo razlike med državnima povprečjema. V italijanskih pokrajinah je leta 2004 delež ločeno zbranih trdih komunalnih odpadkov znašal 36%; Trst je imel najnižjo vrednost (13,7%), Treviso pa najvišjo (63,4%). Leta 2005 je delež ločeno zbranih trdih komunalnih odpadkov v slovenskih statističnih regijah predstavljal povprečno 4% vseh zbranih komunalnih odpadkov. Najvišja vrednost je bila zabeležena v Gorenjski statistični regiji, znašala pa je 11,1%.

Okoljsko tveganje

Pojem okoljskega tveganja se po eni strani nanaša na naravno tveganje (hidrogeološko tveganje, potresna in vulkanska nevarnost ter počasi napredujoče tveganje, ki se deli na pogrezanje tal in obalno erozijo), po drugi strani pa na tehnološko tveganje (nevarnost nesreč pri uporabi določenih nevarnih snovi).
Območje, ki ga sestavljajo italijanske pokrajine, vključno z območji, vključenimi na osnovi načela fleksibilnosti, je značilno, da je delež ozemlja izpostavljen hidrogeološki nestabilnosti, in sicer 2,7%; ta je manjši od deleža v Italiji, ki znaša 5,2% in precej manjši v primerjavi z vrednostmi v SV Italiji (6,6%). Za slovenske statistične regije je značilen visok delež ozemlja izpostavljenega eroziji. Plazovi so zelo razširjeni na osrednjem delu slovenskega programskega območja.
Poleg tega je programsko območje zaradi svoje morfološke sestave izpostavljeno poplavam. Obalna erozija je prisotna na večjem delu obale na programskem območju, čeprav se intenzivnost pojava razlikuje iz pokrajine v pokrajino. Potresni pojavi so v veliki meri prisotni na območju Furlanije, predvsem v goratih predelih, in na območju Bovca in Kobarida v Goriški statistični

regiji, medtem ko so manj razširjeni na preostalem programskem območju.
Nevarnost požarov je prisotna predvsem na območju Krasa in se je v zadnjih letih celo povečala. Dejavnik, ki ga je potrebno upoštevati v zvezi s tehnološkim tveganjem, je prevoz nevarnih snovi po morju in kopnem. Kar zadeva cestni prevoz nevarnih snovi na italijanskem ozemlju, je pretok nevarnih snovi čez Veneto zelo visok, saj skupne količine močno presegajo nacionalno povprečje. Na italijanski strani ležijo onesnaženi predeli nacionalnega pomena v industrijski coni Porto Marghera in na območju lagun, v industrijskem pristanišču v Trstu, v lagunah Marano in Grado ter na območjih Mardimaga in Ceregnana v bližini Roviga.
Poglavitne okolju škodljive panoge najdemo v industrijskih conah Porto Marghera in Ravenna ter v manjši meri v Osrednjeslovenski statistični regiji.
Kljub dejstvu, da ležijo poglavitne industrijske cone na določenih območjih, lahko onesnaženje vpliva na celotno programsko območje. Skupno upravljanje in skupno preprečevanje nevarnosti je zelo pomembno.

Energija

Med letoma 2001 in 2004 je bila količina proizvodene električne energije na osebo v deželah Veneto in Furlanija Julijska krajina v povprečju višja od proizvodnje na osebo na nacionalni ravni in v skladu s podatki za SV Italijo.
Proizvodnja električne energije na osebo je precej visoka v Sloveniji, saj so vrednosti tu višje od vrednosti v italijanskih deželah. Poraba električne energije v treh italijanskih deželah na programskem območju je precej višja od nacionalnega povprečja. V Sloveniji je poraba električne energije višja kot v Italiji in višja od povprečja EU-25, vrednosti pa so zelo blizu tistim v deželah Veneto in Emilia-Romagna. V obdobju med letoma 2001 in 2004 je poraba električne energije na osebo nekoliko narasla v vseh italijanskih deželah in prav tako v Sloveniji.
Med italijanskimi deželami proizvede Furlanija Julijska krajina v povprečju največ električne energije iz obnovljivih virov, vrednosti pa so ponavadi višje od nacionalnega povprečja, vendar še vedno nižje od tistih v SV Italiji. V deželi Veneto ostaja proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov stabilna, vrednost pa je nekoliko nižja od nacionalnih podatkov. Dežela Emilia-Romagna ima najnižji delež, ki se bo z leti še zmanjšal zaradi proizvodnje energije iz obnovljivih virov.
Na vseh upoštevanih območjih predstavljajo poglavitni vir električne energije iz obnovljivih virov hidroelektrarne. Izkoriščanje biomase je drugi najpomembnejši vir za italijanske dežele, predvsem v deželi Emilia-Romagna, kjer proizvedejo 42,6% vse električne energije iz obnovljivih virov. Proizvodnja električne energije iz biomase je precej nizka v Furlaniji Julijski krajini (4,8%). Na programskem območju je prispevek vetrne, fotonapetostne in geotermalne energije enak ničli. Italijanski delež obnovljive energije je blizu vrednosti EU-25 (12,8%) in nekoliko nižji od EU-15 (13,8%). Največ električne energije iz obnovljivih virov, in sicer 23,1% celotne potrošnje električne energije, se proizvede v Sloveniji.

Materialna in nematerialna infrastruktura, logistika in mobilnost

Izmenjava in pretok blaga, informacij in prost dostop do storitev so pomembni dejavniki za razvoj programskega območja. Učinkovito transportno omrežje je strateškega pomena za gospodarsko konkurenčnost, saj omogoča poenotenje trgov in večjo privlačnost ozemlja za ljudi, blago in znanje.
Visoka raven cestne infrastrukture (avtoceste, državne in regionalne ceste) glede na število lokalnega prebivalstva kaže srednje dobro vrednost na programskem območju (0,6 km na 1000

prebivalcev), če podatke primerjamo z nacionalnimi vrednostmi za Italijo in Slovenijo, ter nekoliko nižjo v primerjavi s podatki za EU-15 in EU-25. Potrebno pa je izpostaviti, da so upravičena slovenska območja presegla nacionalne vrednosti (1,1 km na 1000 prebivalcev), medtem ko se je nacionalno povprečje na italijanski strani preseglo le v Vidmu. Če pa upoštevamo razmerje med skupno dolžino cest in velikostjo ozemlja, so vrednosti na programskem območju enake ali višje od nacionalnega povprečja in povprečja za EU-15 in EU-25. Stanje na italijanski strani je vsekakor boljše kot na slovenski.

Zanimiva je porazdelitev različnih vrst cest. V italijanskih pokrajinah, ki so v okviru programa, je veliko več regionalnih cest, medtem ko na slovenskem ozemlju prevladujejo državne ceste. Poleg tega je na italijanskem ozemlju več avtocest. V celoti gledano na tem ozemlju v visokokakovostnem cestnem omrežju prevladuje delež avtocest, ki je višji od povprečja EU-15 in EU-25. Razmerje med skupno dolžino železniških prog in skupno dolžino cest je podobno povprečju za EU-25 in za Italijo, vendar precej nižje od slovenskega nacionalnega povprečja, ki znaša 55 kilometrov železnic na 100 kilometrov cest. Poglavitni problem v zvezi z omrežjem železnic je ta, da je težko zagotoviti njihovo stroškovno konkurenčnost in prednost v obsegu železniškega prevoza ljudi in blaga.

Pri ocenjevanju dostopnosti je potrebno upoštevati vrsto različnih dejavnikov. Infrastruktura na tem področju ne odgovarja povpraševanju oziroma potrebam, kar vodi do prometnih zastojev in slabšanja kakovosti zraka.

Mobilnost znotraj programskega območja je še en pomemben dejavnik, nanaša pa se na velika in srednje velika mesta ter urbana območja in podeželje, saj prav tu dostopnost ni vedno zagotovljena.

Leta 2003 je več kot 49 milijonov ljudi prečkalo mejo. Po podatkih združenja prevoznikov Confetra je leta 2000 približno 10 milijonov ton blaga prečkalo mejo v cestnem prometu, v primerjavi z manj kot 3 milijoni ton blaga v železniškem prometu leta 2001 (Vir: Legambiente). Izkoriščenost železniškega potenciala znaša torej približno 11%. Čeprav se obseg blagovnega prometa iz Slovenije v Italijo iz leta v leto zmanjšuje, še vedno predstavlja 77% vsega blaga, ki prečka mejo prek železnice. Število vozil s težkim tovorom, ki prečka italijansko-slovensko mejo, je leta 2000 znašalo 725.000 in skoraj 893.000 v letu 2003 (s skoraj 23% rastjo).

Infrastruktura na meji se močno spreminja, zato se v procesu preusmeritve kaže potreba po okrepitvi cestne infrastrukture, posodobitvi železnic in izgradnji »visoko zmogljivih/visokohitrostnih« železnic. Poudariti je potrebno tudi, da je območje vključeno v JV evropsko plovno pot, ki pokriva Jadransko morje, Jonsko morje in vzhodni del Sredozemskega morja, vključno s Ciprom. Znotraj okvira te plovne poti je potrebno spodbujati specializacijo aktivnosti in storitev ter doseči skupno izvajanje mehanizmov za upravljanje z nevarnostmi, povezanimi s transportom nevarnega blaga.

V dnevni mobilnosti in uporabi javnih prevoznih sredstev opazimo precejšnjo razliko med italijanskimi in slovenskimi deli programskega območja, saj v Italiji 6,4% prebivalstva uporablja javna prevozna sredstva, v Sloveniji pa 21,5%. Delež je nizek in je torej potrebno spodbujati trajnostno mobilnost ter ob tem upoštevati negativen prispevek prometa k onesnaževanju zraka in posledično tudi na podnebne spremembe.

Glede dostopa do interneta je stanje v Sloveniji bistveno boljše, tako za zasebne uporabnike kot za podjetja (v tem primeru sta odstotka višja kot povprečje EU-15). 12% slovenskih podjetij prejema naročila prek interneta (15% uporabnikov kupuje prek interneta), medtem ko znašajo vrednosti v Italiji 3% za sprejemanje naročil in 4% za nakupe. Dostop do interneta je zelo razširjen v javni upravi (e-uprava).

GOSPODARSKI KONTEKST

Na podlagi rezultatov makroekonometričnega modela GREM (Regionalni ekonometrični model GRETA) je mogoče predvideti variacije letnega BDP-ja za leta od 2006-2008 za dežele Veneto, Furlanija Julijska krajina, Emilia-Romagna in za Slovenijo.
Predvideni model za BDP potrjuje pozitiven trend za dežele Veneto, Furlanija Julijska krajina in Emilia-Romagna v nasprotju s podatki iz prejšnjih let, ki niso bili vedno pozitivni. Predvideva se tudi višja rast v Furlaniji Julijski krajini v primerjavi z Italijo ter deželami Veneto in Emilia-Romagna. Po pričakovanjih je predvidena rast za Slovenijo višja, znaša pa med 3,9% in 4,2% za obdobje med letoma 2006-2008. V celoti gledano je dodana vrednost na osebo višja od nacionalnega povprečja. Stopnja rasti v letih 1999-2003 na slovenskem ozemlju je bila prav tako dobra.
Razčlenitev dodane vrednosti glede na sektorje kaže, da je proizvodna struktura precej podobna na obeh straneh območja sodelovanja. Prispevek kmetijstva k ustvarjanju dodane vrednosti je na italijanskem ozemlju v povprečju visok (2,8% v primerjavi z 1,5%), medtem ko ima storitveni sektor na slovenskem ozemlju večjo vlogo kot industrijske dejavnosti. Storitvena industrija je ključnega pomena v pokrajinah Benetke, Videm, Gorica, Trst, Ferrara in Ravenna ter v Obalno-kraški in Osrednjeslovenski statistični regiji.
Na celotnem slovenskem ozemlju se v letu 2004 neposredne tuje naložbe zrasle za 8,3% v primerjavi s prejšnjimi leti, kar dokazuje, da je država sposobna pridobivati naložbe. Najnovejša podjetja na slovenskem ozemlju prihajajo iz držav Evropske unije, kot so Avstrija, Francija, Nemčija in Italija. Slednja je povečala svoje naložbe v Sloveniji (od leta 2003 do 2004) za več kot 8% in je šesta država po vrsti, pri čemer znaša njene tržni delež 6,5%. Tako visoko rast gre pripisati italijanskim nakupom oziroma širitvi poslovanja v bančnem sektorju, v proizvodnji jekla in tehničnih plinov ter na področju hotelirstva.

Uvoz in izvoz

Leta 2005 je obseg vsega slovenskega uvoza in izvoza (zunanja trgovina) znašal 30.043 milijonov eurov (ICE, 2006), kar je bilo 14,5% več kot leta 2004.
Slovenska trgovinska bilanca ostaja negativna. Italija je s pretokom 4.800 milijonov eurov takoj za Nemčijo drugi najpomembnejši trgovinski partner Slovenije.
Italijanski izvoz v Slovenijo vključuje široko paleto proizvodov, in sicer stroje, električno opremo in opremo za telekomunikacijo, kovine in kovinske izdelke, tekstilne izdelke in oblačila. Iz Italije se dobavi tudi velika količina živil.
Pri italijanskem uvozu iz Slovenije gre predvsem za prevozna sredstva, kovinske izdelke, električno opremo, blago in tekstilne izdelke ter oblačila. V letu 2004 je zrasla trgovina z avtomobili in rezervnimi deli, kemičnimi izdelki in kmetijskimi proizvodi.
Trgovina je precej intenzivna na mejnih območjih v Trstu, Gorici in Vidmu ter v pokrajinah Treviso in Padova. Medtem ko je večina italijanskih pokrajin neto izvoznic, sta Trst in Ferrara edini, v katerih prevladuje uvoz ter imata zato negativno trgovinsko bilanco. Predelani in izdelani proizvodi imajo ključno vlogo pri izvozih, saj njihov delež v povprečju presega 95% celotne trgovinske izmenjave. Visok delež uvoza v tem sektorju pojasnjuje negativno trgovinsko bilanco v pokrajini Trst. Večji delež trgovine se osredotoča na primarni sektor, v katerem znaša uvoz 2,2%, izvoz pa 3,9% celotnega uvoza oziroma izvoza na programskem območju.
Sektorji električne energije, plina in vode predstavljajo dodaten čezmejni trgovinski pretok, ki je zelo pomemben za pokrajini Gorica in Trst, ki iz Slovenije uvažata proizvode iz teh sektorjev v skupni vrednosti približno 329 milijonov eurov.

Podjetja in proizvodna struktura

V povprečju imamo na programskem območju na 1.000 prebivalcev več kot 72 podjetij (82,5 v italijanskih pokrajinah in 50,5 na slovenskih območjih). Podjetništvo je precej razvito v pokrajinah Videm (164 podjetij na 1.000 prebivalcev), Padova (91), Ravenna in Treviso (84), na slovenskem ozemlju pa v primerjavi z nacionalnim povprečjem na območju Goriške (53,3), Obalno-kraške (57,5) in Notranjsko-kraške (58) statistične regije. Sekundarni sektor je ključnega pomena v pokrajinah Padova, Rovigo, Treviso in Pordenone, medtem ko je storitvena industrija veliko bolj pomembna v Benetkah, Trstu, Gorici, Ferrari in Ravenni. Trgovina je dobro uveljavljena predvsem v pokrajini Trst.
Pomanjkanje kapitala je na nekaterih območjih problem za podjetja.

Kmetijstvo in ribištvo

Več kot 50% zemljišč na območju sodelovanja je namenjeno kmetijstvu.
Delež je visok v južnem delu italijanske strani programskega območja (Veneto, Emilia-Romagna), nato pa se zaradi naravnih danosti precej zniža na julijskem in karnijskem območju ter v Obalno-kraški in Gorenjski statistični regiji. Na območju Gorenjske obdelujejo večji del ozemlja (več kot 80%). Preostalo ozemlje v Sloveniji je primerljivo z regijskim povprečjem (56%). Zanimive dejavnosti, ki so vezane na primarni sektor in so pomembne za izboljšanje ozemlja, predstavljajo tipični proizvodi in kmečki turizem oz. vse tiste dejavnosti, ki turistom ponujajo nastanitev, kulturne in rekreativne dejavnosti v podeželskem okolju, tesno povezanim s kmetijstvom, ki je zadostno razširjeno in ima še ne v celoti izkoričene potenciale.
Na italijanski strani sestavlja skupno ribiško floto več kot 14.000 plovil (2004). Po številu ribiških ladij je to druga največja flota v Evropi ter četrta po tonaži. Slovensko ribiško floto sestavlja več kot 170 registriranih ribiških ladij (2004). Od teh je 90% majhnih ladij, ki delujejo le ob obali. Na celotnem območju sodelovanja imata floti iz Benetk in Ferrare ključno vlogo v ribiškem sektorju, saj sami predstavljata skoraj 60% celotne čezmejne flote, z 80% skupne tonaže in 70% celotne pogonske moči.

Turizem

Zaradi svoje geografske lege in izjemne zgodovinske zapuščine ter pomembnih naravnih danosti ima programsko območje ogromen turistični potencial.
Integriranje, koordiniranje in povezovanje turističnih območij na območju sodelovanja ter spodbujanje kreativnega turizma je potrebno, da bi se bolje izkoristili obstoječi viri in se uveljavljal trajnostni pristop do turizma. Z organizacijo izletov v naravne parke in zgodovinska mesta, oblikovanjem mrež z vključitvijo vseh nastanitvenih kapacitet v poglavitnih mestih, ki podpirajo »dostopen« turizem, izvajanjem čezmejnih dogodkov in izmenjavo, se bo dolgotrajno sodelovanje izboljšalo in okrepilo.
Kulturni turizem ponuja pomembne priložnosti, zlasti preko promocije in širjenja že navedene kulturne, umetniške, arhitekturne, arheološke in verske dediščine na tem območju. V tem pogledu predstavlja odlično priložnost prav oblikovanje transverzalnih kulturnih poti na celotnem programskem območju, s posebnim poudarkom na arheoloških najdiščih vzdolž severnega Jadrana.
Turizem je z več kot 40 milijoni turistov na leto eden najbolj pomembnih sektorjev na programskem območju. Večina turistov obišče italijansko ozemlje predvsem zaradi popularnih turističnih znamenitosti, kot so Ferrara, Padova, Ravenna, Videm in Benetke, in sicer v okviru

kulturnega pa tudi letoviškega turizma.
Na slovenskem programskem območju ter območjih, vključenih na osnovi načela fleksibilnosti, bistveno prevladujejo tuji turisti, ki jih privlačijo svetovno znane turistične znamenitosti, kot je Postojnska jama. Tuji turisti predstavljajo 58,8% delež turistov v Obalno-kraški statistični regiji ter 95% v Osrednjeslovenski statistični regiji.
Velika raznolikost kulturnih, gorskih in naravnih danosti ter kmečkega in športnega turizma, wellnessa, toplic, eko-turizma, aktivnega oddiha in letoviškega turizma, predstavlja izjemno in edinstveno ponudbo na programskem območju. Kljub temu bi bilo potrebno upoštevati, da so najdemo na programskem območju včasih zelo velike razlike v turističnih značilnostih posameznih območij. Na število turistov pa močno vpliva tudi letni čas.
Zavarovana naravna območja ponujajo dodatne možnosti za oblikovanje in razvoj turističnih območij s posebno favno in floro. Poleg vinogradskih in vinorodnih območij pomembno prispevajo k turističnemu potencialu tudi gastronomska tradicija ter druga podeželska kmetijska območja, ki nudijo kmečki, ekološki in aktivni turizem.
Programsko območje se lahko pohvali tudi s številnimi termalnimi in wellness centri, vključno s solinami (npr. Strunjan in Portorož v Sloveniji, Padova, Benetke, Gorica, Videm in Ravenna v Italiji). Navedeni sektor se na programskem območju, predvsem v Sloveniji, zelo dobro razvija. Ti centri prestavljajo dodaten vir za integrirano turistično ponudbo.

Raziskave in razvoj

Raziskave in razvoj so ključni dejavnik za oblikovanje inovativnega podjetniškega okolja. Predstavljajo visoko prioriteto za čezmejno sodelovanje.
Stroški raziskav in razvoja (v smislu deleža BDP-ja) so pomemben kazalnik v okviru Lizbonske strategije.
Čeprav na nacionalnem nivoju Italija in Slovenija za raziskave in razvoj namenita le 1% BDP-ja, Osrednjeslovenska in Gorenjska statistična regija trdita, da bosta vložili več, in sicer približno 2%. Ta delež se približuje povprečju EU-15 in EU-25. Situacijo potrjuje tudi dobra raven zaposlenosti v tem sektorju: v Osrednjeslovenski in Gorenjski statistični regiji znaša delež zaposlenih v sektorjih raziskav in razvoja 3% oz. 2% celotnega prebivalstva, kar je dobra osnova za doseganje ciljev Lizbonske strategije (3% BDP-ja za stroške raziskav in razvoja). V Sloveniji se sektor raziskav in razvoja osredotoča predvsem na osnovne raziskave, čeprav so bili na nacionalni ravni uvedeni ukrepi za okrepitev raziskovalne zmogljivosti v podjetniškem sektorju. Sektorja, ki najbolj podpirata raziskave in razvoj tako na italijanskem kot slovenskem ozemlju, sta privatni in visokošolski sektor, ki tudi največ prispevata. Skupne pobude podjetniških inkubatorjev oziroma inovacijskih centrov bi morale okrepiti trg raziskav in razvoja.
Po pregledu skupnega števila patentov pred Evropskim patentnim uradom (EPO) na milijon enot aktivnega prebivalstva, se izkaže, da ni homogenosti med dvema deloma programskega območja: po nacionalnih podatkih je število v Italiji (2003) dvakrat višje kot v Sloveniji. To velja tako za visokotehnološke patente kot tudi za sektor informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Slednje dokazuje, da je na italijanskem ozemlju več podjetniških dejavnosti na področju informacijskih in komunikacijskih tehnologij, kljub temu, da nekatera območja vlagajo v raziskave in razvoj nižji delež BDP-ja.

Trg delovne sile

Kljub temu, da je zaposlenost na celotnem programskem območju zadovoljiva, še ni dosegla ciljev, ki so opredeljeni v Lizbonski strategiji. Po pričakovanjih najdemo nižjo zaposlenost predvsem

med ženskami, čeprav po skupnih podatkih še vedno presega 20%. Če upoštevamo starostno skupino med 15-24, je raven zaposlenosti med mladimi na programskem območju skoraj vedno višja od tiste v nacionalnem kontekstu, čeprav ni vedno v skladu s povprečjem EU-15. Stopnja brezposelnosti je vedno nižja kot po podatkih na nacionalni ali evropski ravni. Z ozirom na trend v obdobju med leti 2001-2003 lahko opazimo, da se je stopnja brezposelnosti zmanjšala v vseh italijanskih pokrajinah, razen v Trevisu, medtem ko se je v slovenskih statističnih regijah povišala. Če upoštevamo stopnjo zaposlenosti žensk, je stanje na programskem območju boljše v primerjavi z nacionalnima povprečjema, čeprav je v Italiji stopnja zaposlenosti žensk nižja.
O delu na čezmejnem območju ni uradnih statističnih analiz, ampak samo študije in raziskave, s katerimi se je skušal določiti obseg tega pojava[5]. Po podatkih iz teh raziskav, privlačijo urbani centri slovenske delavce tako zaradi večje možnosti zaposlitve, kot tudi zaradi boljših sredstev javnega prevoza, ki povezujejo mestna jedra med Gorico in Trstom. Razčlenitev delavcev na čezmejnem območju po letih kaže, da je skoraj 50% vseh delavcev starih manj kot 30 let. Videti je, da delavcem na čezmejnem območju niso všeč začasna dela, saj upajo, da bodo našli boljše možnosti zaposlitve v njihovi državi. Dejstvo je, da gre pri skoraj vseh prejetih vlogah za prošnje za redno zaposlitev (84%). Preostale vloge so predvsem za sezonska dela (13%). Redno zaposleni na čezmejnem območju so ponavadi kvalificirani in nekvalificirani delavci v primarnem in sekundarnem sektorju, vključno z gradbenim sektorjem.
Visok delež delavcev na čezmejnem območju je upokojenih, med njimi pa je tudi zelo veliko ljudi, ki imajo samo osnovnošolsko izobrazbo. Pomembna izjema zadeva zdravstvene in socialne delavke, ki so zaposlene predvsem v Trstu in Gorici. Neurejena delovna razmerja prevladujejo na področju kmetijstva (moški) ter na področju osebnih in gospodinjskih storitev (ženske).

Izobraževanje

Če upoštevamo podatke o razčlenitvi prebivalstva glede na raven izobrazbe, je mogoče ugotoviti, da ima na slovenskih območjih približno 70% prebivalstva višjo raven izobrazbe (srednje ali visokošolska diploma) v primerjavi s 33,4% v italijanskih pokrajinah. Večina prebivalstva na slovenskih območjih ima diplomo (56%), medtem ko ima večina italijanskega prebivalstva samo obvezno izobrazbo (57%). Na slovenskih območjih je tudi visok delež ljudi z univerzitetno izobrazbo, in sicer dvakrat več v primerjavi z italijanskimi pokrajinami (6,9% v Italiji, 14,9% v Sloveniji).
Med območja z dobrimi rezultati in deležem ljudi z univerzitetno izobrazbo med 10% in 17% spadajo pokrajina Trst ter Notranjsko-kraška in Osrednjeslovenska statistična regija. V povprečju ima v italijanskih pokrajinah večina delavcev visokošolsko ali obvezno izobrazbo, medtem ko ima večina delavcev na slovenskih območjih visokošolsko diplomo ali opravljeno maturo.
Velja izpostaviti dva cilja Lizbonske strategije, ki jih je potrebno doseči do leta 2010. Prvi cilj je zmanjšati delež mladih med 18.-24. letom starosti, ki imajo samo srednješolsko izobrazbo, na največ 10%. Po podatkih, ki so na voljo za ta kazalnik in se nanašajo na italijanske pokrajine, ima 26% prebivalstva med 20.-24. letom starosti srednješolsko izobrazbo. Temu sledi, da je ta cilj potrebno šele doseči. Drugi cilj Lizbonske strategije je, da bi delež mladih med 20.-24. letom starosti z vsaj srednješolsko izobrazbo presegel 85% do leta 2010. V tem primeru je videti, da bo zastavljen cilj lažje doseči, saj je v italijanskih pokrajinah delež 72,6%.
Sodelovanje na področju izobrazbe in usposabljanja lahko pripomore k oblikovanju čezmejnega omrežja za strokovno usposabljanje. To velja tudi za področje raziskav in inovacij, izvajanje

5 Kessler za Evropsko komisijo (2001), Roloefs v raziskavi Medregijskega sindikalnega sveta o deželi Furlanija Julijska krajina (1995) in Zupančič (2000).

programov za usposabljanje tako za zaposlene kot za brezposelne, pripravo inovativnih metod za usposabljanje ter izvajanje poklicnega usposabljanja in programov za vseživljenjsko učenje. Univerze[6] na programskem območju ponujajo široko ponudbo programov, ki pokrivajo poglavitne discipline. Ker najdemo tako na italijanskem kot slovenskem delu programskega območja veliko različnih fakultet (ekonomija, arhitektura, biotehnologija, družbene vede, strojništvo, farmacija, kemija, matematika, fizika, računalništvo, humanistika, medicina, naravoslovne znanosti, pedagogika, pravo, veterina) je možno, da bo prišlo do razvoja projektov sodelovanja med univerzami z enakimi predmeti, študenti, interesnimi področji in raziskovalnimi programi. S tem v mislih bodo stari in novi univerzitetni poli znotraj območja sodelovanja lahko izboljšali svoje dvostransko sodelovanje.

Kultura

Kulturna ponudba muzejev, umetnostnih galerij, znamenitosti in arheoloških najdišč je koncentrirana v mestih z bogato umetnostno zgodovino, kot so Benetke, Trst, Ferrara, Ravenna in Ljubljana. Za te pokrajine predstavlja visoko število turistov tudi gospodarsko priložnost, predvsem za Benetke, ki ima 2,5 milijonov eurov prihodkov. Poleg tega se lahko programsko območje pohvali tudi s številnimi znamenitostmi, ki jih je UNESCO uvrstil na seznam svetovne dediščine: laguna v Benetkah, zgodovinsko jedro v Ferrari, botanični vrt v Padovi, park ob izlivu reke Pad, arheološko najdišče in patriarhalna bazilika v Ogleju, zgodnjekrščanske znamenitosti v Ravenni ter Regijski park Škocjanske jame.
Prisotnost pomembne zgodovinske in kulturne dediščine predstavlja osnovo za razvoj tematskih kulturnih poti in mreženje med kulturnimi ustanovami tudi na področju obnavljanja in ohranjanja. Kulturno sodelovanje bi lahko omogočilo izmenjavo umetnostnih del na področju umetnosti, glasbe, gledališča, multimedijske umetnosti, likovne umetnosti in literature.

Manjšine

Jezikovne manjšine živijo ob meji med Italijo in Slovenijo.
Slovenci v Italiji živijo vzdolž celotne državne meje s Slovenijo, medtem ko živijo Italijani v Sloveniji v treh občinah na obalnem območju.
Obe državi sta ratificirali Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope. Slovenija je prav tako ratificirala Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih, medtem ko v Italiji postopki za ratifikacijo še niso bili zaključeni.
Obe manjšini predstavljata bogastvo jezikovne raznolikosti na obmejnem območju. V Furlaniji Julijski krajini je velika skupnost ljudi, ki govorijo furlanščino, ter nemških jezikovnih skupin, ki živijo v Karniji in Kanalski dolini, medtem ko Italijane, Madžare in Rome v Sloveniji varuje ustava.
Nedavno sta slovenska manjšina v Furlaniji Julijski krajini in italijanska manjšina v Sloveniji razvili številne skupne projekte z namenom, da bi povečali svoje čezmejno sodelovanje ter povezali obe obmejni območji in njihove prebivalce. Zaključeni projekti so bili uspešni in so izboljšali poznavanje sosednjih območij, vzpodbudili boljše sodelovanje ter predstavili nove zamisli za sodelovanje na obmejnem območju. Poleg tega so projekti zagotovili prednosti za celotno območje in ne samo za omenjene jezikovne manjšine.

6 Univerza Cà Foscari v Benetkah, Univerza IUAV v Benetkah, Univerza v Bologni, Univerza v Ferrari, Univerza v Padovi, Univerza v Trstu, Univerza v Vidmu, Univerza v Ljubljani, Univerza na Primorskem, Univerza v Novi Gorici.

Zdravstveni in socialni vidiki

Precejšen delež javne porabe v primerjavi z BDP-jem, tako v Italiji kot v Sloveniji, je namenjen zdravstvenemu sektorju. V zadnjih letih je zaradi gospodarskih razmer prišlo do nujnih znižanj kapitala. To je močno vplivalo na kriterije za hospitalizacijo in sta se posledično zmanjšala število sprejemov v bolnišnice in čas hospitalizacije. To je sicer tudi značilnost učinkovitejših zdravstvenih storitev, pri katerih se za posege uporabljajo napredne tehnologije s krajšim časom hospitalizacije. Iz podatkov o hospitalizaciji je razvidno, da je kazalnik višji na območjih z visokim starostnim indeksom. Povprečno trajanje hospitalizacije se precej razlikuje v Italiji in v Sloveniji. Velike razlike med italijanskimi in slovenskimi zdravstvenimi storitvami je opaziti tudi v primerjavi razmerja med številom pacientov in zdravnikov. Na slovenskih območjih je na tisoč zdravnikov približno dvakrat več bolniških postelj kot v Italiji (v povprečju 2.500 postelj na 1.000 zdravnikov v Italiji v primerjavi s 5.000 v Sloveniji). Situacija vrtcev je v Sloveniji primerljiva s povprečjem na italijanskih območjih. Organizacija vrtcev je v dveh državah različna: v Italiji je veliko število zasebnih šol, ki so predvsem katoliške. Na slovenskem območju pa prevladujejo državni vrtci. Manj priviligirane skupine najdemo na obeh straneh programskega območja (npr. ženske, socialno ogroženi ljudje, priseljenci, invalidi).
Glede prostovoljnega dela so nekatera območja zelo aktivna. Večino prostovoljnih organizacij najdemo v zdravstvenem in socialnem sektorju, čeprav velja upoštevati tudi kulturni, rekreacijski in športni sektor.

2.c Splošna SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI	PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
SOCIALNO-EKONOMSKI KONTEKST			
1. Prisotnost mladih na slovenskih območjih in pozitivno ravnovesje migracij na italijanskih območjih 2. Prisotnost izobraženih in primerno usposobljenih kadrov 3. Stopnja nezaposlenosti je nižja od državnega povprečja v obeh državah 4. Splošno povišanje dodane vrednosti 5. Italija in Slovenija sta druga za drugo pomembna trgovska partnerja 6. Prisotnost naravnih in kulturnih virov, ki predstavljajo pomemben turistični potencial 7. Dragocena prisotnost narodnih manjšin kot osnovne poti za spodbujanje čezmejnega sodelovanja 8. Prisotnost avtocest ter pomembnih letališč in pristanišč 9. Prisotnost pomembnih univerz na širokem območju ter razvojnih centrov in novih univerzitetnih polov, ki prispevajo k povečanju dvostranskega sodelovanja 10. Pomembna zgodovinska in kulturna dediščina 11. Zmanjšanje stopnje hospitalizacije 12. Delež javne porabe BDP za zdravstvo je višji kot v sosednjih delih Evrope	1. Negativno naravno demografsko ravnovesje 2. Nezadostna povezava med sektorjem izobraževanja in trgom dela ter posledično pomanjkanje kvalificiranih delavcev, ki jih podjetja potrebujejo 3. Mala in srednje velika podjetja se srečujejo s problemi pomanjkanja kapitala 4. Nezadostno število novih podjetij z visoko dodano vrednostjo 5. Določeni turistični potenciali se ne nadgrajujejo in integrirajo 6. Nizka stopnja koordinacije med ustanovami, ki ponujajo javne storitve (npr. zdravstveno varstvo, preprečevanje nevarnosti, kot tudi energetsko načrtovanje, načrtovanje informacijske in komunikacijske tehnologije ter načrtovanje prometa) 7. Prisotnost kulturnih ovir (jeziki, zgodovinski predsodki, itd.) 8. Nizka raven inovacij 9. Nezadostna raven osnovne infrastrukture po odprtju meja	1. Pozitivna demografska struktura zaradi priseljevanja mladih 2. Trend upadanja števila prebivalcev na najbolj perifernih območjih je reverzibilen z razvojem informacijskih tehnologij in z delom doma 3. Neizpolnjene potrebe po delovni sili je možno uravnovesiti s pozitivnim ravnovesjem migracij 4. Pozitiven prispevek k doseganju ciljev Lizbonske strategije 5. Dober potencial za razvoj kmečkega turizma 6. Povečano povpraševanje po ekoloških in podeželskih proizvodih 7. Strateška pozicija je v prid povezavi med zahodnimi/vzhodnimi in severnimi/južnimi evropskimi koridorji 8. Odprava fizičnih meja po uveljavitvi Schengenskega sporazuma 9. Izboljšanje upravnih postopkov s pomočjo čezmejnega sodelovanja	1. Povišanje stopnje nezaposlenosti (predvsem kategorija prikrajšanih skupin) zaradi sprememb gospodarske in proizvodne strukture 2. Izguba visoko kvalificiranega osebja in povečanje odvisnosti od tujih držav 3. Nizek gospodarski razvoj 4. Povečevanje razlik med ponudbo infrastrukture in povečanje digitalnega razkoraka 5. Povečevanje razlik in stroškov socialnih in zdravstvenih storitev 6. Pospešeno propadanje naravne in kulturne dediščine

PREDNOSTI	SLABOSTI	PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
OKOLJSKI KONTEKST			
1. Skupni naravni morski viri na področju sodelovanja in dobro stanje obalnih voda v smislu primernosti za kopanje 2. Prisotnost mnogih zavarovanih naravnih območij, območja Natura 2000 in prisotnost številnih naravnih habitatov 3. Okrepljeno sodelovanje med italijanskimi in slovenskimi območji na področju civilne zaščite 4. Prisotnost pokrajin na programskem območju z visoko stopnjo recikliranja 5. Proizvodnja energije iz obnovljivih virov je višja, kot je navedeno v državnih podatkih, predvsem v nekaterih predelih programskega območja	1. Velika potrošnja vode, predvsem v določenih predelih programskega območja 2. Prisotnost območij z nevarnostjo plazov in poplav; Prisotnost območij z visoko potresno nevarnostjo 3. Razpršenost habitatov in krajin na nekaterih delih programskega območja 4. Kritično količinsko in kakovostno stanje površinskih in podzemnih voda v primerjavi z zasledovanimi cilji na tem področju 5. Prometni zastoji na cestah 6. Pretežna uporaba zasebnih motornih vozil za prečkanje meja 7. Pretovor nevarnega blaga v pristaniščih 8. Prisotnost velikega deleža umetnih površin na nekaterih delih programskega območja 9. Prisotnost onesnaženih območij nacionalnega pomena	1. Priložnosti za skupno urbano in prostorsko načrtovanje 2. Trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri in doseganje ciljev EU 3. Zmanjšanje proizvodnje odpadkov in povečano zbiranje ločenih odpadkov 4. Trajnostni razvoj in trajnostna raba tal 5. Povečanje ravni energetske učinkovitosti in uporabe obnovljivih virov 6. Morebitna prekvalifikacija onesnaženih predelov 7. Skupno načrtovanje in preprečevanje naravnih nesreč in tehnološkega tveganja ter njihovo upravljanje 8. Integracija med transportnimi sistemi in razvejanje transporta 9. Priprava in uporaba skupnega sklopa podatkov za sistem severnega Jadrana za usklajeno gospodarjenje z obalnimi vodami	1. Povečana degradacija okolja, zmanjšanje skupnih naravnih ekosistemov, izguba biotske raznovrstnosti ter povečanje ogrožanja človekovega zdravja 2. Povečanje pozidanih območij 3. Povečanje onesnaženih predelov 4. Povečanje stroškov energije ter izkoriščanja in onesnaženja podzemlja 5. Pomanjkanje investicij v javni prevoz 6. Povečanje konkurenčnosti med pristanišči, letališči, železnicami in drugimi transportnimi sistemi

3

Referenčni okvir

3 Referenčni okvir

3.a Strateške smernice Skupnosti na področju čezmejnega sodelovanja

Poglavitne določbe Skupnosti na področju čezmejnega sodelovanja so opredeljene v Uredbi Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006, ki določa splošne določbe za delovanje Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega socialnega sklada in Kohezijskega sklada ter v Uredbi (ES) št. 1080/2006 Parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR).

Čezmejno sodelovanje se bo financiralo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in se bo osredotočalo na integrirane programe, ki jih bo upravljal skupni organ upravljanja in ki bodo sledili prioritetam Skupnosti, določenim z Lizbonskimi in Göteborškimi procesi.

V skladu s členom 6 Uredbe (ES) št. 1080/2006 bo ESRR prispeval k nadgradnji čezmejnih gospodarskih, socialnih in okoljskih dejavnosti s pomočjo skupnih strategij za trajnostni teritorialni razvoj. Poleg tega bo ESRR prispeval tudi k promociji sodelovanja na področju zakonodajnih in administrativnih postopkov, k združevanju čezmejnih trgov dela, lokalnim možnostim za zaposlovanje, enakosti spolov in enakim možnostim, izobraževanju in socialni vključenosti ter k skupnem zajemanju človeških virov in infrastrukture za raziskave in tehnološki razvoj.

Nadaljnje smernice za čezmejno teritorialno sodelovanje so opredeljene v Sklepu Sveta z dne 6. oktobra 2006 o strateških smernicah Skupnosti o koheziji, ki poudarja, da temelji sodelovanje na promociji večje integracije na območju Evropske unije, in sicer v vseh vidikih. Pri tem izpostavlja uravnotežen in trajnostni razvoj makro regij in zmanjševanje ovir s čezmejnim sodelovanjem in izmenjavo dobrih praks.

V sklepu so poudarjeni načini, s katerimi naj bi vsi teritorialni programi sodelovanja, v skladu s cilji Lizbonske strategije, poskušali nameniti sredstva za naslednje tri ključne prioritete:

- izboljšanje privlačnosti držav članic, regij in mest z izboljšanjem dostopnosti, zagotavljanjem ustrezne kakovosti in ravni storitev ter ohranjanjem okolja;
- spodbujanje inovacij, podjetništva in rasti na znanju temelječega gospodarstva z raziskovalnimi in inovacijskimi zmogljivostmi, vključno z novimi informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami, in
- ustvarjanje večjega števila novih in boljših delovnih mest z usmerjanjem čimvečjega števila ljudi na trg delovne sile ali v podjetniško dejavnost, z izboljšanjem prilagodljivosti delavcev in podjetij ter s povečanjem naložb v človeški kapital.

Omenjeni dokument poudarja, da morajo biti ukrepi usmerjeni v spodbujanje prenosa znanja ter prenosa strokovnega znanja in izkušenj, razvoj čezmejnih poslovnih dejavnosti, čezmejno izobraževanje/usposabljanje, možnost zdravstvenega varstva in povezovanje čezmejnega trga dela ter skupno upravljanje okolja in skupnih groženj. Kjer že obstajajo osnovni pogoji za čezmejno sodelovanje, mora kohezijska politika pomoč osredotočiti na ukrepe, ki prinašajo dodano vrednost čezmejnim aktivnostim: na primer izboljševanje čezmejne konkurenčnosti z inovacijami, raziskavami in razvojem; povezovanje nematerialnih omrežij (storitve) ali fizičnih

omrežij (prevoz) za krepitev čezmejne identitete kot značilnosti evropskega državljanstva; spodbujanje integriranosti čezmejnega trga dela; promocija skupnega čezmejnega gospodarjenja z vodami in promocija čezmejnega preprečevanja poplav.

3.b Italijanski in slovenski Nacionalni strateški referenčni okvir

Italijanski NSRO opredeljuje deset prioritet, ki so razdeljene na več splošnih ciljev, ki so vključeni v specifične cilje.

Posamezne prioritete so:

Prioriteta 1 *Izboljšanje in razvoj človeških virov*
Prioriteta 2 *Promocija, razvoj in razširjanje raziskav in inovacij za dvig konkurenčnosti*
Prioriteta 3 *Energija in okolje: trajnostna raba razvojnih virov*
Prioriteta 4 *Socialna vključenost in storitve za izboljšanje kvalitete življenja in privlačnosti območij*
Prioriteta 5 *Povečanje naravnih in kulturnih virov za lokalni razvoj in privlačnost*
Prioriteta 6 *Mreže in povezave za zagotavljanje mobilnosti*
Prioriteta 7 *Konkurenčnost poslovnih sistemov in zaposlovanje*
Prioriteta 8 *Konkurenčnost in privlačnost mest in urbanih sistemov*
Prioriteta 9 *Mednarodna dostopnost in privabljanje tujih investicij in sredstev*
Prioriteta 10 *Upravljanje, institucionalne zmožnosti ter konkurenčni in učinkoviti trgi*

NSRO poudarja, da se bo v programskem obdobju 2007-2013 dajala prednost teritorialnemu sodelovanju, ki se bo osredotočalo na specifične prioritete, na promocijo strokovnih znanj in sposobdnosti ter načinov za izboljšanje skupnega upravljanja na čezmejnem in teritorialnem nivoju, da bi se povečala konkurenčnost programskega območja.

Vloga teritorialnega sodelovanja je še zlasti pomembna v okviru Prioritete 1. Poleg odgovorov na specifična vprašanja bo prioriteta podala tudi izkušnje, postopke in vsebine, ki jih bo možno prenesti tudi na druge vsebine mednarodnega značaja.

Poleg tega lahko teritorialno sodelovanje uspešno prispeva k uresničevanju splošnega cilja Prioritete 2, in sicer prek ustvarjanja znanstvenih in tehnoloških mrež na čezmejni/mednarodni ravni ter izboljšanja regionalnih razvojnih in raziskovalnih zmogljivosti. Na ta način se bo spodbujal razvoj sodelovanja med proizvajalci znanja, prispevalo se bo k dvigu internacionalizacije vključenih centrov, spodbudil se bo razvoj novih dognanj v uporabnih raziskavah in dvignila kakovost že obstoječih ter se zagotovila uporaba rezultatov v lokalnih proizvodnih sistemih.

Teritorialno sodelovanje lahko ključno pripomore tudi k doseganju ciljev Prioritete 3, in sicer s spodbujanjem ukrepov za ohranjevanje okolja na območjih, na katerih poteka razvoj infrastrukture evropskega in mednarodnega pomena; z definiranjem dolgoročnih strategij za zmanjševanje in obvladovanje učinkov podnebnih sprememb ter preprečevanje nevarnosti onesnaževanja s pomočjo koordinacije in krepitve skupnega spremljanja, nadzora in preventivnih ukrepov na območjih s povečanim tveganjem (gorata območja, območja, ki jim grozi izsuševanje ali poplave, morje in pristanišča, večja porečja); s spodbujanem učinkovitega

upravljanja z vodnimi viri in uporabo obnovljivih virov energije preko sodelovanj v partnerstvih z drugimi državami članicami za razvoj finančnih mehanizmov za pomoč tehnološkemu trgu ter z uresničevanjem inovativnih projektov, vezanih na uporabo obnovljivih in alternativnih virov energije.

V okviru Prioritete 4 bo teritorialno sodelovanje pripomoglo k zmanjšanju trenutnih pomanjkljivosti območja in storitev; spodbudila se bo integracija mrež in informacijskih sistemov ter izboljšali dostopnost in kakovost storitev.

NSRO prav tako predvideva, da bi teritorialno sodelovanje pripomoglo k doseganju ciljev Prioritete 5, ki spodbujajo razvoj sposobnosti in strokovnega znanja, potrebnega za ohranjanje, upravljanje ter razvoj naravne in kulturne dediščine prek razširjanja in vključevanja rabe metodologij, inštrumentov ter izkušenj integriranega razvoja kulturne dediščine in pokrajine. To se bo omogočilo predvsem z uporabo naprednih sistemov za nadzor in obvladovanje tveganj propadanja in s pripravo orodij za upravljanje centrov odličnosti ter sistemov in mrež kulturnih materialnih in nematerialnih virov. Teritorialno sodelovanje bo usmerjeno tudi k spodbujanju rasti trajnostnega turizma z namenom spodbujanja in širjenja trajnostnega turizma kot mednarodne znamke, značilne za programsko območje.

V okviru Prioritete 6 se bo teritorialno sodelovanje usmerilo k spodbujanju vzpostavljanja strateških platform za razvoj lokalnih konkurenčnih potencialov in s tem k ustvarjanju prostora za povezavo nacionalih prometnih sistemov s sistemi v Evropi in zunaj nje. Prav tako se bodo izbojšali vseevropski prometni koridorji in infrastruktura, teritorialno sodelovanje pa bo pripomoglo tudi k integraciji in uresničevanju nacionalnih platform kot podpore policentričnemu razvoju. Teritorialno sodelovanje bo tako pripomoglo k zagotovitvi mrež in vozlišč, ki bodo ključna za razvoj novih strateških lokacij pristanišč in letališč ter ostalih povezanih storitev.

V okviru Prioritete 7 bo teritorialno sodelovanje pripomoglo k spodbujanju povezovanja in vključevanja lokalnih sistemov, ki bodo omogočali integracijo človeških virov, razvoj obstoječih znanstvenih strok, razvoj območij in mednarodnih tehnoloških platform, ki bodo spodbujali sodelovanje med raziskovalnim in gospodarskim sektorjem. Izmenjava znanja, struktur in človeških virov bo omogočila, da se preseže lokalno okolje, s čimer bodo gospodarsko-proizvodni sistemi postali bolj konkurenčni v kontekstu globalizacije trgov ob spoštovanju načel trajnostnega razvoja.

Teritorialno sodelovanje bo pripomoglo tudi k uresničevanju ciljev Prioritete 8, in sicer s krepitvijo policentričnega razvoja na evropski ravni, ki daje prednost uravnoteženi gospodarski rasti krajev na čezmejnem območju preko mreženja struktur in storitev.

Teritorialno sodelovanje bo znatno spodbudilo doseganje ciljev, ki so del Prioritete 9, tako kar se tiče razvoja mednarodnih poslovnih sposobnosti v lokalnih podjetjih na programskem območju, kot tudi krepitve njihovih zmožnosti, da privabljajo tuje investicije.

V okviru Prioritete 10 pa bo teritorialno sodelovanje pripomoglo k povečanju kapacitet upravnih enot na nivoju regionalnega programiranja in upravljanja preko razvoja in izmenjave dobrih praks, ki jih je mogoče prenesti v druga okolja.

Slovenski NSRO ne izpostavlja teritorialnega sodelovanja kot posamezne prioritete, temveč teritorialno sodelovanje opredeljuje kot del Prioritete 5 Nacionalnega strateškega referenčnega okvirja (Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja).

OP upošteva vse potencialne aktivnosti v tem sklopu. Poleg tega je bil pripravljen Državni razvojni program (DRP), ki v poglavju 7.6 navaja prioritete in aktivnosti, ki so v interesu Slovenije in, ki naj bi bile vključene v čezmejne programe sodelovanja.

3.c Izkušnje z izvedbo predhodnih čezmejnih programov INTERREG II in INTERREG IIIA Slovenija-Italija

V programskem obdobju 1994-1999 je v okviru Programa pobude Skupnosti Interreg II potekalo izvajanje programa pomoči, ki je obsegal čezmejna območja v Sloveniji (v Sloveniji Večletni indikativni program) ter v italijanskih deželah Furlanija Julijska krajina in Veneto. Prioritetni prednosti programa sta bili usmerjeni na promocijo območja, lokalnih virov in varovanja okolja, sodelovanje med institucijami in izboljšanje komunikacije ter sodelovanje med poslovnimi partnerji.

Presoja programa je razkrila, da se je veliko projektov izvedlo na področju sodelovanja med ustanovami ter posredovanja informacij, za program pa je bil značilen omejen obseg izvedenih projektov (od katerih je več kot polovica prejela finančno podporo za zneske, manjše od 150.000 EUR), kot tudi nizka raven čezmejnega sodelovanja. To je bilo odvisno od različnih dejavnikov, kot npr. težavno iskanje partnerjev, različni upravni postopki, ki jih je bilo potrebno opraviti za predstavitev projektov v Italiji in Sloveniji, slabo časovno usklajevanje pri dodelitvi sredstev za strukturne sklade na italijanskem teritoriju ter Phare CBC skladov na slovenskem ozemlju, razlike v ravneh javne uprave (v Italiji so npr. štiri: občina, pokrajine, dežele in nacionalna raven, medtem ko sta v Sloveniji samo dve: občina in nacionalna raven).

Kljub težavam, ki so se pojavile, ni bilo ogroženo doseganje ciljev, ki so bili zastavljeni v Programu INTERREG II Slovenija-Italija, predvsem zaradi močne koordinacije med deželami med fazo izvajanja in pri izvajanju najbolj pomembnih projektov v okviru t.i. »deželne režije«. Poleg tega je razširjenost pobude na regionalni ravni in tudi zunaj regij ter objava doseženih ciljev v biltenu »Novice INTERREG« pripomogla k povečanju želje po sodelovanju na teritoriju. Primerna dodelitev finančnih sredstev, ki so bili primarno dodeljeni sektorjem okolja, inovacij in trajnosti, je tudi pripomogla k doseganju pozitivnih rezultatov.

V programskem obdobju 2000-2006 je program pubude Skupnosti INTERREG IIIA, ki je na slovenskem ozemlju zajemal Obalno-kraško, Goriško statistično regijo in občino Kranjska Gora v Gorenjski statistični regiji, na italijanskem ozemlju pa pokrajini Benetke in Rovigo v deželi Veneto ter celotno Furlanijo Julijsko krajino, težil k promociji trajnostnega razvoja čezmejnega območja ter integraciji ozemlja, da bi se odpravila izolacija, značilna za to območje.

Vmesno ocenjevanje je razkrilo, da ima program ustrezno strategijo, predvsem kar zadeva okolje in trajnostni razvoj (zlasti zaradi pozornosti, ki je bila namenjena začetku procesa čezmejnega prostorskega načrtovanja za pomorstvo in izvajanju skupnih sistemov za spremljanje stanja okolja), skupni razvoj turizma, kulturno dediščino ter aktivnosti za podporo podjetjem v primarnem sektorju. Izkazalo pa se je, da so projekti, ki se zavzemajo za mala in srednje velika podjetja, omejeni vendar še vedno pomembni. Na področju transporta so za zelo pomembne označili čezmejne cestne sisteme in parkirišča za tovornjake, ki so pomembni s čezmejnega vidika, ter pristanišča, medtem ko ni bilo nobenih projektov za izboljšanje javnega prevoza in letališč.

Med horizontalnimi temami je bila sonaravnost projektov skupen element pri vseh ukrepih programa. S tem se je zagotovilo, da se omejijo negativni učinki v fazi izvajanja projektov, povezanih z infrastrukturo. Izkazalo se je, da je tudi razširjenost informacijske družbe zadostna v celotni fazi izvajanja programa. Po drugi strani pa vprašanje enakih možnsti in enakosti med

spoloma ni bilo označeno kot prednostna naloga Programa pobude Skupnosti in je samo nekaj projektov imelo neposreden vpliv na to vprašanje. Nobeden od projektov ni bil usmerjen v izboljšanje življenjskih razmer žensk.

Pri analizi posameznih doseženih rezultatov v okviru cilja »trajnostnega razvoja teritorija« je bilo izvedenih veliko aktivnosti za varovanje okolja in čezmejnega teritorija ter za izboljšanje stanja rek, ki se izlivajo v programsko območje. Pobude za pripravo alternativnih, okolju prijaznih trajnostnih virov energije za čezmejno območje – kot npr. gozdna biomasa – ter ukrepi za razvoj skupnih orodij za upravljanje s teritorijem in varovanje podeželja, so dosegle konkretne rezultate in okrepile čezmejno sodelovanje ter ustvarile temelje za skupno upravljanje območja. Nekateri projekti so bili sofinancirani tudi s ciljem preprevečavanja okoljskih tveganj, ki imajo neposredni učinek na prebivalce (študije in analiza tveganj, ki so značilna za čezmejno območje, kot npr. rastlinska sluz, plazovi, hidrogeološko tveganje).

K doseganju omenjenih ciljev so pripomogli posegi v primarnem sektorju, kot npr. promocija lokalnih, kmetijsko-gozdarskih in ribiških proizvodov, ter pobude v podporo kmetijskim gospodarstvom, ki delujejo na čezmejnem območju, skupaj s pilotno shemo za iskanje uspešnih rešitev za boj proti boleznim, ki prizadenejo pridelke na programskem območju.

Poleg tega je več iniciativ na področju turizma, vključno z omejenimi posegi na področju infrastrukture (npr. kolesarske poti, steze, obnova planinskih koč in centrov za obiskovalce na naravnih območjih) in skupnih promocij ter trženj okolja podprlo trajnostni razvoj programskega območja, hkrati pa spodbudilo ekonomske pobude v različnih sektorjih.

Posegi na področju infrastrukture za izboljšanje cestnih in železniških omrežij (kot npr. Ponte Vittorio, Učja, Livek, Solarji, Britof) so pripomogle k odpravi ovir in stanja perifernih območij, ki so značilna za programsko območje, in spodbudile mobilnost prebivalcev čezmejnega območja. V okviru Programa pobude Skupnosti je bila financirana študija izvedljivosti nove železniške povezave Trst-Divača v sklopu Prednostnega projekta za Komisijo Lyon-Turin-Milan-Trst-Koper-Ljubljana-Budimpešta (PP6) in preoblikovanje čezmejnih prehodov Fernetiči-Fernetti in Vrtojba-S.Andrea v sodobne objekte s parkirišči za tovornjake in visokotehnološke pole.

Prek promocije pobud različnih združenj in ustanov v sklopu majhnih projektnih skladov – tudi med šolami – za oblikovanje in utrjevanje povezav za vzajemno ozaveščanje študentov na čezmejnem območju, je bil narejen prispevek k odpravi zgodovinskih in kulturnih ovir, ki so v veliki meri vplivale na prejšnje generacije. Zelo pomembno vlogo sta, z ukrepi v različnih sektorjih, igrali slovenska in italijanska manjšina, in sicer na področjih kulture, športa in rekreacije.

Posebna pozornost je bila namenjena projektom, ki vključujejo pobude za izobraževanje in poklicno usposabljanje mladih. Kljub zakonskim oviram, ki so povezane z mobilnostjo novih delavcev v Skupnosti, je bilo veliko truda vloženega v opredeljevanje poklicnih profilov, ki se jih da tržiti na čezmejnem območju z namenom, da bi se olajšala in povečala mobilnost delavcev.

Tudi zdravstvene ustanove na programskem območju so izvedle pomembne pobude za oblikovanje trajnih mrež za sodelovanje z namenom racionalnega izkoriščanja zdravstvenih storitev. Oblikovane so bile tudi zanimive družbene pobude za boj proti marginalizaciji mladih in zagotavljanje spoštovanja enakih možnosti.

Rezultati vmesnega ocenjevanja programa so za raven partnerstva in izvedene projekte na čezmejnem območju bili veliko boljši v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem,

istočasno pa se je izpostavilo dejstvo, da omenjena partnerstva skoraj nikoli niso vključevala udeležencev iz celotnega programskega območja. Taka situacija kaže na to, da upravičenci ne dojemajo upravičenega območja kot »skupnega območja«, kar bo nujno potrebno upoštevati v programskem obdobju 2007-2013, saj se bo istočasno povečalo tudi programsko območje.

Pristno čezmejno sodelovanje je postalo možno šele s financiranjem »skupnih projektov«, ki so se začeli med letoma 2003 in 2004 ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Od leta 2004 so zlasti projekti sodelovanja v triletnem programskem obdobju postali zapostavljeni in so se nadomestili s kategorijama zrcalnih in skupnih projektov. Kljub temu so postopki za izbor skupnih projektov potekali v dveh ločenih javnih razpisih za zbiranje vlog, ki sta bila hkrati objavljena na obeh straneh meje, in ne kot enoten razpis objavljen s strani Organa upravljanja za celotno programsko območje.

Med ugotovljenimi težavami je šlo zlasti za težave pri vzpostavljanju uspešnega partnerstva, in sicer zaradi pomanjkljivega ali popolnega neznanja jezika, ki se govori na drugi strani meje, in uporabe t.i. »načela teritorialnosti«, zaradi katerega projektov oz. delov projektov, ki so z geografskega vidika izven ozemlja Evropske unije, ni bilo mogoče financirati pred letom 2004. Po ocenah vmesnega ocenjevalca je še ena kritična točka najti visoko usposobljene tolmače in prevajalce.

Še ena bistvena kritična pomanjkljivost programskega obdobja 2000-2006 je bila neenakomerno dodeljena finančna podpora s strani Evropske unije Italiji oz. Sloveniji, saj je bil večji delež dodeljen Italiji.

3.d Predlogi ocenjevalcev PPS INTERREG IIIA Slovenija-Italija za obdobje 2007-2013

V vmesnem ocenjevanju programa so se med »področji interesa«, s katerimi naj bi se ukvarjal in jih dalje razvijal čezmejni program sodelovanja med Slovenijo in Italijo v obdobju 2007-2013, izpostavile naslednje:

- Na področju raziskav in razvoja, predvsem v malih in srednjih podjetjih, naj bi se razvijale teme v zvezi s socialno-ekonomskim razvojem območij, pri tem naj bi se izpostavile predvsem raziskave usmerjene k razvoju novih produktov na podlagi lokalnih surovin z namenom razvijanja komercialnih priložnosti, ne pa toliko akademske raziskave z manjšim učinkom na območja;
- Na področju varovanja, ohranjanja in razvoja okolja in območij bi potrebe po ekološkem trajnostnem razvoju programskih območij lahko uresničevali s projekti s kratkoročnimi, toda konkretnimi in oprijemljivimi učinki;
- Na področju preprečevanja nevarnosti in integriranega upravljanja morja in vod naj bi imeli prednost projekti, ki bodo imeli konkretne, trajne in takojšnje učinke na programskem območju;
- Kot zadnje ocenjevalec poudarja, da bodo ukrepi za uresničevanje čezmejnih gospodarskih in socialnih aktivnosti s pomočjo skupnih strategij za trajnostni gospodarski teritorialni razvoj, za financiranje mrež in aktivnosti, ki spodbujajo integriran teritorialni razvoj in

izboljšujejo fizične povezave med vključenimi območji, ter ukrepi za krepitev učinkovitosti regionalnih politik s pomočjo spodbujanja mrež in izmenjave izkušenj med regionalnimi in lokalnimi institucijami pomembno prispevali k uresničevanju ciljev Göteborške in Lizbonske strategije.

Kot je razvidno iz spodnje tabele, ocenjevalec predlaga kontinuiteto v programu INTERREG IIIA v prihodnjem programskem obdobju 2007-2013.

Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Italija 2000-2006	Predlogi za programsko obdobje 2007-2013
Ukrep 1.1. Varstvo, ohranjanje ter razvoj okolja in prostora	Izboljšanje obstoječih infrastruktur v okoljskem sektorju Odpravljanje zastojev na okoljskem področju Zmanjševanje faktorjev tveganja Izboljšanje sistemov upravljanja z odpadki Povečanje usklajevanja zakonodaje na področju okoljskega načrtovanja Skupno izvajanje ukrepov v nujnih primerih, primerih nudenja prve pomoči in načrtov evakuacije
Ukrep 1.2. Razvoj in okrepitev čezmejne organiziranosti, infrastrukture in mrež	Izboljšanje obstoječe prometne infrastrukture: - železniške mreže - mreže letališč - mestnega in primestnega prometa. Več poudarka bi se moralo nameniti tudi povečanju vrednosti kulturnih virov.
Ukrep 2.1 Izboljšanje konkurenčnosti in sodelovanja	Povečanje rabe tehnologij v podjetjih Omogočanje lažjega dostopa podjetij do kreditov Izboljšanje sodelovanja med MSP
Ukrep 2.2 Čezmejno sodelovanje na področju turizma	Povečanje zdraviliškega, navtičnega, morskega, rečnega, naravnega in sonaravnega turizma prek skupne turistične ponudbe na celotnem programskem območju
Ukrep 2.3 Čezmejno sodelovanje v primarnem sektorju	Zagotavljanje povečane podpore za tehnološke inovacije
Ukrep 3.1 Poklicno izobraževanje in usposabljanje človeških virov in inovativne pobude na trgu delovne sile	Razvoj sodelovanja na trgu dela Harmonizacija zakonov na področju strokovnega usposabljanja
Ukrep 3.2 Sodelovanje na področju kulture, komunikacij in raziskovanja med institucijami v smislu harmonizacije	Ustanavljanje čezmejnih mrež sodelovanja Odprava trajnih ovir kot je pomanjkanje jezikovnih znanj

4

Strategija programa

4 Strategija programa

4.a Predpostavka

Po razširitvi Evropske unije je programsko območje pridobilo veliko strateško pomembnost tako na evropski kot tudi na mednarodni ravni, saj se je iz perifernega območja spremenilo v osrednje območje nove, razširjene Evrope.

V prihodnjih letih bo poglavitni izziv sprememba in razvoj kulturnih, gospodarskih in družbenih razlik in raznolikosti v »dodano vrednost«, kar bo temeljilo na dosedanjih izkušnjah.

V tem pogledu se je delovna skupina odločila, da bo celotno strategijo programa osredotočila na dobro uravnoteženo krepitev območja sodelovanja, da bi dosegli trajnost, ob upoštevanju razširitve tega območja na nove teritorije, ki povečujejo njegovo raznolikost.

4.b Smernice za opredelitev strategije programa

Poleg predhodnega (ex-ante) vrednotenja, SWOT analize in celovite presoje vplivov na okolje je bila programska stategija opredeljena v skladu z:

- Določbami Göteborške in Lizbonske strategije;
- Strateškimi smernicami Skupnosti o koheziji (ki jih je sprejel Evropski svet 6. oktobra 2006): »spremeniti države članice, regije in mesta v privlačnejši kraj« in »spodbujati inovacije, podjetništvo in razvoj na znanju temelječega gospodarstva …«; ter s specifično smernico o sodelovanju »podpirati in pospeševati gospodarski razvoj in doseganje večje stopnje rasti …«;
- Strategija Evropskega sveta za trajnostni razvoj (junij 2006);
- Uredbo Sveta (ES) št. 1083/2006;
- Uredbo (ES) št. 1080/2006;
- Italijanskim in slovenskim Nacionalnim strateškim referenčnim okvirjem;
- Predlogi in priporočili vmesnih vrednotenj programa INTERREG IIIA Slovenija-Italija in tematskih poročil INTERREG IIIA Slovenija-Italija 2000-2006;
- Priporočili INTERACT-ovega povzetka programa INTERREG IIIA Slovenija-Italija;
- Pridobljenimi spoznanji med programskim obdobjem INTERREG IIIA Slovenija-Italija 2000-2006.

Glede upoštevanja poglavitnih načel, navedenih v členih 16 in 17 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, in sicer »Trajnostni razvoj« ter »Enakost med moškimi in ženskami ter nediskriminacija«, je v strategiji programa potrebno upoštevati obveznosti, ki jih je sprejel Evropski svet (junija

2006); da bi zagotovili optimalno uporabo evropskih skladov za promocijo trajnostnega razvoja, se morajo države članice in Komisija uskladiti in zagotoviti komplementarnost in sinergijo med različnimi finančnimi sredstvi Skupnosti in drugimi viri, kot so kohezijska politika, razvoj kmetijstva, LIFE+, raziskave in razvoj (RR), program za konkurenčnost in inovacije ter evropski sklad za ribištvo.

V skladu s poglavjem 6.a so predstavniki okoljskih organov in organizacij, ki se ukvarjajo z enakimi možnostmi in nediskriminacijo, ki jih imenujejo partnerji programa, člani Nadzornega odbora.

Predstavniki okoljskih organov sodelujejo v fazi priprave razpisov in pri določanju meril za izbor, kot tudi v fazi vrednotenja in spremljanja celotnega izvajanja programa.

Na podlagi načela o enakosti med moškimi in ženskami ter nediskriminacije je na strateški ravni zagotovljena posebna pozornost izboljšanju kakovosti življenja in možnosti vključitve žensk ter vseh »prikrajšanih« kategorij na trg dela. Na ravni izvedbe programa so ta načela upoštevana tudi pri izboru osebja Skupnega tehničnega sekretariata, v zvezi s katerim je potrebno omeniti, da je bila v »zgodovini« programa sodelovanja med Slovenijo in Italijo zastopanost žensk vedno dobra, tako na italijanski kot na slovenski strani, ter zagotovo ne predstavlja problematičnega dejavnika.

Dejansko upoštevanje horizontalnih načel, torej »trajnostnega razvoja« in »enakosti med moškimi in ženskami ter nediskriminacije« bo zagotovljeno že na začetku, in sicer pri sestavi organov programa, prav tako pa se bodo preverjala tudi v fazi predstavitve projektov (prijavitelj bo moral posredovati podrobne informacije v prijavnici) in, po njihovi odobritvi. Sistem spremljanja bo zagotavljal, da se rezultati programa v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem bistveno izboljšajo.

4.c Cilji programa

Splošni cilj operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija v obdobju 2007-2013 je:

»Povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja«

Splošni cilj se bo izvajal prek naslednjih specifičnih ciljev:

- Zagotoviti trajnostno teritorialno integracijo;
- Povečati konkurenčnost in razvoj na znanju temelječe družbe;
- Izboljšati sisteme komuniciranja ter socialno in kulturno sodelovanje, tudi z namenom, da bi odpravili obstoječe ovire;
- Izboljšati učinkovitost in uspešnost programa.

Zagotoviti trajnostno teritorialno integracijo

Da bi dosegli prvi cilj, operativni program zagotavlja promocijo politik, ki stremijo k uravnoteženemu in trajnostnemu teritorialnem razvoju na čezmejnem območju, v skladu s cilji politik Evropske unije (Göteborška strategija). Operativni program se znotraj tega okvirja osredotoča predvsem na spodbujanje in izboljšanje varstva in skupnega upravljanja naravnih virov, skupno preprečevanje naravnih nesreč in tehnološkega tveganja ter vzpostavitev potrebnih osnovnih pogojev za skupen trajnostni teritorialni razvoj z integriranim programiranjem.

Programsko območje vključuje več varovanih naravnih območij, s katerimi je potrebno skupno upravljati, jih varovati in promovirati, da bi poudarili naravne posebnosti tega območja in tako povečali njegovo privlačnost ter okrepili sinergije med varovanjem okolja in razvojem (trajnostni razvoj ekosistemov).

Hkrati pa prisotnost območij, ki so izpostavljena naravnim nesrečam in tehnološkemu tveganju, kaže na to, da je potrebno posebno pozornost nameniti izvajanju skupnih načrtov za preprečevanje takih tveganj, in sicer z razvojem že obstoječih sinergij med pristojnimi institucijami, da bi se tako bolj učinkovito spopadli z vprašanji glede varovanja okolja.

Zaradi velike porabe energije na programskem območju bi poleg tega bilo smotrno tudi načrtovanje skupnih politik, da bi porabo energije racionalizirali ter povečali rabo obnovljivih virov energije.

Za trajnostno teritorialno integracijo je nujno potrebno razviti okolju prijazna transportna omrežja in povečati uporabo multimodalnih prevoznih sistemov, ki predstavljajo alternativo cestnemu prometu. Program želi izboljšati dostopnost in obstoječi transportni sistem z okrepitvijo železniških povezav s pristanišči v Trstu in Kopru s Prednostnim omrežjem Lyon-Turin-Milan-Trst-Koper-Ljubljana-Budimpešta (PP6).

Prisotnost funkcionalnih čezmejnih območij, ki so si z naravnega, kulturnega in ekonomskega vidika zelo podobna, nakazuje, da bi bilo dobro izvajati aktivnosti, ki stremijo k okrepitvi njihove teritorialne integracije z namenom, da bi razvili trajnostne skupnosti, ki bi lahko bistveno prispevale k rasti celotnega programskega območja.

Referenčna prednostna naloga tega specifičnega cilja **1. »Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija«**.

Povečati konkurenčnost in razvoj na znanju temelječe družbe

Da bi dosegli drugi cilj, ki se nanaša na določbe Lizbonske strategije, je cilj programa spodbujati raziskave in inovacije, s čimer bi prispevali k razvoju na znanju temelječega gospodarstva, ki bi bilo spoštljivo do okolja.

Poleg tega program predvideva nadaljevanje procesov razvoja in sodelovanja tako, da bi se povečala konkurenčnost podjetniških sistemov v kontekstu globalizacije trgov, kar bi omogočilo trajnostni razvoj in varovanje načela enakih možnosti med moškimi in ženskami ter načela nediskriminacije.

Posegi se bodo tako izvedli na naslednjih ravneh: spodbujanje sinergijskega sodelovanja med ustanovami in/ali organizacijami, vključno s podjetji, da bi razvili njihovo zmožnost, da se zanesejo na raziskave in inovacije (podjetniški inkubatorji, centri za inovacije, znanstveni in tehnološki parki); povečati poseganje podjetij po informacijah in komunikacijskih tehnologijah ter »čistih« tehnologijah; izboljšati sodelovanje med italijanskimi in slovenskimi podjetji, da bi vzpodbudili skupne procese internacionalizacije, usmerjene k novim trgom in znotraj

»sistema«, ki ga podpirajo ustanove, ki bodo prispevale k povečanju »organizirane« prisotnosti teh skupin podjetij na »ciljnih« geografskih območjih.

Kot je razvidno iz analiz, ki so bile izvedene, bi lahko k razvoju čezmejnega območja bolj kot kateri koli prispeval turistični sektor. Zato program daje poseben poudarek na razvoj in skupno promoviranje storitev in nišnih turističnih paketov, ki bodo poudarili naravne, okoljske in kulturne vire programskega območja na okolju sprejemljiv način.

Poleg tega bo pozornost posvečena tudi dobro integriranim teritorialnim sistemom; to so območja, kjer je meja neposredno vplivala na lokalna naravna in socialna funkcionalna območja. V takih sistemih bo uporabljen integriran pristop za ponovno vzpostavitev gospodarske celovitosti na čezmejnem območju.

V skladu z Evropsko strategijo zaposlovanja in na podlagi zbranih podatkov, ki razkrivajo, da je stopnja zaposlenosti še vedno nižja kot v ciljih, ki jih določa Lizbonska strategija, je v programu predviden razvoj potencialov čezmejnega območja, kar zadeva izobraževanje in strokovno usposabljanje. Tako se bo povečala raven socialne integracije, sodelovanje znotraj trga dela se bo okrepilo, posebna pozornost pa bo namenjena zaposlovanju žensk in oseb, ki spadajo v kategorijo prikrajšanih skupin.

Referenčna prednostna naloga tega specifičnega cilja **2 »Konkurenčnost in na znanju temelječa družba«**.

Izboljšati sisteme komuniciranja ter socialno in kulturno sodelovanje, tudi z namenom, da bi odpravili obstoječe ovire

Tretji cilj programa izpolnjuje zahteve po varovanju znanja in promociji skupne rabe kulturnih virov ter zmanjšanju izolacije, ki je značilna za nekatera območja na tem teritoriju, z boljšim dostopom do komunikacijskih omrežij in storitev, kot tudi zagotavljanje okrepljene socialne integracije prek globljega obojestranskega poznavanja med prebivalstvom programskega območja.

Ta cilj bo dosežen tudi z izvajanjem projektov, ki stremijo k promociji kulturne dediščine znotraj programskega območja, k skupnemu poudarjanju zgodovine različnih teritorijev, ki so vključeni v program, ter k višji ravni sodelovanja v telekomunikacijskem sektorju.

Da bi prispevali k zmanjšanju ovir, ki izhajajo iz še vedno obstoječih zgodovinskih, kulturnih in socialnih ovir, je namen operativnega programa tudi podpiranje skupne uporabe infrastrukture na področjih kot so zdravje, kultura in izobraževanje. Poleg tega bo posebna pozornost namenjena tako imenovanim »kategorijam prikrajšanih skupin«, in sicer prek posegov za izboljšanje zaposlitvenih možnosti in kakovosti življenja.

Izvajanje projektov s ciljem, da bi omogočili večje poenotenje komunikacijskih sistemov, izobraževalnih sistemov in sistemov usposabljanja, lahko bistveno pripomore k odpravi še vedno obstoječih ovir. Zaradi tega razloga je bilo potrebno vključiti naložbe za razvoj takih sistemov, ki bi omogočili dostop do informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter njihove strateške uporabe.

Posebna pozornost bo namenjena jezikovnim manjšinam na programskem območju, v povezavi s preteklim in bodočim prispevkom, z namenom okrepitve obstoječega sodelovanja.

Oblikovanje »integriranih kulturnih dejavnosti« bo prispevalo k povečanju privlačnosti celotnega programskega območja z vzdrževanjem razvoja nišnega turizma, ki predstavlja enega od ključnih področij operativnega programa.

Poleg tega bo izboljšanje medsebojnega poznavanja – tudi prek skupnih raziskav zgodovinskega ozadja in skupne rabe obstoječih virov – nedvomno povečalo število čezmejnih kulturnih izmenjav in tako izboljšalo integracijo ter privlačnost programskega območja. V sklopu tretjega cilja bo z izvajanjem projektov posebna pozornost namenjena reševanju vprašanj povezanih s »kategorijami prikrajšanih skupin«. To bo na eni strani odpravilo ovire, ki zadevajo predstavnike omenjenih skupin, na drugi strani pa bo omogočilo strokovno zaposlovanje teh kategorij.

Nazadnje, visok strošek socialnih in zdravstvenih storitev predstavlja problem, ki je temeljnega pomena za lokalno in državno upravo. Zato je namen tega programa pomembno prispevati k reševanju tega vprašanja s podpiranjem izvajanja sinergij med različnimi socialnimi in zdravstvenimi sistemi, kar bo omogočilo pomembne ekonomije obsega, sistematizacijo obstoječih storitev in izboljšanje kakovosti storitev, ki so na voljo prebivalcem.

Referenčna prednostna naloga tega specifičnega cilja **3. »Socialna integracija«**.

Izboljšati učinkovitost in uspešnost programa

Namen četrtega cilja je izboljšanje tehničnih možnosti in sposobnosti upravljanja javne uprave, ki sodeluje pri izvajanju programa. Poleg tega se bo izvajalo obsežno ozaveščanje in razširjanje znanja širše javnosti z namenom seznanitve s ponujenimi možnostmi, upravičenimi projekti in projekti, ki jih financira program. Pravzaprav je primerna promocija ključnega pomena za doseganje splošnega razumevanja pomembnosti programa in njegove strateške vrednosti. Izveden bo torej ustrezen komunikacijski načrt, ki bo v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1828/2006 omogočal širjenje informacij o doseženih rezultatih in ciljih čim večjemu številu ljudi.

Poleg tega je predvideno tudi izvajanje učinkovitega sistema upravljanja, spremljanja in nadzora programa. Izvajali ga bodo organi oblasti in telesa, ki so opisani v 6. poglavju, pri porabi sredstev pa se morajo ravnati v skladu z načelom poenostavitve in dobrega poslovodenja.

Program bo nazadnje poskrbel tudi za stalno izvajanje aktivnosti spremljanja napredka, ne samo s finančnega, fizičnega in postopkovnega vidika, ampak tudi kar zadeva strateško strukturo in cilje programa samega. Na ta način bo zlasti s pomočjo aktivnosti sprotne evalvacije možno odkriti kakršno koli potrebo po popravkih že med njegovim izvajanjem.

Referenčna prednostna naloga tega specifičnega cilja **4. »Tehnična pomoč«**.

4.d Utemeljitev prednostnih nalog

Program bo stremel k specifičnim ciljem, ki so navedeni v prejšnjih odstavkih, prek štirih prednostnih nalog.

1. Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija
2. Konkurenčnost in na znanju temelječa družba
3. Socialna integracija
4. Tehnična pomoč

Namen naslednje sheme je poudariti doslednost strukture operativnega programa v smislu povezav med izbranimi prednostnimi nalogami, specifičnimi cilji in rezultati vsebinske analize, kot je prikazano v razpredelnici SWOT analize.

PREDNOSTNA NALOGA	SPECIFIČNI CILJI	SWOT ANALIZA
Prednostna naloga 1 - Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija	Zagotoviti trajnostno teritorialno integracijo	***Prednosti*** • Skupni naravni morski viri na območju sodelovanja in dobro stanje obalnih voda v smislu primernosti za kopanje • Prisotnost mnogih zavarovanih naravnih območij, območja Natura 2000 in prisotnost številnih naravnih habitatov • Okrepljeno sodelovanje med italijanskimi in slovenskimi območji na področju civilne zaščite • Prisotnost visoke stopnje recikliranja • Proizvodnja energije iz obnovljivih virov je višja, kot je navedeno v državnih podatkih, predvsem v nekaterih predelih programskega območja ***Slabosti*** • Velika poraba vode, predvsem v določenih predelih programskega območja • Plazovita in poplavna območja ter območja z visoko potresno ogroženostjo • Prometni zastoji na cestah • Pretežna uporaba zasebnih motornih vozil za prečkanje meja • Upravljanje z nevarnimi snovmi v pristaniščih • Nizka stopnja koordinacije med ustanovami, ki ponujajo javne storitve • Prisotnost kulturnih ovir (jezikovne, zgodovinski predsodki itd.) • Nizka stopnja inovacij • Nezadostna stopnja osnovne infrastrukture po odprtju meja ***Priložnosti*** • Priložnosti za skupno urbano in prostorsko načrtovanje • Trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri in doseganje ciljev EU • Zmanjšanje proizvodnje odpadkov in povečano zbiranje ločenih odpadkov • Trajnostni razvoj in trajnostna raba tal • Povečanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov • Morebitna prekvalifikacija onesnaženih predelov • Skupno načrtovanje in preprečevanje naravnih in tehnološkega tveganja ter njihovo upravljanje • Integracija med transportnimi sistemi in diverzifikacija transporta • Povečanje povpraševanja po ekoloških in podeželskih proizvodih • Izboljšanje upravnih postopkov s pomočjo čezmejnega sodelovanja ***Nevarnosti*** • Razširjanje pojava degradacije okolja, zmanjšanje skupnih naravnih ekosistemov, izguba biotske raznovrstnosti ter povečanje ogrožanja človekovega zdravja • Povečanje pozidanih območij • Povečanje onesnaženih predelov • Povečanje stroškov energije ter izkoriščanja in onesnaženja podzemlja • Pomanjkanje investicij v javni prevoz • Degradacija naravnih vrednot in kulturne dediščine

PREDNOSTNA NALOGA

Prednostna naloga 2 - Konkurenčnost in na znanju temelječa družba

SPECIFIČNI CILJI

Povečati konkurenčnost in razvoj na znanju temelječe družbe

SWOT ANALIZA

Prednosti

- Prisotnost izobraženih in primerno usposobljenih kadrov
- Splošno povišanje dodane vrednosti
- Italija in Slovenija sta druga za drugo pomembna trgovska partnerja
- Prisotnost naravnih in kulturnih virov, ki predstavljajo pomemben turistični potencial
- Prisotnost avtocest ter pomembnih letališč in pristanišč
- Prisotnost pomembnih univerz na širokem območju ter razvojnih centrov in novih univerzitetnih središč, ki stremijo k povečanju dvostranskega sodelovanja

---

Slabosti

- Nezadostna povezava med sektorjem izobraževanja in trgom dela ter posledično pomanjkanje kvalificiranih delavcev, ki jih podjetja potrebujejo
- Mala in srednje-velika podjetja se srečujejo s problemi pomanjkanja kapitala
- Nezadostno število podjetij z visoko dodano vrednostjo
- Nekaterih turističnih potencialov se ne nadgrajuje in integrira
- Nizka stopnja koordinacije med ustanovami, ki ponujajo javne storitve na različnih področjih (npr. zdravstveno varstvo, preprečevanje tveganj, energetika, informacijske in komunikacijske tehnologije ter načrtovanje prometa)
- Nizka stopnja inovacij
- Nezadostna stopnja osnovne infrastrukture po odprtju meja

Priložnosti

- Trend upadanja števila prebivalcev na najbolj perifernih območjih je reverzibilen z razvojem informacijskih tehnologij in delom na domu
- Pomanjkanje ponudbe na trgu delovne sile je mogoče nadomestiti s pozitivnim migracijskim prirastkom
- Pozitiven prispevek k doseganju ciljev Lizbonske strategije
- Dober potencial za razvoj kmečkega turizma
- Povečano povpraševanje po ekoloških in podeželskih proizvodih
- Strateška lega je v prid povezavi med zahodnimi/vzhodnimi in severnimi/južnimi evropskimi koridorji
- Odprava fizičnih meja po vstopu v Schengensko območje
- Izboljšanje upravnih postopkov s pomočjo čezmejnega sodelovanja

---

Nevarnosti

- Izguba visoko kvalificiranega osebja in povečanje odvisnosti od tujih držav
- Nizek gospodarski razvoj
- Povečanje razlik med območji na področju obstoječe ponudbe infrastruktur in povečanje digitalnega razkoraka

PREDNOSTNA NALOGA	SPECIFIČNI CILJI	SWOT ANALIZA
Prednostna naloga 3 - Socialna integracija	Izboljšati sisteme komuniciranja ter socialno in kulturno sodelovanje z namenom, da bi odpravili obstoječe ovire	***Prednosti*** • Stopnja nezaposlenosti je nižja od državnega povprečja v obeh državah • Prisotnost mladih na slovenskih območjih in pozitivni migracijski prirastek na italijanskih območjih • Dragocena prisotnost narodnih manjšin za promocijo čezmejnega sodelovanja • Pomembna zgodovinska in kulturna dediščina • Prisotnost pomembnih univerz na širokem področju ter razvojnih centrov in novih univerzitetnih polov, ki stremijo k povečanju dvostranskega sodelovanja • Zmanjšanje stopnje hospitalizacije • % javne porabe BDP za zdravstvo je višji kot v sosednjih delih Evrope ***Slabosti*** • Negativni naravni prirastek • Nizka stopnja koordinacije med ustanovami, ki ponujajo javne storitve na različnih področjih (npr. zdravstveno varstvo, preprečevanje tveganj, energetika, informacijske in komunikacijske tehnologije ter načrtovanje prometa) • Prisotnost kulturnih ovir (jezikovne, zgodovinski predsodki itd.) • Nezadostna stopnja osnovne infrastrukture po odprtju meja ***Priložnosti*** • Pozitivna demografska struktura zaradi priseljevanja mladih • Trend upadanja števila prebivalcev na najbolj perifernih območjih je reverzibilen z razvojem informacijskih tehnologij in z delom na domu • Odprava fizičnih meja po vstopu v Schengensko območje • Izboljšanje upravnih postopkov s pomočjo čezmejnega sodelovanja • Možnosti za skupno urbano in prostorsko načrtovanje ***Nevarnosti*** • Povišanje stopnje nezaposlenosti (predvsem kategorija prikrajšanih skupin) zaradi sprememb gospodarskih in proizvodnih struktur • Povečanje razlik in stroškov socialnih in zdravstvenih storitev • Degradacija naravnih vrednot in kulturne dediščine • Razširjanje pojava degradacije okolja, zmanjšanje skupnih naravnih ekosistemov, izguba biotske raznovrstnosti ter povečanje ogrožanja človekovega zdravja

PREDNOSTNA NALOGA	SPECIFIČNI CILJI	SWOT ANALIZA
Prednostna naloga 4 Tehnična pomoč	Izboljšati učinkovitost in uspešnost programa	***Prednosti*** • Dragocena prisotnost narodnih manjšin za promocijo čezmejnega sodelovanja ***Slabosti*** • Nizka stopnja koordinacije med ustanovami, ki ponujajo javne storitve • Prisotnost kulturnih ovir ***Priložnosti*** • Izboljšanje upravnih postopkov s pomočjo čezmejnega sodelovanja ***Nevarnosti***

Naslednja tabela prikazuje hierarhično drevo, »logični temelj« strategije, ki je opisana v operativnem programu, od splošnega cilja do operativne strukture, ki velja za najbolj primerno za uresničitev take strategije v praksi.

SPLOŠNI CILJ
»Povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja«

SPECIFIČNI CILJI

Zagotoviti trajnostno teritorialno integracijo	Povečati konkurenčnost in razvoj na znanju temelječe družbe	Izboljšati sisteme komuniciranja ter socialno in kulturno sodelovanje, tudi z namenom, da bi odpravili obstoječe ovire	Izboljšati učinkovitost in uspešnost programa
PREDNOSTNA NALOGA 1 »Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija«	**PREDNOSTNA NALOGA 2** »Konkurenčnost in na znanju temelječa družba«	**PREDNOSTNA NALOGA 3** »Socialna integracija«	**PREDNOSTNA NALOGA 4** »Tehnična pomoč«

OPERATIVNI CILJI

Ohranjati biotsko raznovrstnost in zagotoviti trajnostno upravljanje naravnih virov	Povečati konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij	Izboljšati sisteme komuniciranja in izobraževalne sisteme	Zagotoviti pravilno izvajanje sistemov upravljanja, spremljanja in nadzora operativnega programa
Varovati okolje pred naravnimi in tehnološkimi nesrečami ter onesnaženjem, zmanjšati porabo energije in povečati rabo obnovljivih virov energije	Skupaj razvijati turistične potenciale	Ohranjati znanje na področju kulturne dediščine in njeno dostopnost ter izboljšati kulturne izmenjave	Izboljšati kakovost, uspešnost in doslednost pri uporabi skladov, kot tudi strategije in izvajanja operativnega programa
Izboljšati dostopnost in transportne sisteme ter povečati integracijo med mesti in podeželjem	Spodbujati raziskave&razvoj ter na znanju temelječe gospodarstvo	Povečati kakovost življenja skozi koordiniran razvoj zdravstvenega in socialnega sistema	Promovirati operativni program in sofinancirane projekte z aktivnostmi razširjanja informacij
Okrepiti teritorialno kohezijo znotraj funkcionalnih čezmejnih območij	Izboljšati in povečati zaposlitvene možnosti s koordiniranimi visokošolskimi izobraževalnimi programi in usposabljanji		

4.e Prednostne naloge programa

PREDNOSTNA NALOGA 1: »OKOLJE, TRANSPORT IN TRAJNOSTNA TERITORIALNA INTEGRACIJA«

Prednostna naloga 1 temelji na potencialih in sredstvih programskega območja, ki jih je mogoče še nadalje izrabiti za izboljšanje kakovosti življenja današnjih in bodočih generacij, in sicer prek upravljanja in trajnostnega razvoja njegovih naravnih virov, povečane rabe obnovljivih in alternativnih virov energije in izboljšanja integriranih transportnih sistemov.

Skupna trajnostna teritorialna integracija znotraj funkcionalnih čezmejnih območij (npr. Jadranska obala, Kras, urbani predel Gorice in Nove Gorice, območje Alp) bo dosledno pripomogla k povečanju privlačnosti programskega območja.

Prednostna naloga 1 stremi k doseganju naslednjih operativnih ciljev:
- Ohranjati biotsko raznovrstnost in zagotoviti trajnostno upravljanje naravnih virov;
- Varovati okolje pred naravnimi in tehnološkimi nesrečami ter onesnaženjem, zmanjšati porabo energije in povečati rabo obnovljivih virov energije;
- Izboljšati dostopnost in transportne sisteme ter povečati integracijo med mesti in podeželjem;
- Okrepiti teritorialno kohezijo znotraj funkcionalnih čezmejnih območij.

1.1. Ohranjati biotsko raznovrstnost in zagotoviti trajnostno upravljanje naravnih virov

Ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostno upravljanje naravnih virov bo doseženo prek aktivnosti, ki stremijo k ohranjanju okoljskih posebnosti, bogate biotske raznovrstnosti in dragocenih naravnih virov. Glede na to, da so vodni viri znotraj programskega območja vedno bolj pomembni, bo posebna pozornost namenjena podpiranju integriranega ali vsaj koordiniranega upravljanja porečij, podzemnih voda in morskega ekosistema na čezmejnem območju v skladu s priporočili Evropske komisije z dne 7. junija 2007. Vzporedno se bo program osredotočal na ohranjanje, upravljanje in razvoj čezmejnih zavarovanih (kot tudi nezavarovanih) naravnih območij in območij Natura 2000, z namenom, da bi povečali vrednost upravičenega območja, enega izmed najbolj ohranjenih v Evropi.

Okviren seznam aktivnosti:
- skupne rešitve za ohranjanje, upravljanje in razvoj naravnih parkov, zavarovanih območij, območij Natura 2000 (javno ozaveščanje, skupno promoviranje parkov, analiza potencialov za razvoj, prenos znanja in izkušenj);
- integrirane rešitve za koordinirano upravljanje čezmejnih porečij, podzemnih voda in morskega ekosistema;
- aktivnosti v zvezi z varovanjem skupnih vodnih virov (razvoj kanalizacije in dostop do skupnih sistemov čiste pitne vode);
- skupne aktivnosti, ki stremijo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, vključno z ozaveščanjem obiskovalcev naravnih območij in širše populacije, in k spodbujanju sodelovanja z drugimi uporabniki kmetijskih zemljišč.

1.2. Varovati okolje pred naravnimi in tehnološkimi nesrečami ter onesnaženjem, zmanjšati porabo energije in povečati rabo obnovljivih virov energije

Varovanje okolja pred naravnimi in tehnološkimi nesrečami ter onesnaženjem kot tudi splošno zmanjšanje porabe fosilnih goriv, skupaj s povečanjem rabe alternativnih in obnovljivih virov energije, so ključni vidiki za zagotavljanje trajnostnega razvoja na programskem območju, ki je delno izpostavljeno geološki nestabilnosti, poplavam, obalni eroziji, nevarnosti požarov in potresnim pojavom. Poleg tega prevoz nevarnega blaga po kopnem in morju ter okolju škodljiva industrija predstavljajo tehnološko nevarnost, ki jo je potrebno pravilno upoštevati in jo upravljati prek koordiniranih pobud za preprečevanje in zmanjšanje nevarnosti.

Čeprav je raba obnovljive energije znotraj programskega območja v skladu z evropskim povprečjem, njen prispevek še vedno ni velik. Zaradi tega razloga bo program podprl povečanje razvejanosti obnovljivih virov energije kot tudi bolj učinkovito porabo energije same.

Okviren seznam aktivnosti:

- koordiniranje sistemov za upravljanje z odpadki na funkcionalnih območjih;
- razvoj skupnih strategij in načrtov za preprečevanje in zmanjševanje naravnih (npr. poplave/požari, potresi) in tehnoloških nesreč;
- usklajeno izvajanje Programa GMES (Global Monitoring for Environment and Security) in projekta INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe);
- usklajevanje metod in sistemov za upravljanje in varovanje okolja (npr. celovita presoja vplivov na okolje);
- pilotni projekti za obnovljivo energijo in varčevanje z energijo (zmanjšanje porabe energije v gospodinjstvih, javnih ustanovah in podjetjih; proizvajanje in raba alternativnih obnovljivih virov energije), vključno s pobudami za ozaveščanje, usposabljanje in promocijo.

1.3. Izboljšati dostopnost in transportne sisteme ter povečati integracijo med mesti in podeželjem

V skladu s priporočili za izvedbo Prednostnega projekta št. 6 Lyon-Turin-Milan-Trst-Koper-Ljubljana-Budimpešta ter kot nadaljevanje rezultatov PPS INTERREG IIIA, je namen programa izboljšati koordinacijo in okrepiti sinergijo med pristanišči, letališči in intermodalnimi platformami programskega območja.

Ker je programsko območje teritorij z majhnimi in srednje velikimi mesti, ki so obdana s podeželskimi površinami, je še posebej pomembno izboljšati čezmejne javne transportne sisteme za blago in potnike, in tako olajšati dostop do čezmejnega območja, izboljšati integracijo med mesti in podeželjem ter zagotoviti boljšo dostopnost do goratih območij, za katere je značilna nizka gostota prebivalstva, hkrati pa prispevati k zmanjševanju gostote cestnega prometa in onesnaževanja.

Hkrati bo raziskana tudi možnost za uvedbo alternativnih in z okoljem združljivih prevoznih sredstev.

Okviren seznam aktivnosti:

- izboljšanje povezav pristanišč v Trstu in Kopru z železniškimi povezavami;
- izboljšanje koordinacije med pristanišči, letališči in intermodalnimi platformami

programskega območja;
- promoviranje varnosti in zaščite ter prenos znanja in izkušenj v zvezi s preprečevanjem nevarnosti in upravljanjem prometnih poti (pristaniška območja in morje, ceste, železnice);
- izboljšanje dostopnosti transportnih in komunikacijskih sistemov (s posebnim poudarkom na izboljšanju povezave med mesti in podeželjem);
- izboljšanje čezmejnega javnega transportnega sistema in trajnostnega mobilnega sistema (vključno s pobudami za spodbujanje uporabe javnega prevoza ter trajnostnih in ekoloških mobilnih krogov).

1.4. Okrepiti teritorialno kohezijo znotraj funkcionalnih čezmejnih območij

Skupno članstvo Italije in Slovenije v EU omogoča nove možnosti za okrepitev teritorialne integracije na funkcionalnih čezmejnih območjih (kot npr. območje Krasa, alpsko območje, celotno obalno območje, urbani predel Gorice in Nove Gorice).

V tem pogledu bo program podpiral aktivnosti, usmerjene k skupnemu teritorialnemu načrtovanju, integrirani uporabi javnih storitev, boljši koordinaciji med upravami in katere koli druge aktivnosti, ki stremijo k izboljšanju kakovosti življenja, tako da se priskrbi dodatne razvojne kapacitete zgoraj omenjenim območjem.

Okviren seznam aktivnosti:
- spodbujanje izrabe priložnosti za razvoj čezmejnega območja prek izboljšanih skupnih politik (vključno s skupnimi raziskavami trga, študijami izvedljivosti, organizacijskimi koncepti);
- skupno prostorsko in teritorialno načrtovanje z visoko teritorialno integracijo na čezmejnem območju;
- izboljšanje koordinacije med upravami, javnimi storitvami in službami, ki stremijo k izboljšanju kakovosti življenja;
- majhne naložbe za nadgradnjo lokalnih infrastruktur (npr. cest med vasmi na čezmejnih območjih, kolesarske poti na programskem območju).

Upravičenci Prednostne naloge 1

Javni organi, javni in javno-zasebni konzorciji, univerze in raziskovalne ustanove, nevladne organizacije, neprofitne agencije in združenja, regionalne razvojne agencije, inštitucije, ki upravljajo zavarovana območja, podjetja in njihovi konzorciji, gospodarske zbornice, strokovna združenja in drugi upravičenci, ki so v skladu z značajem prednostne naloge.

Načini financiranja

Nepovratna sredstva (kapitalske subvencije), finančna pomoč (subvencije za inovacije) in druge oblike financiranja.

V primeru dodelitve nepovratnih sredstev za projektne aktivnosti, ki zapadejo pod pravila o državnih pomočeh, se upošteva področna zakonodaja Skupnosti.

Upravičeni izdatki in višina finančne pomoči

Izdatki, ki so bili dejansko izplačani od 1. januarja 2007 dalje, so upravičeni.

Upravičeni izdatki bodo določeni v postopku javnega razpisa za izbor projektov v skladu s členom 56 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, členoma 7 in 13 Uredbe (ES) št. 1080/2006 in členi 48, 49, 50, 51, 52 in 53 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006.

Upravičeni izdatki bodo zajemali tudi tiste, ki so nastali pri pripravi in predložitvi zahtevkov za izplačila v povezavi s projekti, kot tudi tiste, ki se nanašajo na preverjanja, ki jih določa člen 16 Uredbe (ES) št. 1080/2006, do najvišjega upravičenega deleža, ki je opisan v javnem razpisu.

PREDNOSTNA NALOGA 2: »KONKURENČNOST IN NA ZNANJU TEMELJEČA DRUŽBA«

Prednostna naloga je zamišljena kot poglavitna smer delovanja v strateškem okviru operativnega programa, ki neposredno spodbuja konkurenčnost, predvsem prek modernizacije in vnosa inovacij v gospodarsko strukturo upravičenega območja. Kljub zelo dragocenim izkušnjam v različnih kontekstih in širjenju znanja, so to bolj redki pojavi. Čezmejno sodelovanje, ki je predvideno – in je v celoti skladno z določbami Lizbonske strategije, stremi k izboljšanju dosedanje situacije.

Predlagan pristop temelji predvsem na skupnih raziskavah in pobudah za inovacije, ki so spoštljive do okolja in stremijo k povečanju konkurenčnosti in razvoju na znanju temelječe družbe na tem območju.

Namen Prednostne naloge 2 je doseči naslednje **operativne cilje**:

- Povečati konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij;
- Skupaj razvijati turistične potenciale;
- Spodbujati raziskave in razvoj ter na znanju temelječe gospodarstvo;
- Izboljšati in povečati zaposlitvene možnosti s koordiniranimi visokošolskimi izobraževalnimi programi in usposabljanji.

2.1. Povečati konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij

Za izboljšanje konkurenčnosti je zelo pomembno, da se odpravi obstoječe ovire med obema gospodarskima in proizvodnima sistemoma, ki še vedno tekmujeta, namesto da bi med seboj sodelovala.

Analiza je pokazala pomembne potenciale na različnih področjih gospodarstva, raziskav in inovacij. Industrijski sektor ter sektor malih in velikih podjetij ponujata možnosti za skupno izboljšanje konkurenčnosti.

Posebna pozornost bo namenjena skupnim aktivnostim, ki so jih razvili podjetniški inkubatorji, centri za inovacije, znanstveni in tehnološki parki, ki znajo prepoznati dodano vrednost združitve italijanskih in slovenskih izkušenj, da bi razvili nove potenciale in jih ponudili mladim podjetnikom in raziskovalcem. Odlično znanje, zelo izkušeno osebje ter tehnične naprave in

objekte bi bilo potrebno združiti pri izbranih temah in raziskovalnih projektih. Med drugim bi moral program tudi podpirati skupne programe za internacionalizacijo v novih, zunanjih trgih, prevzem skupnih podjetniških storitev itd.

Okviren seznam aktivnosti:

- skupne pobude med poslovnimi območji in industrijskimi parki (mrežno povezovanje, skupne storitve itd.);
- skupne pobude za spodbujanje poslovnih aktivnosti, tudi na obrobnih in podeželskih območjih;
- ukrepi, ki podpirajo skupne procese internacionalizacije (malih in srednje velikih podjetij kot tudi industrijskih grozdov), vključno s promoviranjem proizvodov;
- skupne pobude za trženje teritorija (privabljanje podjetij, trgovanje in izboljšanje potencialov za vlaganje na tem območju);
- pridobitev storitev informacijske tehnologije in finančnih storitev malih in velikih podjetij.

2.2. Skupaj razvijati turistične potenciale

Turizem predstavlja enega od najbolj dragocenih »virov« za razvoj programskega območja kot celote. Integriran pristop, ki se – bolj kot na masovni turizem – osredotoča na specifične segmente turizma, predstavlja odlično priložnost, ki jo je možno izkoristiti prek primernih sredstev za zagotavljanje skupnega razvoja turističnih potencialov.

Znotraj tega okvira bo program spodbujal promoviranje in trženje tipičnih lokalnih proizvodov iz kmetijstva in ribištva ter vsesplošni razvoj kmečkega turizma. Pravzaprav kmetijstvo še vedno predstavlja velik potencial za razvoj podeželskih območij, saj so bili na mnogih področjih razviti novi visoko specializirani proizvodi, procesi in znamke.

Okviren seznam aktivnosti:

- skupne pobude za trženje in promoviranje, ki stremijo k turističnemu razvoju in destinacij na programskem območju, v skladu z načeli trajnosti (ciljajo predvsem na specifične segmente, kot so kulturni, ekološki in znanstveni turizem, toplice in wellness, športni in aktivni turizem, kmečki turizem, vinski in gastronomski turizem, turizem, ki je dostopen ljudem s posebnimi potrebami); kombinacija spodbujanja turizma in trženja tipičnih proizvodov, ki stremi k integriranem pristopu;
- oblikovanje skupnih integriranih turističnih paketov.

2.3. Spodbujati raziskave in razvoj ter na znanju temelječe gospodarstvo

Izboljšanje raziskav in tehnoloških inovacij ter okrepitev sodelovanja med univerzami, raziskovalnimi centri in podjetji predstavlja temelj za povečanje konkurenčnosti na programskem območju.

Ob upoštevanju bogatih potencialov infrastrukture na programskem območju, usmerjene k znanosti, raziskavam in inovacijam, je pomembno podpirati tehnološki prenos med podjetji in raziskovalnimi ustanovami, spodbujati sprejetje novih »visokotehnoloških« rešitev in predvsem spodbujati mrežno povezovanje med slovenskimi in italijanskimi subjekti s področja raziskav in tehnološkega razvoja.

Okviren seznam aktivnosti:

- skupni ukrepi, ki stremijo k spodbujanju inovacij in tehnološkega razvoja v podjetjih;
- ukrepi, ki spodbujajo tehnološki prenos med tehnološkimi/raziskovalnimi ustanovami in podjetji na programskem območju;
- mrežno povezovanje znanstvenih in tehnoloških središč, skupne pobude med poslovnimi inkubatorji, centri za inovacije, znanstvenimi in tehnološkimi parki, ustanovitev visokotehnoloških grozdov na čezmejnem območju;
- pobude za sodelovanje med raziskovalnimi ustanovami in univerzami, javnimi ustanovami za izobraževanje/usposabljanje in podjetji.

2.4. Izboljšati in povečati zaposlitvene možnosti s koordiniranimi visokošolskimi izobraževalnimi programi in usposabljanji

Da bi zagotovili razvoj bogatega človeškega kapitala znotraj programskega območja, mora aktivnosti spremljati izvajanje skupnih ukrepov za podpiranje strokovnega usposabljanja, med drugim s prekvalificiranjem delavcev in z vstopom kvalificiranih delavcev na trg dela v čezmejnem kontekstu. Tako bo izvajanje rezultatov raziskav in aktivnosti za tehnološke inovacije lahko optimizirano in bo hkrati prispevalo k preprečevanju t.i. »bega možganov«.

Program se osredotoča na izvajanje »projektov za vseživljenjsko učenje« in na krepitev sodelovanja med strokovnimi ustanovami za usposabljanje.

Okviren seznam aktivnosti:

- mrežno povezovanje ustanov za poklicno usposabljanje in oblikovanje skupnih programov, izvajanje poklicnega usposabljanja in programov za »vseživljenjsko učenje« na področjih skupnega interesa;
- mrežno povezovanje poklicnih, srednješolskih in visokošolskih ustanov;
- sistemske aktivnosti, ki stremijo k okrepitvi ustanov za usposabljanje na tem območju in k identifikaciji inovativnih načinov usposabljanja.

Upravičenci Prednostne naloge 2

Javni organi, javni in javno-zasebni konzorciji, univerze in raziskovalne ustanove, znanstveni in tehnološki parki, centri za inovacije, neprofitne agencije in združenja, regionalne razvojne agencije, podjetja in njihovi konzorciji, industrijske cone, gospodarske zbornice, združenja, ustanove za usposabljanja in drugi upravičenci, ki so v skladu z značajem prednostne naloge.

Načini financiranja

Nepovratna sredstva (kapitalske subvencije), finančna pomoč (subvencije za obrestne mere, skladi za subvencioniranje obrestnih mer), rizični kapital in druge oblike financiranja.

V primeru dodelitve nepovratnih sredstev za projektne aktivnosti, ki zapadejo pod pravila o državnih pomočeh, se upošteva področna zakonodaja Skupnosti.

Upravičeni izdatki in višina finančne pomoči

Izdatki, ki so bili dejansko plačani od 1. januarja 2007 dalje, so upravičeni.

Upravičeni izdatki bodo določeni v postopku javnega razpisa za izbor projektov, v skladu s členom 56 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, členoma 7 in 13 Uredbe (ES) št. 1080/2006 in členi 48, 49, 50, 51, 52 in 53 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006.

Upravičeni izdatki bodo zajemali tudi tiste, ki so nastali pri pripravi in predložitvi zahtevkov za izplačila v povezavi s projekti, kot tudi tiste, ki se nanašajo na preverjanja, ki jih določa člen 16 Uredbe (ES) št. 1080/2006, do najvišjega upravičenega deleža, ki je opisan v javnem razpisu.

PREDNOSTNA NALOGA 3: »SOCIALNA INTEGRACIJA«

Eden od najbolj pomembnih ciljev programa je izboljšati sisteme komuniciranja, socialno in kulturno sodelovanje, in tako zadovoljili vedno večje povpraševanje prebivalcev po boljših vzajemnih storitvah in poznavanju ter odpravili obstoječe zgodovinske, kulturne in socialne ovire.

Te cilje bi bilo potrebno doseči s povečanjem obstoječega sodelovanja tako prek valorizacije zgodovinske, kulturne in jezikovne dediščine kot tudi prek vzpodbujanja mrežnega povezovanja med italijanskimi in slovenskimi ustanovami.

Namen Prednostne naloge 3 je doseči naslednje **operativne cilje**:
- izboljšati komunikacijske in izobraževalne sisteme;
- ohranjati znanje na področju kulturne dediščine in njeno dostopnost ter izboljšati kulturne izmenjave;
- povečati kakovost življenja skozi koordiniran razvoj zdravstvenega in socialnega sistema.

3.1. Izboljšati komunikacijske in izobraževalne sisteme

V prejšnjih letih se je na področju komunikacij in informiranja povečalo povpraševanje po boljšem čezmejnem medijskem pokrivanju informacij institucionalnega in javnega značaja. S podpiranjem skupnih medijskih projektov bo program skušal zagotoviti dostop do podobnih ali primerljivih informacij za prebivalce programskega območja, tako v slovenskem kot v italijanskem jeziku, kar bo nedvomno pripomoglo k izboljšanju medsebojnega poznavanja, ki je bistvenega pomena za izboljšanje splošne ravni sodelovanja.

V izobraževanju je medsebojno poznavanje možno izboljšati prek podpore skupnim pobudam na ravni primarnega in sekundarnega izobraževanja kot tudi na univerzitetni ravni. Medtem ko so izobraževalni sistemi še vedno različni, predstavljajo neprestane reforme akademskih programov na ravni EU zelo pomembno orodje za izboljšanje sodelovanja med slovenskimi in italijanskimi univerzami, in sicer prek priprave skupnih raziskovalnih pobud in razvoja skupnih akademskih dodiplomskih in podiplomskih programov.

Okviren seznam aktivnosti:

- čezmejne aktivnosti informiranja prek obstoječih in novih kanalov, ki temeljijo na informacijskih tehnologijah, vključno z institucionalnim informiranjem in informiranjem splošne javnosti, s posebnim poudarkom na italijanski in slovenski manjšini (TV, radio, dnevno časopisje, revije, elektronski mediji);
- oblikovati čezmejne centre za informiranje javnosti in za informiranje prebivalcev programskega območja, platforme, ki zagotavljajo enakopraven dostop tako v italijanskem kot v slovenskem jeziku;
- ukrepi za sodelovanje med primarnim in sekundarnim izobraževanjem za boljše medsebojno poznavanje;
- aktivnosti za boljše sodelovanje med univerzami (vključno s skupnimi akademskimi programi in spodbujanjem mobilnosti študentov);
- skupni raziskovalni programi na področju okolja, zgodovine, kulturne dediščine in drugih izbranih tem na programskem območju.

3.2. Ohranjati znanje na področju kulturne dediščine in njeno dostopnost ter izboljšati kulturne izmenjave

Kultura in kulturna dediščina sta ključna vira za razvoj programskega območja. Zaradi prisotnosti številnih območji uvrščenih na seznan Unescove svetovne dediščine in arheoloških območji, muzejev, galerij in kulturnih centrov, ki bogatijo čezmejno območje, je sodelovanje na kulturnem področju pomembno gospodarsko gonilo za izboljšanje njegove privlačnosti in konkurenčnosti. V skladu s tem se je pomembno osredotočiti na poudarjanje in ohranitev kulturne dediščine in kulturne krajine prek različnih povezovalnih aktivnosti, od ohranitve, obnavljanja, oblikovanja skupnih poti do skupne promocije in trženja.

Poleg tega je pomembno tudi podpirati rastočo sodobno kulturno proizvodnjo prek oblikovanja povezav med kulturnimi ustanovami, zagotoviti uporabo kulturne infrastrukture in izvajanje skupnih projektov, zagotoviti skupno promocijo umetniških del in skupno razvijanje kadrov. Sodelovanje je potrebno okrepiti predvsem na področju gledališke umetnosti, glasbe, multimedijskih umetnosti in vizualne umetnosti ter literature. Jezikovne ovire je potrebno odpraviti s pomočjo uporabe modernih sredstev za podnaslavljanje tako v gledališču kot v filmih, prek prevajanja akademskih publikacij, literature itd.

Okviren seznam aktivnosti:

- mrežno povezovanje in skupna uporaba kulturne infrastrukture;
- izmenjava prakse in postopkov za ohranjanje kulturne dediščine (npr. obnavljanje zgodovinskih stavb in ohranjanje umetniških del, tehnike digitalizacije in arhiviranja);
- izvajanje skupnih kulturnih pobud in dogodkov (npr. kulturne tematske poti, izmenjave zbirk);
- skupna priprava in izmenjava umetniških produkcij (gledališče, glasba, multimedijska in vizualna umetnost ter literatura).

3.3. Izboljšati kakovost življenja skozi koordiniran razvoj zdravstvenih in socialnih sistemov

Socialna in zdravstvena oskrba predstavljata ključna elementa za zagotavljanje boljše kakovosti življenja na programskem območju. Oba sistema sta trenutno izključno v pristojnosti Italije oz. Slovenije, čeprav je bilo v preteklih letih narejenih veliko poskusov, da bi se našle nove sinergije.

Prav zato je zelo pomembno podpirati aktivnosti za izboljšanje dostopa do zdravstvene nege, socialnih in športnih ustanov, in sicer prek trajnih mrež (npr. povezave med bolnišnicami in skupnimi funkcionalnimi centri, ki nudijo zdravstvene storitve za celotno programsko območje), tehnoloških inovacij (IKT) v zdravstvenem sektorju, uporabnih raziskav in skupnega razvijanja sistema socialne pomoči.

Okviren seznam aktivnosti:

- ukrepi za olajšanje dostopa prebivalcev do zdravstvenih storitev z boljšo izkoriščenostjo obstoječe zdravstvene in socialne infrastrukture;
- skupni projekti za izboljšanje logističnega sistema in uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij v zdravstvenem sektorju ter posledičnem izboljšanju storitev na čezmejnem območju;
- aktivnosti za boljšo integracijo »prikrajšanih skupin«;
- skupna uporaba športne in socialne infrastrukture ter prizadevanje za njuno optimalno uporabo in izkoriščanje.

Upravičenci Prednostne naloge 3

Javni organi, javni in javno-zasebni konzorciji, univerze in raziskovalne ustanove, nevladne organizacije, neprofitne agencije in združenja, regionalne razvojne agencije, podjetja in njihovi konzorciji, gospodarske zbornice, ustanove za usposabljanje in drugi upravičenci, ki ustrezajo značaju prednostne naloge.

Načini financiranja

Nepovratna sredstva (kapitalske subvencije), finančna pomoč (subvencije za obrestne mere, skladi za subvencioniranje obrestnih mer) in druge oblike financiranja.

V primeru dodelitve nepovratnih sredstev za projektne aktivnosti, ki zapadejo pod pravila o državnih pomočeh, se upošteva področna zakonodaja Skupnosti.

Upravičeni stroški in višina finančne pomoči

Izdatki, ki so bili dejansko plačani od 1. januarja 2007 dalje, so upravičeni.

Upravičeni izdatki bodo določeni v postopku javnega razpisa za izbor projektov, v skladu s členom 56 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, členoma 7 in 13 Uredbe (ES) št. 1080/2006 in členi 48, 49, 50, 51, 52 in 53 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006.

Upravičeni izdatki bodo zajemali tudi izdatke za pripravo in predložitev zahtevkov za izplačila

v povezavi s projekti, kot tudi izdatke, povezane s preverjanjem, določenim v členu 16 Uredbe (ES) št. 1080/2006, do najvišjega upravičenega deleža, navedenega v javnem razpisu.

PREDNOSTNA NALOGA 4: »TEHNIČNA POMOČ«

Namen Prednostne naloge 4 je zagotoviti visoko kakovost v upravljanju, spremljanju in nadzoru operativnega programa s pomočjo sodelovanja pristojnih organov, kot je natančno opredeljeno v 6. poglavju. Aktivnosti tehnične pomoči bodo izvedene v skladu z določbami ustreznih uredb ES, še posebej za pripravo specifičnega komunikacijskega načrta za posredovanje informacij o programu vsem zainteresiranim.

Prek aktivnosti tehnične pomoči, npr. spremljanja, nadzora, obveščanja in informiranja, bo tako zagotovljeno pravilno delovanje sistema upravljanja in spremljanja operativnega programa. Zlasti za aktivnosti spremljanja se bo vzpostavil sistem, ki bo temeljil na količinski opredelitvi kazalnikov uresničevanja, rezultatov in vplivov, s katerim se bo stalno spremljalo finančno, fizično in postopkovno napredovanje programa. Sistem spremljanja se bo lahko povezoval z italijanskim nacionalnim sistemom, preko katerega bo zagotovljena tudi povezava s sistemom SFC 2007 za spremljanje cilja »Evropsko teritorialno sodelovanje«. Na ta način se bo lahko preverjalo spoštovanje temeljnih načel enakopravnosti med ženskami in moškimi, nediskriminacije ter trajnostnega razvoja, ki so vodilo operativnega programa.

S sistemom spremljanja bo mogoče spremljati predvsem spodaj navedene vidike:
- znesek finančnih sredstev, ki so na voljo v okviru programa;
- financirani projekti in trajanje njihovega izvajanja;
- finančni, postopkovni in fizični podatki, ki so potrebni za spremljanje, nadzor in ocenjevanje;
- dokazi o obstoječih pomanjkljivostih, ki bi lahko upočasnile ali ovirale izvajanje celotnega programa ali katerega koli izmed financiranih projektov.

Sistem spremljanja bo organiziran v skladu s priporočili, ki so navedena v Okoljskem poročilu.

Sistem spremljanja je natančneje opredeljen v 6. poglavju.

Aktivnosti, ki so vključene v komunikacijsko strategijo operativnega programa, bosta izvajala skupni tehnični sekretariat (STS) in slovenska info-točka oziroma zunanji izvajalci v skladu z ustreznimi določili za oddajo javnih naročil.

Da bi se izboljšale kakovost, učinkovitost in doslednost uporabe skladov, kot tudi strategija in izvajanje operativnega programa, se bo naloga sprotnega vrednotenja programa dodelila zunanji organizaciji, neodvisni od organov, ki upravljajo program. Namen vrednotenja bo tudi informiranje o dejanskem spoštovanju načel enakih možnosti, nediskriminacije in trajnostnega razvoja, temeljil pa bo predvsem na preverjanju pomembnih vprašanj za izvajanje, prilagajanje in strateško načrtovanje operativnega programa. Aktivnosti se bodo oblikovale v sodelovanju z vsemi udeleženci, da bi se institucionalnim in socialno-ekonomskim partnerjem ter interesnim skupinam dale na voljo vse potrebne informacije. Vrednotenja se bodo izvajala med celotnim izvajanjem programa (da bi se izboljšali postopki izvajanja in uvajanja sprememb v operativni program, če bo slednje potrebno), v končni fazi izvajanja in ko bo program že zaključen (da se

zberejo pridobljeno znanje in informacije ter se skupnosti ponudi obširno poročilo o dosežkih operativnega programa). Vrednotenje operativnega programa mora ustrezno upoštevati okoljska vprašanja, da se preverijo dejanski napredek in dosežki na tem področju prek politik, ki se financirajo v okviru teritorialnega sodelovanja ter se javnost obvesti o okoljskih vplivih izvajanja projektov.

V postopkih izbora, ki se bodo izvajali v okviru aktivnosti tehnične pomoči, bo upoštevano načelo enakih možnosti med moškimi in ženskami ter načelo nediskriminacije.

Okvirna tipologija ukrepov

4.1 Zagotoviti pravilno izvajanje sistemov upravljanja, spremljanja in nadzora operativnega programa

- vzpostavitev, upravljanje in delovanje STS;
- aktivnosti priprave, upravljanja, spremljanja in nadzora operativnega programa;
- aktivnosti za izboljšanje upravne sposobnosti v zvezi z izvajanjem operativnega programa.

4.2. Izboljšati kakovost, uspešnost in doslednost pri uporabi skladov, kot tudi strategijo in izvajanje operativnega programa

- vrednotenje operativnega programa.

4.3. S širjenjem informacij promovirati operativni program in sofinancirane projekte

- komunikacijske in informacijske aktivnosti v skladu s komunikacijskim načrtom programa.

4.f Usklajevanje in sinergija z ostalimi ukrepi, ki se financirajo iz strukturnih skladov

Dejstvo, da je »Evropsko teritorialno sodelovanje« vključeno med cilje kohezijske politike kaže na njegovo strateško vlogo in pomen poglavja za čezmejno sodelovanje v programskem obdobju 2007-2013.

Na splošno velja omeniti, da je namen narave, posebnosti in strogega pravnega okvirja za čezmejno sodelovanje ter zlasti financiranje skupnih pobud med različnimi državami, da se prepreči prekrivanje z drugimi ukrepi, ki se prav tako financirajo iz strukturnih skladov v posamezni državi članici.

Slovenski program »Konvergenca«

OP za ESRR predvideva izvedbo opredeljenih prednostnih nalog večinoma prek naložb. Prednostna naloga 1 operativnega programa za ESRR – Razvojna mreža Slovenije – podpira raziskovalne in razvojne dejavnosti v Sloveniji, in sicer prek spodbujanja raziskovalnih in razvojnih projektov, ki jih bodo podjetja izvajala skupaj z raziskovalno-akademskimi ustanovami, ter prek naložb v modernizacijo ter nakup razvojno-raziskovalne in tehnološke opreme v podjetjih. Poudarek

je na inovativnosti, ki bo privedla do novih izdelkov, tehnologij, procesov, itd. Dejavnosti, katerih cilj je razvoj podpornega okolja za podjetništvo, se bodo osredotočale na sofinanciranju vzpostavljanja mreže gospodarsko-razvojno-logističnih središč, kot so npr. tehnološki parki, mrežni regionalni podjetniški inkubatorji, centri odličnosti, univerzitetni centri, pisarne za prenos tehnologij in medpodjetniški izobraževalni centri.

OP za čezmejno sodelovanje Slovenija-Italija 2007-2013 se v poglavitnem osredotoča na nematerialne aktivnosti, kot je vzpostavitev mrež sodelovanja in struktur med različnimi udeleženci z namenom izmenjave izkušenj in znanja na obeh straneh meje in torej dopolnjuje cilje, ki jih predvideva OP ESRR.

OP Slovenija-Italija bo investicijske aktivnosti osredotočil na čezmejne projekte, ki se od predlaganih projektov v okviru »Konvergence« ESRR razlikujejo po vsebini in po nosilcih projektov.

Italijanski Operativni program za regionalno konkurenčnost

V primerjavi s predlogi regionalnih operativnih programov ESRR, ki jih pripravijo dežele Furlanija Julijska krajina, Veneto in Emilia-Romagna v sklopu cilja »Regionalna konkurenčnost«, ima program Čezmejno sodelovanje Slovenija-Italija veliko skupnih strateških prioritet. Poglavitne podobnosti zadevajo okrepitev proizvodnega sistema, razširitev inovacij in na znanju temelječe družbe, ovrednotenje okolja in področje energetskih virov.

Skladnost strategije in specifičnih ciljev bo zagotovljena z vzpostavitvijo sinergij z ukrepi, ki se izvajajo v sklopu regionalnih operativnih programov ter izboljšanjem rezultatov in vplivov.

Možnost izvajanja »integriranih« projektov, katerih del se bo na osnovi specifične narave pobude sofinanciral s sredstvi regionalnih operativnih programov ESRR ali sredstvi, dodeljenih programu Čezmejno sodelovanje Slovenija-Italija, predstavlja dobro priložnost za spodbujanje socialnega in gospodarskega razvoja na tem območju.

Dodatno so omenjeni regionalni operativni programi zasnovani tako, da ni pričakovati prekrivanja, še zlasti zato, ker se bodo pobude, ki se sofinancirajo v okviru OP Slovenija-Italija, načrtovale in razvijale v okviru čezmejnega partnerstva ter se bodo izvajale na upravičenem programskem območju, medtem ko se bodo pobude, ki spadajo v regionalne operativne programe ESRR, izvajale zgolj na območju regij. Nevarnost podvajanja je omejena tudi z različnimi geografskimi lokacijami, kar pomeni, da se območja, ki so upravičena v okviru »regionalne konkurenčnosti« različna od območij, upravičenih v okviru »čezmejnega sodelovanja«.

Programi za zaposlovanje (ESS)

Program, ki se sofinancira iz ESS za Slovenijo, predvideva ukrepe za usposabljanje in zaposlovanje, namenjene določenim ciljnim skupinam na trgu dela, zlasti ženskam in starejšim delavcem. Poleg usposabljanja brezposelnih oseb je omogočeno tudi usposabljanje zaposlenih: v teh primerih se posebna pozornost posveča starejšim in nizkokvalificiranim delavcem. Z osredotočanjem na ciljne skupine na trgu dela bi se morala preprečiti izključenost določenih skupin delavcev s trga delovne sile. Dodatno bi bilo potrebno spodbujati tudi pravičen in uravnotežen dostop do trga delovne sile. Vredno je omeniti, da je potrebno ukrepe v podporo usposabljanju obravnavati kot komplementarne ukrepom v podporo inovacijam.

Politika zaposlovanja v italijanskem Nacionalnem strateškem okvirju se v skladu z Lizbonsko strategijo osredotoča na naslednje cilje: povečati sposobnost prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov za boljše prilagajanje in pozitivno obvladovanje gospodarskih sprememb; izboljšati dostop in trajnostno vključenost iskalcev zaposlitve in neaktivnih ljudi na trg dela; okrepiti socialno vključenost prikrajšanih skupin, da bi se omogočila njihova integracija in se preprečile vse oblike diskriminacije na trgu dela; razvoj človeškega kapitala s spodbujanjem inovativnega izobraževanja in sistemov za usposabljanje, pobude za »vseživljenjsko učenje« in tudi vzpostavitev mrež med visokošolskimi izobraževalnimi ustanovami, raziskovalnimi in tehnološkimi centri ter podjetji.

Na podlagi zgoraj omenjenih nacionalnih smernic pripravi vsaka italijanska regija, ki je partner v OP Slovenija-Italija, svoj lasten operativni program za razvoj človeških virov (OP ESS).

Po drugi strani pa je namen Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija izboljšati in ovrednotiti možnosti za zaposlovanje prek koordiniranega visokošolskega izobraževanja in usposabljanja; spodbujati skupne ukrepe za poklicno usposabljanje in prekvalifikacijo delavcev ter vstop kvalificiranih delavcev na trg dela; okrepiti sodelovanje med univerzami in ustanovami za izobraževanje in poklicno usposabljanje; izvajati programe »vseživljenjskega učenja«. Aktivnosti v zvezi z zaposlovanjem so strateško pomembne, tudi če upoštevamo vstop Slovenije v Schengenski prostor, kar bo omogočilo prost pretok ljudi in čezmejno mobilnost.

V primerjavi s poslanstvom ESS, bodo ukrepi za usposabljanje, financirani v okviru Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013, prilagojeni potrebam čezmejnega prostora, ki jih bodo izpostavili končni upravičenci v projektih.

Ostali programi v okviru cilja Evropskega teritorialnega sodelovanja

Kot je znano, je cilj evropskega teritorialnega sodelovanja sestavljen iz treh usmeritev, katerih namen je krepitev čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja. Na podlagi zgoraj omenjenega je možno izpostaviti nekatere povezovalne elemente in potencialne sinergije s programi, ki so navedeni spodaj in so najbolj pomembni za analizo, navedeno v tem odstavku.

Ker spada programsko območje tudi v okvir številnih drugih programov za »Evropsko teritorialno sodelovanje«, bo nadzorni odbor namenil posebno pozornost trenutnemu programu, da bi tako zagotovil potrebno usklajevanje in preprečil kakršno koli prekrivanje aktivnosti.

Potrebno je še dodati, da je v okviru celotnega cilja Evropskega teritorialnega sodelovanja v italijanskem Nacionalnem strateškem referenčnem okviru predvideno oblikovanje skupine za strateško koordinacijo, predvsem za doseganje tega cilja.

Usklajevanje z ostalimi programi za čezmejno sodelovanje

Nekatera območja SKTE III, ki so vključena v OP za čezmejno sodelovanje Slovenija-Italija 2007-2013, so tudi del območij, ki so upravičena do čezmejnega sodelovanja v okviru naslednjih programov:

- Italija-Avstrija;
- Čezmejni program IPA Jadranska pobuda.

Italija-Avstrija

Namen programa je spodbujati uravnotežen, trajnostni in dolgoročni razvoj ter usklajeno integracijo čezmejnega območja, za katerega so značilne naravne in upravne ovire, v širšem teritorialnem smislu, da bi se okrepila privlačnost in konkurenčnost območja in interesnih skupin na tem območju.

Specifični cilji programske strategije se kažejo za skladne s tistimi, ki so predvideni v programu Slovenija-Italija. Oba OP namreč poudarjata potrebo po izboljšanju konkurenčnosti gospodarskega in proizvodnega sistema s pozornostjo na raziskavah, inovaciji in razvoju kakovostnih sistemov za izobraževanje in usposabljanje; izboljšanju dostopa prebivalcev do storitev in prometnih omrežij, informacij in komunikacijskim sistemom; izboljšanju zaščite in varovanja okolja, spodbujanju pobud za zmanjšanje tveganj in izboljšanju energetske učinkovitosti; krepitvi sodelovanja na kulturnem, socialnem in zdravstvenem področju.

Čezmejni program IPA Jadranska pobuda

Poglavitni cilj je okrepiti skupne strategije med jadranskimi območji prek integriranih in trajnih aktivnosti.

Poglavitne stične točke z OP Slovenija-Italija se kažejo v doseganju naslednjih specifičnih ciljev: razširjenost raziskav in inovacije; promocija in varovanje naravne in kulturne dediščine; preprečevanje naravnih in tehnoloških nesreč; okrepitev, integracija in optimizacija uporabe obstoječe infrastrukture vključno z izboljšanjem transportnih storitev ob upoštevanju načel intermodalnosti in trajnosti ter boljši dostop prebivalcev do informacijskih in komunikacijskih tehnologij.

Usklajevanje s transnacionalnim sodelovanjem

Območje, upravičeno v okviru čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo, spada med štiri transnacionalna območja, upravičena v okviru Evropskega teritorialnega sodelovanja za obdobje 2007-2013:

- - območje Alp;
- - območje srednje Evrope;
- - območje jugovzhodne Evrope;
- - območje Sredozemlja.

Območje Alp

Območje Alp prekriva večji del območja, ki je upravičeno v okviru OP Slovenija-Italija (deželi Furlanija Julijska krajina in Veneto ter Republika Slovenija).

Programska strategija je opredeljena v treh prednostnih nalogah, katerih namen je okrepiti konkurenčnost in privlačnost teritorija, izboljšati dostopnost in komunikacije, zagotoviti varovanje okolja in preprečevati naravne in tehnološke nesreče.

Specifični cilji programske strategije so v skladu s tistimi, ki so predvideni v programu Slovenija-Italija, kar pomeni, da bo med dvema programoma možno razviti sinergije pri izvajanju ukrepov, katerih namen je doseči naslednje cilje: varovanje in razvoj naravnih in kulturnih

virov z oblikovanjem skupnih strategij za obvladovanje tveganj; razvoj podjetniškega sistema, za izboljšano konkurenčnost na evropskih in mednarodnih trgih s poudarkom na raziskavah in inovacijah; boljša integriranost med urbanimi, podeželskimi in goratimi območji, da bi se odpravila perifernost in se spodbujal uravnotežen in skladen razvoj območja; izboljšanje kakovosti življenja in dostopa prebivalcev do storitev; optimizacija uporabe obstoječih transportnih infrastruktur, da bi se zagotovila povezava z velikimi evropskimi mrežami na integriran, intermodalen in trajnosten način.

Območje srednje Evrope in območje jugovzhodne Evrope

V obdobju 2007-2013 bo program CADSES, ki je spadal med projekte transnacionalnega sodelovanja, razdeljen na dve območji, in sicer območje srednje Evrope in območje jugovzhodne Evrope.

Območje srednje Evrope

Namen tega programa, ki zajema celotno območje, ki je upravičeno do čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo, je izboljšati teritorialno kohezijo, spodbujati notranjo integracijo in izboljšati konkurenčnost srednje Evrope.

Veliko točk strategije je podobnih točkam, predvidenim v OP Slovenija-Italija, predvsem kar zadeva poudarek na inovacijah, ki se kažejo za nepogrešljive za izboljšanje konkurenčnosti območja. V zvezi s tem je potrebno omeniti, da je koncept inovacij pridobil drugačen pomen glede na okvir, v katerem se uporablja: v primeru čezmejnega sodelovanja ga je potrebno dojeti bolj kot proces oziroma proizvod inovacij znotraj malih in velikih podjetij, z namenom, da bi se okrepil njihov položaj na evropskih trgih. V okviru transnacionalnega sodelovanja, ki vključuje veliko število akterjev iz mnogih držav, pa ima ta pojem širši domet in stremi k doseganju ciljev, določenih v Lizbonski strategiji.

Strategiji območja srednje Evrope in programa med Italijo in Slovenijo imata tudi skupne cilje, in sicer razviti trajnostno in varno transportno omrežje, da bi se zmanjšala izoliranost določenih območij in spodbujal skladen in uravnotežen razvoj; izboljšati dostop do novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij; upravljati okolje z odgovornim pristopom; preprečevati naravne in tehnološke nesreče ter razvijati naravno in kulturno dediščino.

Območje jugovzhodne Evrope

Poglavitni cilj za območje jugovzhodne Evrope, ki pokriva celotno območje, ki je upravičeno do sodelovanja med Italijo in Slovenijo, je razviti transnacionalno partnerstvo za strateško pomembne zadeve, da bi se pospešil proces teritorialne, gospodarske in družbene integracije in se povečali kohezija, stabilnost in konkurenčnost.

Poglavitne sinergije, ki jih je možno vzpostaviti z OP Slovenija-Italija, izhajajo iz skupnih ciljev, da bi se razvila inovativna sposobnost, okrepilo podjetništvo, razširili na znanju temelječe gospodarstvo in informacijska družba, izboljšal dostop do virtualnih in fizičnih omrežij ter povečala privlačnost območja v smislu okolju prijaznega in trajnostnega razvoja.

Območje Sredozemlja

Območje Sredozemlja, ki se je v obdobju 2000-2006 delilo na dva OP – Archimed in MEDOCC, je največje območje v okviru teritorialnega sodelovanja, in pokriva upravičena območja Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija. Cilj programa je območju Sredozemlja omogočiti, da lahko tekmuje z mednarodnimi konkurenti, zagotoviti gospodarsko rast in zaposlenost prihodnjih generacij, podpirati teritorialno kohezijo in varovati okolje v skladu z načeli trajnostnega razvoja.

Poglavitni elementi, ki program povezujejo s sodelovanjem med Italijo in Slovenijo se kažejo v skupni pozornosti, namenjeni inovacijam in krepitvi gospodarskega sodelovanja, spodbujanju integriranega in trajnostnega razvoja območja, izboljšanju mobilnosti in dostopnosti do omrežij in infrastrukture, kot tudi varovanju, ohranjanju in razvijanju naravnih in kulturnih virov.

Nazadnje, območje, ki je upravičeno do sodelovanja v OP Slovenija-Italija in je dosledno povečano z ozirom na prejšnje programsko obdobje, ima povezovalno funkcijo med celinskim transnacionalnim območjem sodelovanja (območje Alp ter območje Srednje in JV Evrope) in morskimi območji (jadransko in sredozemsko območje) ter se hkrati izogiba podvajanju in prekrivanju znotraj pobud, ki jih financirajo transnacionalni OP.

Usklajevanje z medregionalnim sodelovanjem

Namen programa INTERREG IVC, ki podpira pobudo Evropske komisije »Regije za gospodarske spremembe«, je na področju medregionalnega sodelovanja izboljšati učinkovitost politik za regionalni razvoj na področju inovacij, na znanju temelječega gospodarstva, okolja ter preprečevanja tveganj, kot tudi prispevati k modernizaciji gospodarstva in večji konkurenčnosti v evropskem prostoru.

Program Slovenija-Italija bo upošteval možnost izvajanja pobud, kot so izmenjave izkušenj, znanja in dobrih praks med akterji, ki so vključeni v sodelovanje na regionalni ali lokalni ravni, kot tudi izmenjavo izkušenj med regijami v korist manj izkušenih, predvsem na področjih sodelovanja strateškega pomena.

Programi, ki jih financira Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)

Čeprav »Evropsko teritorialno sodelovanje« ne predvideva specifičnih ukrepov na področju kmetijstva, bo vseeno možno vzpostaviti sinergije z načrti in programi za razvoj podeželja, ki se izvajajo na območju, ki je upravičeno do sodelovanja v OP Slovenija-Italija.

Zaradi različnih pravnih podlag, ki urejajo ESRR in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja ter različne cilje, ki jih predpisujejo programi, ne bo prišlo do prekrivanja ali dvojnega financiranja ukrepov.

Ker pa se večina čezmejnega območja sodelovanja prekriva z območji programov za razvoj podeželja, ki jih financira EKSRP, je potrebno usklajevanje.

Osnutek Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja v Sloveniji se osredotoča na naslednje prednostne naloge: povečati konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva; ohraniti kulturno krajino in varovati okolje; izboljšati kakovost življenja na podeželskih območjih in diverzifikacija kmetijske dejavnosti; program LEADER+.

V Italiji se Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja osredotoča na naslednje naloge:

povečati konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva; izboljšanje okolja in podeželske krajine; kakovost življenja na podeželskih območjih in diverzifikacija podeželskega gospodarstva; program LEADER+.

Osnutki Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja za Italijo in Slovenijo vključujejo podobne prioritete, in sicer: povečati konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva; posvetiti pozornost proizvodnji in rabi obnovljivih virov energije, ohranjanje in izboljšanje okolja in podeželske krajine, kot tudi kakovosti življenja prebivalcev.

Posebej je poudarjena tudi potreba po naložbah v usposabljanje delavcev v primarnem sektorju, vzpodbujanju podjetništva, širjenju tehnoloških inovacij na kmetijah in komunikacijskih in informacijskih dejavnosti v korist podeželja.

Kot je znano, bo vsaka italijanska dežela, partnerica v OP Slovenija-Italija, na podlagi nacionalnih smernic pripravil svoj lasten program razvoja podeželja.

Cilj ukrepov, ki jih financira OP Slovenija-Italija, bo tako podpora za izboljšanje kakovosti življenja na perifernih območjih z omogočanjem novih možnosti za razvoj.

Prizadevanja bodo usmerjena zlasti v pospeševanje poslovnih dejavnosti na podeželju, razvoj trženja tipičnih lokalnih proizvodov ter izboljšanje kakovosti ponudbe turističnih kmetij, pri čemer se bo upoštevalo načelo sonaravnosti.

4.g Izbrani kazalniki za vrednotenje ciljev in referenčni podatki

Spodaj prikazane kazalnike lahko razvrstimo v naslednje štiri skupine:

1. kazalniki konteksta
2. vsem projektom skupni kazalniki
3. kazalniki na programski ravni
4. kazalniki na ravni prednostnih nalog.

Kazalniki so bili določeni v skladu z naslednjimi dokumenti:

- Evropska komisija, »Novo programsko obdobje, 2007-2013: Okvirne smernice za metode vrednotenja: Kazalniki spremljanja in vrednotenja - Delovni dokument št. 2«;
- Evropska komisija, »Novo programsko obdobje 2000-2006: Metodološki delovni dokumenti. Delovni dokument št. 7, Predhodno (ex ante) vrednotenje in kazalniki za Interreg (Programa A in B)«;
- Interact, »Kazalniki za spremljanje transnacionalnih in medregionalnih programov sodelovanja« (junij 2006).

Vsi podatki, iz katerih se oblikujejo kazalniki, se bodo zbirali in obdelovali v sistemu za spremljanje programa. Podatki se bodo zbirali na ravni posameznih projektov.

Zbiranje, obdelovanje in analiza informacij predstavljajo uporaben način za spremljanje postopka izvajanja projektov in služijo kot osnova za vrednotenje.

KAZALNIKI KONTEKSTA*

KAZALNIK	Merska enota	Upravičeno območje	Upravičena območja in območja po načelu fleksibilnosti	Vir	Pogostost spremljanja
Površina	Km^2	21.976	30.740	Statistični viri	Ob koncu programa
Prebivalstvo (2005)	Število	4.003.329	5.690.954	Statistični viri	Letno
Zavarovana območja – naravni parki in območja Natura 2000	Km^2	6.878,5	9.283,5	Ministrstvo za okolje	Ob koncu programa

* Celoten seznam kazalnikov konteksta je naveden v socialno-ekonomskem in v okoljskem poročilu, ki sta priložena operativnemu programu in v povzetku v tretjem poglavju operativnega programa.

VSEM PROJEKTOM SKUPNI KAZALNIKI, KI IZKAZUJEJO STOPNJO SODELOVANJA

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja
42	Projekti, ki upoštevajo dva izmed naslednjih kriterijev: skupna priprava, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje	Delež (%) vseh projektov (Prednostne naloge 1, 2 in 3)	45%	Spremljanje	Letno
43	Projekti, ki upoštevajo tri izmed naslednjih kriterijev: skupna priprava, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje	Delež (%) vseh projektov (Prednostne naloge 1, 2 in 3)	30%	Spremljanje	Letno
44	Projekti, ki upoštevajo štiri izmed naslednjih kriterijev: skupna priprava, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje	Delež (%) vseh projektov (Prednostne naloge 1, 2 in 3)	25%	Spremljanje	Letno

KAZALNIKI NA PROGRAMSKI RAVNI

KAZALNIKI ZA »HORIZONTALNA NAČELA«

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja[7]
	Spodbujanje trajnostnega razvoja	Delež vseh projektov	45%*	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
	Spodbujanje enakih možnosti (med spoloma in nediskriminacija)	Delež vseh projektov	10%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa

SPLOŠNI KAZALNIKI, KI ODRAŽAJO ČEZMEJNO SODELOVANJE

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja
46	Projekti, ki razvijajo skupno rabo infrastrukture	Delež vseh projektov	25%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
47	Projekti, ki razvijajo sodelovanje na področju javnih storitev	Delež vseh projektov	20%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
48	Projekti, ki zmanjšujejo izoliranost s pomočjo boljše dostopnosti do prevoza, IKT omrežij in storitev	Delež vseh projektov	25%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
49	Projekti, ki spodbujajo in izboljšujejo skupno varstvo in upravljanje okolja	Delež vseh projektov	15%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
50	Ljudje, ki se udeležujejo skupnih izobraževalnih dejavnosti ali usposabljanj	Število ljudi	350	Spremljanje	Letno
	Projekti, ki spodbujajo raziskave in razvoj ter inovativne mreže	Delež vseh projektov	10%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
	Projekti, ki predvidevajo vključitev čezmejnih malih in srednje velikih podjetij	Delež vseh projektov	5%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
	Javne in zasebne ustanove, ki sodelujejo v čezmejnih projektih	Število ljudi	500	Spremljanje	Letno

7 Pogostost zbiranja in analiziranja podatkov bo odvisna od strukture vrednotenja in s tem povezane časovne razporeditve, ki bo veljala za operativni program.

* Pri tem cilju gre za znatno izboljšanje v primerjavi s predhodnim operativnim programom.

PREDNOSTNA NALOGA 1: Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija

FIZIČNI REZULTATI

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja
	Projekti za varovanje in upravljanje okolja	Število	20	Spremljanje	Letno
	Projekti za preprečevanje in zmanjšanje naravnih in tehnoloških nesreč	Število	6	Spremljanje	Letno
	Projekti, ki spodbujajo energetsko učinkovitost in rabo obnovljivih energetskih virov	Število	6	Spremljanje	Letno
	Projekti, usmerjeni v izboljšanje koordinacije in dostopnosti do transportnih in komunikacijskih sistemov	Število	10	Spremljanje	Letno
	Projekti, usmerjeni v razvoj trajnostne mobilnosti	Število	8	Spremljanje	Letno

REZULTATI/UČINKI

	Število občin/javnih ustanov, vključenih v zmanjševanje porabe energije in promocijo pobud rabe obnovljivih virov energije	Število občin/ javnih ustanov	20	Spremljanje	Letno
	Površina programskega območja, vključena v okoljske projekte	Delež celotnega programskega območja Delež zavarovanih območij programskega območja	Več kot 10% 25%	Spremljanje	Periodično/ Ob koncu programa
	Trajna partnerstva (trajajoča več kot dve leti po zaključku projektov) v sektorjih upravljanja naravnih virov, preprečevanja nesreč, transporta in energije	Število	5	Raziskava	Ob koncu programa

PREDNOSTNA NALOGA 2: Konkurenčnost in na znanju temelječa družba

FIZIČNI REZULTATI

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja
	Projekti čezmejnega poslovnega sodelovanja in promocije	Število	30	Spremljanje	Letno
	Projekti, usmerjeni v podpiranje procesa internacionalizacije podjetij	Število	10	Spremljanje	Letno
	Projekti, izvedeni v turističnem sektorju	Število	15	Spremljanje	Letno
	Projekti raziskav in razvoja, ki vključujejo raziskovalne centre, univerze in podjetja	Število	20	Spremljanje	Letno
	Projekti usposabljanja (poklicno, profesionalno, vseživljenjsko učenje)	Število	25	Spremljanje	Letno
	Projekti podjetij in drugih privatnih subjektov, ki zaposlujejo večinoma ženske	Delež celotnega števila podjetij	10%	Spremljanje	Letno

REZULTATI/UČINKI

	Podjetja, vključena v čezmejno sodelovanje	Število sporazumov o sodelovanju	60	Spremljanje	Letno
	Razvoj čezmejnih R&TR projektov s strani raziskovalnih centrov in podjetij	Število udeleženih organizacij	40	Spremljanje	Letno
	Ustvarjene mreže v sektorju turizma	Število	5	Spremljanje	Ob koncu programa
	Ljudje, ki so se zaposlili na podlagi usposabljanja v okviru čezmejnega projekta	Število	50	Spremljanje	Letno

REZULTATI/UČINKI					
Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja
	Izvedene čezmejne mreže za poklicno usposabljanje	Število	5	Spremljanje	Letno

PREDNOSTNA NALOGA 3: Socialna integracija					
FIZIČNI REZULTATI					
Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja
	Projekti za oblikovanje in razvoj mrež med univerzami, šolami, raziskovalnimi centri in mediji	Število	10	Spremljanje	Letno
	Projekti na področju kulture	Število	75	Spremljanje	Letno
	Projekti na področju zdravja in socialnega sektorja	Število	15	Spremljanje	Letno
	Vključene kulturne, socialne in zdravstvene strukture	Število	30	Spremljanje	Letno
REZULTATI/UČINKI					
	Univerze in šole, povezane v mreže	Število	50	Spremljanje	Letno
	Skupna uporaba kulturne infrastrukture	Število	25	Spremljanje	Letno
	Udeleženci kulturnih dogodkov	Število	5000	Spremljanje	Letno

PREDNOSTNA NALOGA 4: Tehnična pomoč					
FIZIČNI REZULTATI					
Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Vir	Pogostost spremljanja
	Osebje skupnega tehničnega sekretariata	Število	12	Spremljanje	Letno
	Izvedeni komunikacijski dogodki	Število	30	Spremljanje	Letno
	Navodila, usmerjena v olajševanje izvajanja programa	Število	6	Spremljanje	Letno
REZULTATI/UČINKI					
	Odkrite nepravilnosti[8] pri posameznih projektih, glede na celotno število financiranih projektov	Odstotek	Manj kot 5%	Spremljanje	Ob koncu programa
	Prebivalci, ki so jih dosegle komunikacijske aktivnosti	Delež prebivalcev programskega območja	10%	Spremljanje in raziskava	Ob koncu programa

8 Za razlago pojma »nepravilnosti« glej Poglavje 4 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006.

Referenčni dokumenti, omenjeni v uvodnem delu tega poglavja, opozarjajo na potrebo, da se določijo referenčni podatki za izbrane kazalnike spremljanja in ocenjevanja specifičnega izvajanja in splošne uspešnosti operativnega programa.

Referenčni podatki so dejansko referenčne začetne vrednosti, na podlagi katere je kazalnik izmerjen.

Navajamo nekaj pojasnil o pristopu, ki smo ga uporabili za določitev referenčnih podatkov za ta operativni program:

- V splošnem se je predpostavljalo, da referenični podatki niso pomembni za kazalnike konteksta in rezultatov.
- Pri določanju referenčnih podatkov se je izbral selektiven pristop. Izbrali so se namreč le tisti primeri, kjer so bili specifični kazalniki relevantni za merjenje izvajanja operativnega programa in kjer so bili na voljo zanesljivi viri podatkov.
- Referenčni podatki so se šteli za relevantne samo za nekatere izmed kazalnikov, medtem ko v večini primerov kazalniki odsevajo »notranje« delovanje operativnega programa ali sprejete strateške odločitve (npr. v primerih, kjer je bilo za kazalnik izbrano število projektov, bi morala ciljna vrednost biti skladna s proračunom, določenim tej vrsti aktivnosti).
- Referenčni podatki so večinoma črpani iz prejšnjega Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Italija, ki je trenutno v zadnji fazi izvajanja. Če primerjamo uspešnost preteklih rezultatov in nekatere nove cilje tega operativnega programa, so nekateri izmed teh pripeljali do slabših rezultatov. Znižanje nekaterih prihodnjih ciljev je povezano z določenimi dejavniki, na katere pravzaprav vplivajo pričakovanja, da bodo v okviru tega operativnega programa financirani večji projekti, in sicer: prvič, z uvedbo »strateških projektov« se bo dvignila povprečna velikost projektov; drugič, programsko območje je večje kot predhodno, kar pomeni da se bodo v projektih ustanovila večja partnerstva; končno pa je namen operativnega programa izboljšati učinkovitost posameznih projektov, da bi se spodbudil neposredni prispevek k doseganju poglavitnih ciljev. Prednost imajo torej projekti, ki lahko mobilizirajo minimalno kritično maso.
- Ker so referenčni podatki odvisni od prejšnjega Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Italija, katerega projekti so deloma še vedno v teku, nekatere informacije še niso na voljo (na razpolago bodo po zaključku projektov) ali pa so nerelevantne. Poleg tega pa novi strateški pristop tega operativnega programa uvaja bistvene spremembe, na podlagi katerih so se spremenili tudi kazalniki.

Ob upoštevanju navedenega so referenčni podatki za zgoraj prikazane kazalnike naslednji:

REFERENČNI PODATKI ZA IZBRANE KAZALNIKE

KAZALNIKI ZA »HORIZONTALNA NAČELA«

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Osnova	Vir
	Spodbujanje trajnostnega razvoja	Delež vseh projektov	45%	-	(1)
	SPLOŠNI KAZALNIKI, KI ODRAŽAJO ČEZMEJNO SODELOVANJE				
50	Ljudje, ki se udeležujejo skupnih izobraževalnih dejavnosti ali usposabljanj (moški/ženske)	Število ljudi	350 (150/200)	576 (254/313)	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija
	Projekti za promocijo raziskav in razvoja ter inovativne mreže	Delež vseh projektov	10%	-	(2)
	Projekti, ki predvidevajo vključitev čezmejnih malih in srednje velikih podjetij	Delež vseh projektov	5%	3%	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija
	Javne in zasebne ustanove, ki sodelujejo v čezmejnih projektih	Število	500	963	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija

(1) »Trajnostni razvoj« se je na novo predstavil kot temeljno horizontalno načelo v programskem obdobju 2007-2013. Zaradi tega pa, kljub pomembnosti okoljskih vprašanj v Programu pobude Skupnosti INTERREG IIIA ni na voljo relevantnih in natančnih podatkov.
(2) V programu za obdobje 2000-2006 ni bilo predvidenih specifičnih aktivnosti ne za pospeševanje raziskav in inovacijskih mrež, ne za projekte raziskav in razvoja, ki bi vključevali podjetja in raziskovalne centre.

PREDNOSTNA NALOGA 1: Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Osnova	Vir
	Število občin/javnih ustanov, vključenih v zmanjševanje porabe energije in promocijo pobud rabe obnovljivih virov energije	Število občin/ javnih ustanov	20	-	(3)
	Površina programskega območja, vključena v okoljske projekte	Delež celotnega programskega območja	Več kot 10%	-	(4)
		Delež zavarovanih območij programskega območja	25%		

(3) Referenčni podatki niso na voljo, ker v predhodnem Programu pobude Skupnosti INTERREG IIIA ni bilo predvidenih specifičnih aktivnosti za zmanjševanje porabe energije in uvedbo obnovljivih virov energije.
(4) V sistemu za spremljanje Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA ni relevantnih podatkov.

PREDNOSTNA NALOGA 2: Konkurenčnost in na znanju temelječa družba

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Osnova	Vir
	Podjetja, vključena v čezmejno sodelovanje	Število sporazumov o sodelovanju	60	142	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija
	Razvoj čezmejnih R&TR projektov s strani raziskovalnih centrov in podjetij	Število udeleženih organizacij	40	-	(2)
	Ustvarjene mreže v sektorju turizma	Število	5	0	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija
	Ljudje, ki so se zaposlili na podlagi usposabljanja v okviru čezmejnega projekta	Število	50 (20/30)	-	(5)
	Izvedene čezmejne mreže za poklicno usposabljanje	Število	5	5	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija

(5) Ker so nekateri projekti Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Italija še vedno v teku, trenutni podatki o ustvarjenih novih zaposlitvah niso relevantni

PREDNOSTNA NALOGA 3: Socialna integracija

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Osnova	Vir
	Univerze in šole, povezane v mreže	Število	50	55	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija
	Udeleženci kulturnih dogodkov	Število	5000	-	(6)

(6) V sistemu za spremljanje Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA ni relevantnih podatkov.

PREDNOSTNA NALOGA 4: Tehnična pomoč

Koda	Kazalnik	Merska enota	Cilj	Osnova	Vir
	Odkrite nepravilnosti pri posameznih projektih, glede na celotno število financiranih projektov	Odstotek	Manj kot 5%	Manj kot 5%	Spremljanje INTERREG IIIA Slovenija-Italija
	Prebivalci, ki so jih dosegle komunikacijske aktivnosti	Delež prebivalcev na programskem območju	10%	-	(7)

(7) V sistemu za spremljanje Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA ni relevantnih podatkov.

5

Finančni načrt

5 5 Finančni načrt

5.a Finančni načrt programa, ki prikazuje letne dodelitve sredstev ESRR za program v obdobju 2007-2013

Viri financiranja (v eurih)

Leto	ESRR
2007	16.946.061,00
2008	15.529.653,00
2009	15.663.248,00
2010	16.213.799,00
2011	16.780.107,00
2012	17.280.293,00
2013	17.793.770,00
Skupaj*	116.206.931,00

*Sredstva navedena v tabeli vključujejo tudi sredstva v skladu s točko 21 Priloge II k Uredbi Sveta (ES) št. 1083/2006.

V skladu s Prilogo I k Odločbi Komisije C(2006) 3473 z dne 4. avgusta 2006 znaša višina sredstev 22.000.000 €, od tega je sredstev ESSR 18.700.00 € in 3.300.000 € nacionalnih sredstev. Programska sredstva so v celoti namenjena ožjemu kopenskemu čezmejnemu območju med Republiko Slovenijo in Avtonomno deželo Furlanijo Julijsko krajino.

5.b Finančni načrt programa glede na prednostne naloge za obdobje 2007-2013

Številka CCI: 2007 CB 163 PO 036

Prednostne naloge glede na vire financiranja (v eurih)

PREDNOSTNA NALOGA	SREDSTVA ESRR (a)	NACIONALNI PRISPEVEK (b)=(c)+(d)	OKVIRNA RAZČLENITEV NACIONALNEGA PRISPEVKA		SKUPNO FINANCIRANJE (e)=(a)+(b)	STOPNJA SOFINANCIRANJA (f)=(a)/(e)	ZA INFORMACIJO	
			Nacionalni javni viri (c)	Nacionalni zasebni viri (d)			Prispevek EIB	Ostali viri
Prednostna naloga 1 ESRR - javno (37%)	42.996.564	7.587.629	7.587.629	0	50.584.193	85%	0	0
Prednostna naloga 2 ESRR - javno (29%)	33.700.010	5.947.060	5.947.060	0	39.647.070	85%	0	0
Prednostna naloga 3 ESRR - javno (28%)	32.537.941	5.741.990	5.741.990	0	38.279.931	85%	0	0
Prednostna naloga 4 ESRR - javno (6%)	6.972.416	1.230.426	1.230.426	0	8.202.842	85%	0	0
Skupaj ESRR - javno	116.206.931	20.507.105	20.507.105	0	136.714.036	85%	0	0

Prednostna naloga 1: »Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija«
Prednostna naloga 2: »Konkurenčnost in na znanju temelječa družba«
Prednostna naloga 3: »Socialna integracija«
Prednostna naloga 4: »Tehnična pomoč«

6

Izvajanje programa

6 Izvajanje programa

6.a Struktura upravljanja programa

Partnerji Čezmejnega programa Slovenija-Italija 2007-2013 so se o določitvi organov, ki jo predvideva člen 14 Uredbe (ES) št. 1080/2006, dogovorili na sestankih programskih delovnih skupin, organiziranih od julija 2005 dalje.

Za zagotovitev čim bolj učinkovite izvedbe programa določitev temelji na načelih poenostavitve in decentralizacije ter na izkušnjah, pridobljenih v prejšnjih programskih obdobjih.

Načela organizacije programske strukture lahko strnemo v naslednjih točkah:

- Poenostavitev organizacije struktur in racionalizacija postopkov odločanja, in sicer tistih, ki so povezani z izborom projektov;
- Krepitev vloge skupnega tehničnega sekretariata, zlasti v zvezi z izborom projektov ter informacijskimi in komunikacijskimi aktivnostmi;
- Premagovanje »preveč kompleksnega okvira upravljanja s prevelikim številom struktur (predvsem različnih posredniških teles)«[9] in dodelitev dobro definiranih vlog lokalnim/regionalnim upravam (nekdanjim posredniškim telesom);
- Določitev celotne odgovornosti za upravljanje programa, ki jo prevzame enotni organ upravljanja, s čimer se bo presegla »lokalna vizija« in okrepilo dojemanje razširjenega programskega območja kot celote.

Naslednji organi, ki so zadolženi za izvajanje, upravljanje, spremljanje in nadzor programa, so povsem neodvisni drug od drugega:

SKUPNI ORGAN UPRAVLJANJA

Skupni organ upravljanja operativnega programa je:

Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina

Predsedstvo Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine

Direktorat za mednarodne odnose in odnose z EU

Služba za odnose z EU in evropsko integracijo

V skladu s členom 60 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 in členom 15 Uredbe Sveta (ES) št. 1080/2006 je skupni organ upravljanja odgovoren za upravljanje in izvajanje operativnega programa, zlasti za:

a) zagotavljanje, da so projekti izbrani za financiranje v skladu z merili, ki veljajo za operativni program, in da za celotno obdobje izvajanja spoštujejo ustrezna pravila

9 Priporočila INTERACT-ovega Povzetka programa INTERREG IIIA Slovenija-Italija.

Skupnosti in nacionalna pravila;

b) preverjanje, da je izdatke vsakega upravičenca, ki sodeluje pri projektu, odobril kontrolor iz člena 16 Uredbe (ES) št. 1080/2006;

c) zagotavljanje sistema za vnašanje in shranjevanje računovodskih podatkov za vsak projekt v operativnem programu v računalniški obliki ter zbiranje podatkov o izvajanju, ki so potrebni za finančno upravljanje, spremljanje, nadzor in vrednotenje;

d) zagotavljanje, da upravičenci in drugi organi, ki so udeleženi pri izvajanju projektov, vodijo ločeno računovodsko evidenco za vse transakcije povezane s projekti v skladu z nacionalnimi računovodskimi standardi;

e) zagotavljanje, da se vrednotenja operativnih programov iz člena 48(3) izvedejo v skladu z členom 47;

f) vzpostavitev postopkov za zagotovitev, da se vsi dokumenti glede izdatkov in kontrol, ki so potrebni za zagotovitev ustrezne revizijske sledi, hranijo v skladu z zahtevami člena 90;

g) zagotavljanje, da organ za potrjevanje prejme vse potrebne podatke o postopkih in nadzoru, ki se izvaja glede izdatkov, za namene izdaje potrdil, preko skupnega tehničnega sekretariata;

h) usmerjanje dela nadzornega odbora in zagotavljanje dokumentov, potrebnih za spremljanje kakovosti izvajanja operativnega programa, ob upoštevanju njegovih posebnih ciljev;

i) izdelava in, po potrditvi nadzornega odbora, predložitev letnih in končnih poročil o izvajanju Komisiji;

j) zagotavljanje upoštevanja zahtev po informacijah in javnem obveščanju iz člena 69;

k) zagotavljanje podatkov Komisiji, da ji je omogočeno ocenjevanje velikih projektov;

l) podpisovanje pogodb z vodilnimi partnerji.

Organ upravljanja bo poleg tega odgovoren tudi za obveščanje nadzornega odbora o komunikacijskem načrtu in napredku v izvajanju le-tega, o izvedenih ukrepih informiranja in obveščanja javnosti ter o uporabljenih komunikacijskih sredstvih.

V skladu s členom 71 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 velja, da pred vložitvijo prvega vmesnega zahtevka za plačilo ali najpozneje v roku dvanajstih mesecev od odobritve operativnega programa organ upravljanja Komisiji predloži opis sistemov upravljanja in nadzora, ki ga naj spremlja poročilo iz 2. odstavka.

SKUPNI ORGAN ZA POTRJEVANJE

Skupni organ za potrjevanje operativnega programa je:

Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina

Predsedstvo Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine

Direktorat za mednarodne odnose in odnose z EU

Računovodska finančna služba

V skladu s členom 61 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 je skupni organ za potrjevanje odgovoren zlasti za:

a) pripravo potrjenih izkazov o izdatkih in zahtevkov za izplačila ter njihovo posredovanje Komisiji;

b) potrjevanje, da:

i) je izkaz o izdatkih točen, izhaja iz zanesljivega računovodskega sistema in temelji na preverljivih spremnih dokumentih;

ii) so prijavljeni izdatki v skladu z veljavnimi pravili Skupnosti in nacionalnimi pravili in da so nastali zaradi projektov, ki so bili izbrani za financiranje v skladu z merili, ki veljajo za program, in v skladu s pravili Skupnosti in nacionalnimi pravili;

c) zagotavljanje za namen izdajanja potrdil, da je od organa za upravljanje prejel dovolj informacij o izvajanju postopkov in preverjanju glede izdatkov, ki so vsebovani na izkazih o izdatkih;

d) upoštevanje, za namen izdajanja potrdil, rezultatov vseh revizij, ki jih je izvedel revizijski organ oziroma so bile izvedene v njegovi pristojnosti;

e) vzdrževanje računovodskih evidenc izdatkov, predloženih Komisiji, v računalniški obliki;

f) vzdrževanje evidence o izterljivih zneskih ter zneskih, ki so bili umaknjeni po preklicu celotnega prispevka za določen projekt ali dela tega prispevka. Izterjane zneske se povrne v splošni proračun Evropske unije, in sicer pred zaprtjem operativnega programa tako, da se jih odšteje od naslednjega izkaza o izdatkih;

g) prejemanje sredstev od Evropske komisije v skladu z italijanskimi nacionalnimi pravili.

V skladu s 47. členom deželnega zakona št. 18/1996 Dežele Furlanije Julijske krajine »Reforma deželnega sistema zaposlovanja za izvajanje temeljnih načel nacionalne gospodarske in socialne reforme na osnovi državnega zakona št. 421 z dne 23. oktobra 1992« vključno z nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami, ter v skladu z 19. in 21. členom Uredbe o organizacijski strukturi deželne uprave v povezavi z izvajanjem navedenega zakona št. 18/1996, je predvidena delitev pristojnosti med službami in direktorati, ki vzpostavlja neodvisnost delovanja služb.

V skladu s 128. in 130. členom Priloge A k navedeni Uredbi o organizacijski strukturi deželne uprave, sprejeti s sklepom Deželnega sveta št. 1640 z dne 5. julija 2007, je bila Službi za odnose z EU in evropsko integracijo dodeljena vloga Organa upravljanja, medtem ko je bila Računovodsko finančna služba imenovana za Organ za potrjevanje v skladu z določili evropskih uredb.

Organizacijska struktura deželne uprave zagotavlja, kot zahtevata člena 58.b in 59.4 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, dejansko neodvisnost in ločevanje nalog med deželnimi službami, ki opravljajo funkcije Organa upravljanja in Organa za potrjevanje v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013.

V vlogi Revizijskega organa nastopa Nadzorna služba Skupnosti v okviru Direktorata za načrtovanje ter gospodarske in finančne vire, ki je v primerjavi z zgoraj navedenima službama dejansko različna deželna struktura.

SKUPNI REVIZIJSKI ORGAN

Skupni revizijski organ operativnega programa je:

Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina

Direktorat za načrtovanje ter gospodarske in finančne vire

Nadzorna služba Skupnosti

V skladu s členoma 62 in 71 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 je skupni revizijski organ odgovoren zlasti za:

a) zagotavljanje, da se revizije izvajajo tako, da se preveri učinkovitost sistema upravljanja in nadzora operativnega programa;

b) zagotavljanje, da se revizije projektov izvajajo na podlagi ustreznega vzorca, da se preverijo prijavljeni izdatki;

c) posredovanje revizijske strategije Komisiji, v devetih mesecih od potrditve operativnega programa, ki pokriva vse organe iz točk (a) in (b), ki bodo izvedli revizijo, uporabljane metode, metode vzorčenja za revizije projektov ter okvirni načrt revizij, ki zagotavlja, da so poglavitna telesa revidirana in revizije enakomerno porazdeljene čez celotno programsko obdobje;

d) do 31. decembra vsako nadaljnje leto od leta 2008 do leta 2015:

- posredovanje letnega poročila o nadzoru Komisiji; poročilo vsebuje ugotovitve revizij, izvedenih v skladu z revizijsko strategijo, v okviru operativnega programa v obdobju preteklih 12 mesecev, ki se zaključi 30. junija zadevnega leta, in poročanje o ugotovljenih pomanjkljivostih v sistemu upravljanja in nadzora programa. Prvo poročilo, ki ga je potrebno posredovati do 31. decembra 2008, zajema obdobje od 1. januarja 2007 do 30. junija 2008. Podatki v zvezi z revizijami, izvedenimi po 1. juliju 2015, se vključijo v končno poročilo o nadzoru k izjavi o zaključitvi iz točke (e);
- izdajo mnenja na podlagi nadzora in revizij, izvedenih v njegovi pristojnosti, o tem, ali sistem upravljanja in nadzora deluje učinkovito, da se izda zadostno zagotovilo o pravilnosti izkazov o izdatkih, ki so bili predloženi Komisiji, in posledično zadostno zagotovilo o zakonitosti in pravilnosti poslovnih dogodkov;

- posredovanje izjave, kadar je to primerno v skladu s členom 88 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, glede delne zaključitve, v kateri je ocenjena legalnost in pravilnost izdatkov v zvezi s tem.

e) posredovanje izjave o zaključitvi, ki ocenjuje veljavnost zahteve za izplačilo končnega zneska ter zakonitost in pravilnost poslovnih dogodkov, ki so povezani s tem in so zajeti v končnem izkazu o izdatkih, ki dopolnjuje končno poročilo o nadzoru; izjavo se posreduje Komisiji najpozneje do 31. marca 2017;

f) zagotavljanje, da je revizija opravljena po mednarodnih revizijskih standardih;

g) pripravo poročila, ki vsebuje rezultate ocene vzpostavljenih sistemov in podaja mnenje o njihovi skladnost s členi 58 do 62 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006.

Revizijskemu organu za operativni program pomaga skupina revizorjev, ki jo sestavljajo predstavniki Italije in Slovenije. Skupina sestavi svoj lastni poslovnik. Predseduje ji revizijski organ operativnega programa.

Skupina pomaga revizijskemu organu zlasti pri opravljanju dolžnosti, določenih v točkah c) in d)i), odstavek 1, člen 62 Splošne uredbe.

SISTEM NADZORA

V skladu z določili člena 71 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 in člena 21 Uredbe Komisije (ES) 1828/2006, bo najpozneje v roku dvanajstih mesecev od odobritve operativnega programa Evropski komisiji predložen natančen opis sistema upravljanja in nadzora.

Sistem nadzora vključuje organ upravljanja, neodvisne kontrolorje, ki jih določita Italija in Slovenija, organ za potrjevanje in revizijski organ ter poskrbi za naslednje korake in odgovornosti.

1. Kot je določeno v členu 16 (1) Uredbe (ES) št. 1080/2006, za preverjanje dobav sofinanciranih izdelkov in storitev, pravilnosti prijavljenih izdatkov, ter skladnosti teh izdatkov s pravili Skupnosti in nacionalnimi pravili obeh držav, **Italija in Slovenija določita neodvisne kontrolorje**, ki so odgovorni za potrjevanje zakonitosti in pravilnosti izdatkov, ki jih je prijavil vsak upravičenec, ki sodeluje v projektu. Gre za t.i. »Prvostopenjsko kontrolo« (PSK).

V Republiki Sloveniji je za prvostopenjsko kontrolo odgovorna Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, Služba za kontrole, Oddelek za finančno kontrolo – Cilj 3, Kotnikova 28, 1000 Ljubljana.

V Italiji je za prvostopenjsko kontrolo odgovorna posebna neodvisna služba pri Avtonomni deželi Furlaniji Julijski krajini, ki zagotavlja učinkovito izvedbo aktivnosti kontrole.

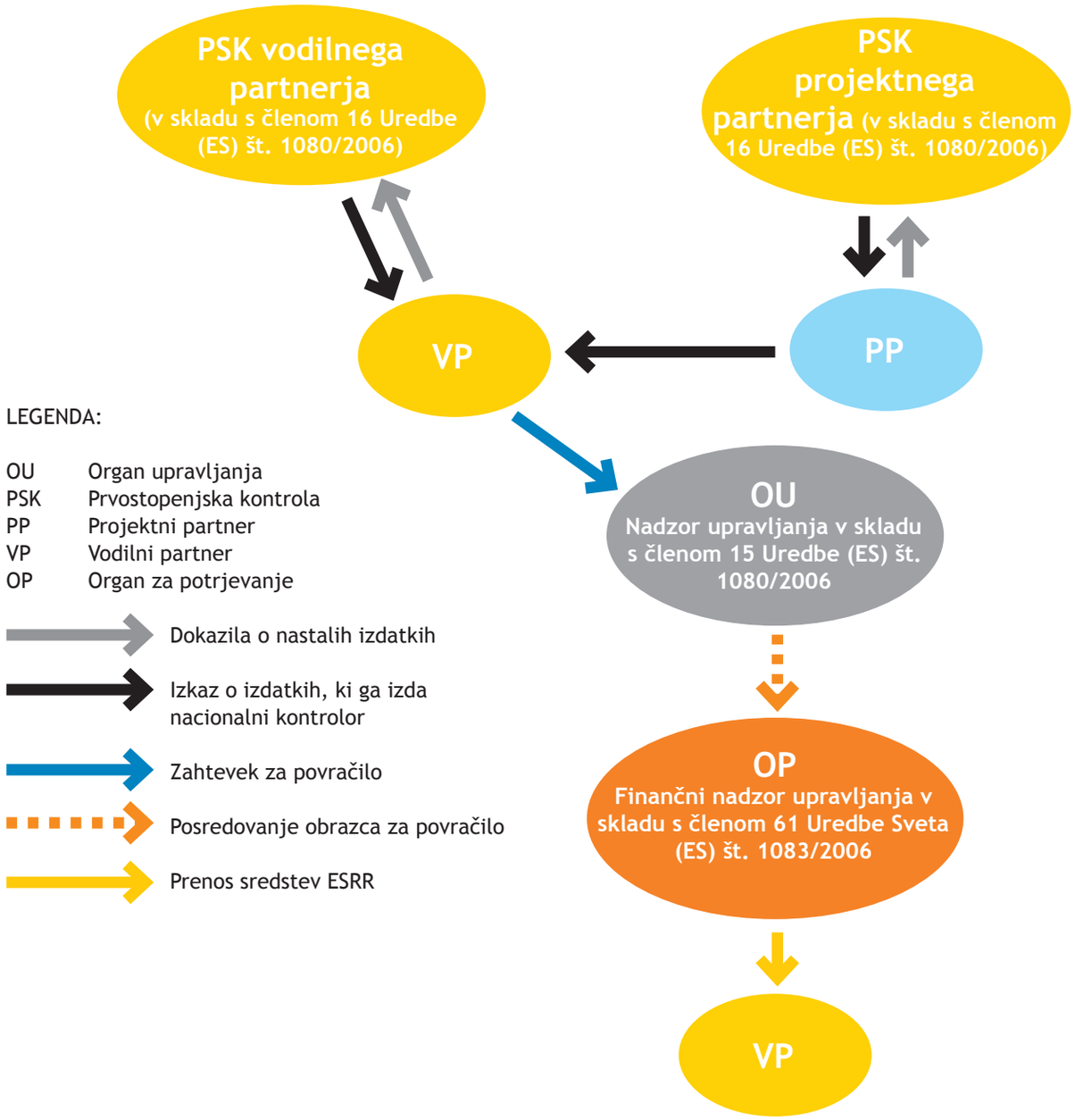
Služba, pristojna za izvajanje prvostopenjske kontrole vsakega projektnega partnerja, bo določena v pogodbi o sofinanciranju med Organom upravljanja in vodilnim partnerjem, za slovenske projektne partnerje pa tudi v pogodbi o nacionalnem sofinanciranju.

2. Neodvisni kontrolorji opravijo preverjanje v skladu s členom 16 Uredbe (ES) št. 1080/2006. Vodilni partner zagotovi, da so njegovi lastni izdatki potrjeni in zbere vse prijavljene izdatke partnerjev, ki so jih potrdili kontrolorji. Na koncu vodilni partner pripravi zahtevek za izplačilo, **ki ga preko organa upravljanja (OU) pošlje organu za potrjevanje (OP)**.

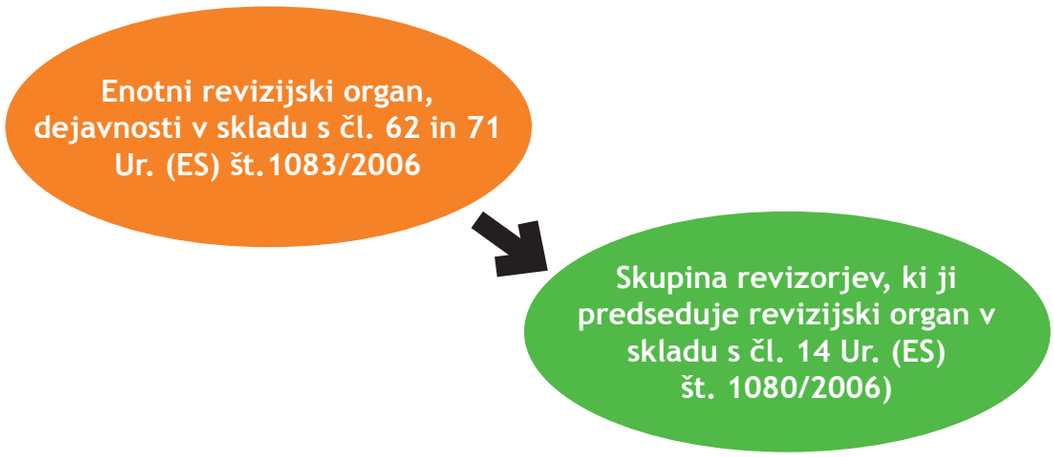
3. Kot določa 1. odstavek člena 15 Uredbe (ES) št. 1080/2006, se OU prepriča, da je izdatke vsakega upravičenca odobril kontrolor, kot je določeno v členu 16 Uredbe (ES) št. 1080/2006, in **posreduje obrazec za povračilo organu za potrjevanje**, skupaj s preverjeno spremno dokumentacijo o nastalih izdatkih v okviru projekta.

4. **OP** izvede preverjanje, kot je določeno v členu 61 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 in členu 17 Uredbe (ES) št. 1080/2006, ter pripravi **potrdilo in zahtevke za plačilo**, ki jih Evropski komisiji posreduje italijansko Ministrstvo za gospodarstvo in finance (IGRUE).

5. Če Evropska komisija potrdi zahtevek za plačilo se lahko aktivira finančne tokove, kot opisano v poglavju 6d.

6. V skladu z 2. odstavkom člena 14 Uredbe (ES) št. 1080/2006, skupni **revizijski organ**, ki mu pomaga skupina revizorjev, katero sestavljajo predstavniki iz Italije in Slovenije, **določi revizijsko strategijo** in izvede aktivnosti, določene v členu 62 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, kot tudi aktivnosti, določene v členu 71 omenjene uredbe.

NEPRAVILNOSTI

V skladu s členom 28 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006 bosta Italija in Slovenija obveščali Komisijo o kakršnih koli nepravilnostih, ki so predmet prve upravne ali sodne ugotovitve, kot določa člen 27 iste uredbe.

Kakor je določeno v 4. točki člena 28, o nepravilnostih poroča država članica, v kateri upravičenec plača izdatek pri izvajanju projekta. Država članica hkrati obvesti organ upravljanja, organ za potrjevanje in revizijski organ.

VRAČILO NEUPRAVIČENO PLAČANIH ZNESKOV

Kot določa točka d) člena 24 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006, mora opis sistemov upravljanja in nadzora vsebovati dogovore med Italijo in Slovenijo za zagotovitev izpolnitve obveznosti glede vračila neupravičeno plačanih zneskov, kot določa člen 17 Uredbe (ES) št. 1080/2006.

V skladu z 2. in 3. odstavkom člena 17 ter členom 20 Uredbe (ES) št. 1080/2006, brez poseganja v odgovornost držav članic za odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti in za vračilo neupravičeno plačanih zneskov, organ za potrjevanje zagotovi, da se od vodilnega končnega upravičenca izterja vsak znesek, plačan kot posledica ugotovljenih nepravilnosti. Upravičenci vrnejo vse neupravičeno izplačane zneske vodilnemu končnemu upravičencu v skladu z medsebojnimi sporazumi. V kolikor vodilni končni upravičec organu za potrjevanje ne zagotovi povračila neupravičeno izplačanih sredstev zadevnemu upravičencu, jih povrne država članica, na ozemlju katere le-ta deluje.

SKUPNI TEHNIČNI SEKRETARIAT

Kot je določeno v členu 14 Uredbe (ES) št. 1080/2006, organ upravljanja po posvetu z državami članicami, ki so zastopane na programskem območju, vzpostavi skupni tehnični sekretariat. Ta pomaga skupnemu organu upravljanja, skupnemu revizijskemu organu in nadzornemu odboru pri opravljanju njihovih nalog.

Skupni tehnični sekretariat (v nadaljevanju STS) določi organ upravljanja, osebje je enako zastopano s strani obeh držav članic. Pri izboru osebja se ustrezno upošteva načela enakosti med moškimi in ženskami ter nediskriminacije.

STS je zadolžen predvsem za:

a) pripravo predlogov za odločitve nadzornega odbora o projektih, ki bodo financirani, in opravljanje funkcije sekretariata za organ upravljanja in revizijski organ;

b) delovanje kot prva »kontaktna točka« za potencialne upravičence z namenom nudenja informacij, v sodelovanju z info točko v Sloveniji (ki bo nudila informacije na slovenskem ozemlju);

c) nudenje podpore organu upravljanja pri pripravi in izvajanju komunikacijskih aktivnosti (vključno z dogodki, informativnimi dnevi, komunikacijskim načrtom) v sodelovanju z italijanskimi partnerskimi deželami in slovensko info točko;

d) nudenje podpore organu upravljanja pri administrativnih nalogah;

e) pripravo in zagotavljanje dokumentov, potrebnih za izvedbo (prijavnica, navodila za

pripravo in predložitev projektnih predlogov, priročnik o upravičenih izdatkih, obrazci za poročanje, razpisi, vzorec pogodbe med organom upravljanja in vodilnim partnerjem ter med vodilnim in projektnimi partnerji), ki jih odobri nadzorni odbor;

f) sprejemanje projektnih predlogov/projektnih idej;

g) vzpostavitev, redno vzdrževanje in posodabljanje sistema spremljanja (odgovornost za vzpostavitev, delovanje in vnos podatkov na programski in projektni ravni);

h) pridobitev seznama regionalnih/nacionalnih strokovnjakov, ki bodo sodelovali v postopku vrednotenja, s strani programskih partnerjev;

i) vrednotenje projektnih predlogov/projektnih idej na podlagi meril, določenih s strani nadzornega odbora, ki mu pomaga čezmejna skupina strokovnjakov;

j) obveščanje vodilnega partnerja o rezultatih postopka izbora;

k) preverjanje poročil, ki jih pripravi vodilni partner;

l) pripravo vseh poročil o izvajanju programa, ki jih predloži organ upravljanja.

NADZORNI ODBOR

V skladu z načelom poenostavitve, v izogib podvajanju vlog ter za zagotovitev bolj učinkovite in osredotočene izvedbe programa je bila sprejeta odločitev, da za namene izbora projektov usmerjevalni odbor ne bo ustanovljen, kot dovoljuje 3. odstavek člena 19 Uredbe (ES) št. 1080/2006.

V skladu s členom 63 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 država članica ustanovi nadzorni odbor, v soglasju z organom upravljanja, v roku treh mesecev od datuma odobritve operativnega programa. Ob ustanovitvi nadzorni odbor sprejme poslovnik.

Pri sestavljanju nadzornega odbora se ustrezno upošteva načela enakosti med moškimi in ženskami ter nediskriminacije.

Nadzorni odbor je sestavljen iz enakega števila članov iz Italije in Slovenije. Člane imenujejo programski partnerji, odbor pa sestavljajo predstavniki iz lokalne, regionalne in nacionalne ravni, vključno s predstavniki okoljskih organov in organov za enake možnosti.

V skladu s členom 64 Uredbe Sveta št. (ES) 1083/2006 na lastno pobudo ali na pobudo nadzornega odbora, predstavnik Komisije sodeluje pri delu nadzornega organa v svetovalni vlogi kot član brez pravice glasovanja.

Predstavniki ekonomskih ali socialnih strani, vključno z manjšinami, sodelujejo pri sestankih nadzornega odbora v svetovalni vlogi in kot člani brez pravice glasovanja.

Nadzornemu odboru 1., 3., 5., 7. in 9. leto predseduje predstavnik Republike Slovenije ter 2., 4., 6. in 8. leto predstavnik italijanskih dežel. Izmenjava predsedovanja je določena v poslovniku nadzornega odbora.

V skladu s členom 65 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 nadzorni odbor:

a) v šestih mesecih od odobritve operativnega programa preuči in odobri merila za izbor projektov, ki se financirajo, ter odobri vsako revizijo teh meril v skladu s potrebami načrtovanja programov;

b) odobri vse dokumente, potrebne za izvajanje programa, ki jih v imenu organa upravljanja pripravi in zagotovi STS;

c) na podlagi ocenjevalnih poročil, ki jih v imenu organa upravljanja pripravijo STS in čezmejne delovne skupine, izbere projekte, ki bodo financirani;

d) redno revidira napredek doseganja posameznih ciljev operativnega programa na podlagi dokumentov, ki jih predloži organ upravljanja;

e) pregleda rezultate izvajanja predvsem v zvezi z doseganjem ciljev posameznih prednostnih nalog na podlagi vrednotenj navedenih v členu 48(3) Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006;

f) preuči in odobri letna in končna poročila o izvajanju v skladu s členom 67 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006;

g) se seznani z letnim poročilom o nadzoru ali z delom poročila glede zadevnega operativnega programa, ter z vsemi zadevnimi pripombami, ki jih lahko poda Komisija po preučitvi tega poročila ali njegovega dela;

h) lahko predlaga organu za upravljanje kakršno koli spremembo ali dopolnitev operativnega programa, ki omogoča dosego ciljev skladov navedenih v členu 3 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, ali izboljša njegovo upravljanje, vključno s finančnim upravljanjem;

i) obravnava in odobri vsak predlog za spremembo vsebine odločbe Komisije o odobritvi sredstev iz skladov.

V skladu z načelom preglednosti nadzorni odbor v svojem poslovniku določi pogoje za organizacijo pripravljalnih sestankov, namenjenih pregledu poročil o ocenjevanju projektov.

ČEZMEJNE SKUPINE

STS organizira **čezmejne delovne skupine** ocenjevalcev, ki nudijo tehnično strokovno znanje in podporo pri vrednotenju projektnih predlogov/projektnih idej. Čezmejne delovne skupine ocenjevalcev sestavljajo regionalni/nacionalni strokovnjaki (javni uslužbenci in/ali zunanji strokovnjaki) iz Italije in Slovenije, ki so izbrani na podlagi njihovih izkušenj in znanj z različnih področij, sofinanciranih v okviru programa. Člani čezmejnih delovnih skupin ocenjevalcev ocenijo kakovost projektov.

Ustanovljena je tudi čezmejna koordinacijska delovna skupina, ki ima naslednje naloge:

- podpirati in olajšati delovanje nadzornega odbora,
- bolj podrobna interpretacija prioritet dokumentov programa, z namenom podati potencialnim prijaviteljem projektov že v fazi priprave projektnih predlogov, strateške smernice.

OKOLJSKE OBLASTI

Predstavniki okoljskih organov v Nadzornem odboru nudijo podporo partnerjem programa, torej predstavnikom italijanskih dežel in Republike Slovenije, v začetni fazi javnega zbiranja ponudb za projekte in pri določanju meril za izbor projektov ter vrednotenju in spremljanju programa s posebno pozornostjo na okoljske vplive. Predstavniki prav tako pomagajo pri pripravi letnega poročila o izvajanju programa ter sodelujejo pri vprašanjih, ki zadevajo okoljske cilje.

SLOVENSKA INFO TOČKA

Slovenska info točka podpira organ upravljanja pri širjenju informacij o stopnjah izvajanja programa po slovenskem ozemlju. Osebje info točke tesno sodeluje s skupnim tehničnim sekretariatom pri izvrševanju naslednjih nalog:

- Delovanje kot prva »kontaktna točka« za možne upravičence, zagotavljanje informacij in nasvetov možnim upravičencem na slovenskem ozemlju;
- Podpora organa upravljanja pri pripravi in izvajanju komunikacijskih aktivnosti (vključno z dogodki, informativnimi dnevi, komunikacijskim načrtom).

6.b Načelo vodilnega partnerja

V skladu s členom 20 Uredbe (ES) št. 1080/2006 **vodilni partner** prevzame naslednje odgovornosti:

- določi ureditev svojih odnosov z upravičenci, ki sodelujejo pri projektu, s t.i. partnerskim sporazumom, zlasti za zagotovitev dobrega poslovodenja s sredstvi, dodeljenimi projektu, vključno z določbami o vračilu neupravičeno izplačanih zneskov. V skladu s 3. odstavkom člena 17 Uredbe (ES) št. 1080/2006 velja, da če vodilni končni upravičenec organu za potrjevanje ne zagotovi povračila neupravičeno izplačanih sredstev zadevnemu upravičencu, jih povrne država članica, na ozemlju katere le-ta deluje;
- odgovoren je za zagotavljanje izvajanja celotnega projekta v času celotnega trajanja projekta;
- zagotavlja, da so bili izdatki, ki so jih prijavili upravičenci, ki sodelujejo pri projektu, izplačani za izvajanje projekta in se ujemajo z aktivnostmi, o katerih so se dogovorili, tako da je zagotovljeno ujemanje med izvedenimi aktivnostmi in financiranim projektom;
- preveri, da so izdatke, ki so jih prijavili upravičenci, ki sodelujejo pri projektu, kontrolorji potrdili pred predložitvijo zahtev za povračilo organu za potrjevanje;
- odgovoren je za prejem prispevka ESRR od organa za potrjevanje in njegov prenos projektnim partnerjem;
- katerakoli odgovornost glede prenosa prispevkov v skladu z opisom v poglavju 6.d »Opis finančnih tokov« tega operativnega programa.

6.c Tipi projektov in postopki izbora projektov

Na podlagi ocenjevalnih poročil, ki so izpostavila dejstvo, da je bila v povprečju stopnja čezmejnega sodelovanja pri financiranih projektih precej nizka (zlasti pri tistih projektih, ki so bili odobreni v prvih treh letih programskega obdobja 2000-2006), se je delovna skupina dogovorila, da bo določila pogoje za izboljšanje kakovosti vseh tipov projektov in zvišanje

stopnje čezmejnega sodelovanja.

Tipi projektov, ki jih je opredelila delovna skupina, so naslednji:

- strateški projekti;
- standardni projekti;
- mali projekti.

Značilnosti **strateških projektov** so naslednje:

- prispevanje k uresničevanju ciljev evropskih strategij in ciljev programa ter pomemben trajnostni vpliv na programsko območje, tudi preko identifikacije primernih kazalnikov;
- pristna čezmejna naravnanost in izpolnjevanje naslednjih štirih pogojev, ki jih določa člen 19 Uredbe (ES) št. 1080/2006: skupna priprava, skupno izvajanje, skupno osebje[10] in skupno financiranje;
- zagotovitev nadaljevanja sodelovanja tudi po zaključenem projektu, t.j. z vzpostavitvijo trajnih čezmejnih mrež in organizacij;
- zasnova in izvedba s strani partnerstva, ki ga sestavljajo partnerji s primerno ravnjo usposobljenosti na področju projektnih tem, ki lahko zagotovi doseganje učinkov in rezultatov.

Celotni stroški strateških projektov morajo praviloma presegati 1.000.000 EUR.

Za zagotovitev boljše priprave projektov in razvoja večje kakovosti financiranih projektov bodo strateški projekti izbrani v dveh korakih:

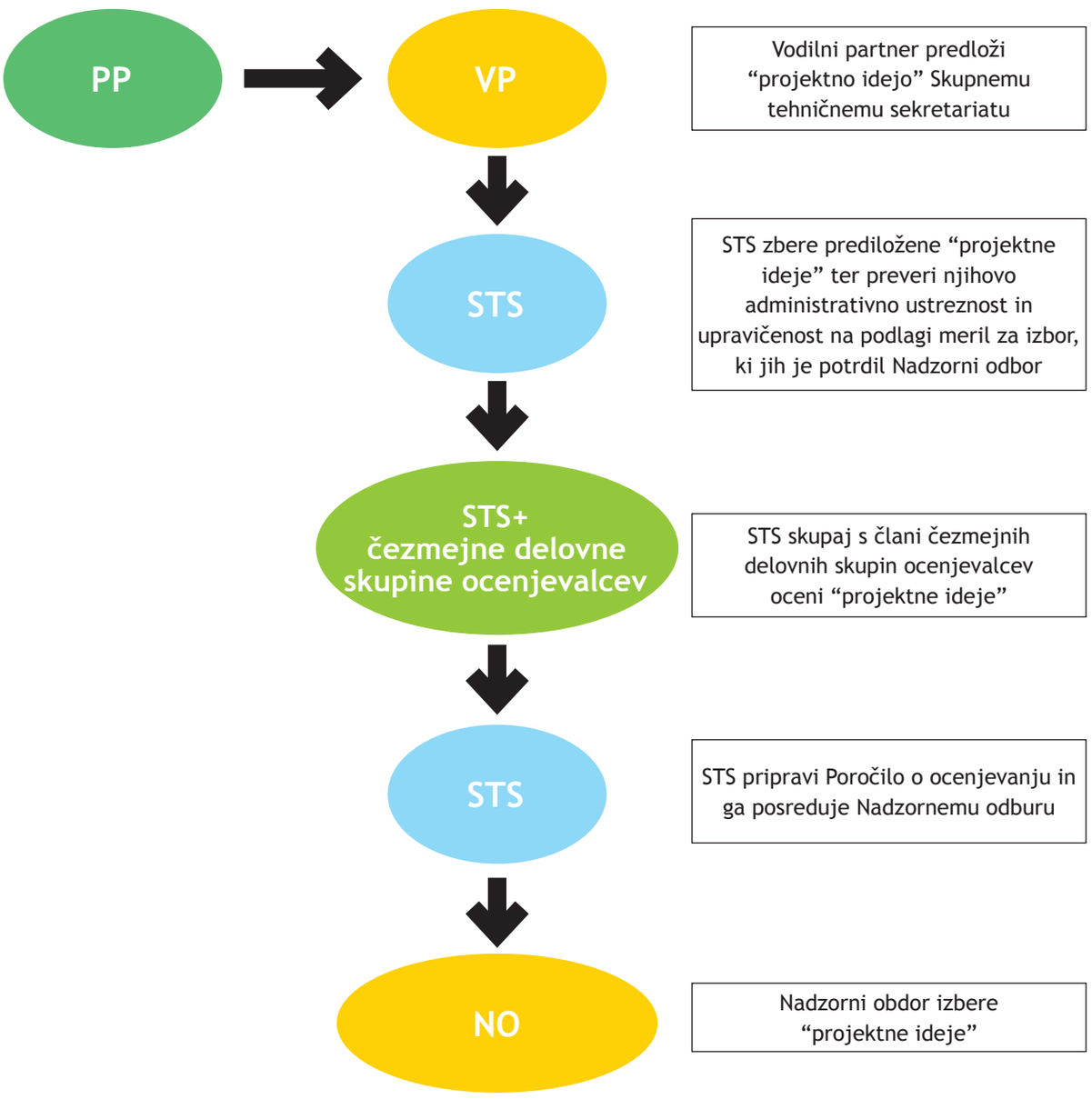
- Faza I: organ upravljanja objavi javne razpise usmerjene v zbiranje »projektnih idej«. Razpisi določajo, da nadzorni odbor objavi seznam »projektnih idej«, ki jih smatra kot primerne za nadaljnji razvoj, tako da so upravičenci avtomatično obveščeni;
- Faza II: po objavi seznama pozitivno ocenjenih »projektnih idej« se od končnih upravičencev/vodilnih partnerjev zahteva predložitev njihovih »projektnih idej«, nadalje razvitih v »projektne predloge«.

10 Za opredelitev izraza »skupno osebje« se je potrebno sklicevati na opredelitev iz programa INTERACT: »izraz skupno osebje pomeni, da projekt ne sme podvajati funkcij na kateri koli strani meje. Ne glede na to, kje oseba dela, ima projekt samo enega skupnega vodjo projekta, enega skupnega vodjo financ, itd. (za večje projekte je seveda potrebno več osebja). To osebje je odgovorno za projektne aktivnosti na obeh straneh meje. Glavno projektno osebje ponavadi zaposluje vodilni partner.«

Naslednji diagrami predstavljajo postopek izbora strateških projektov.

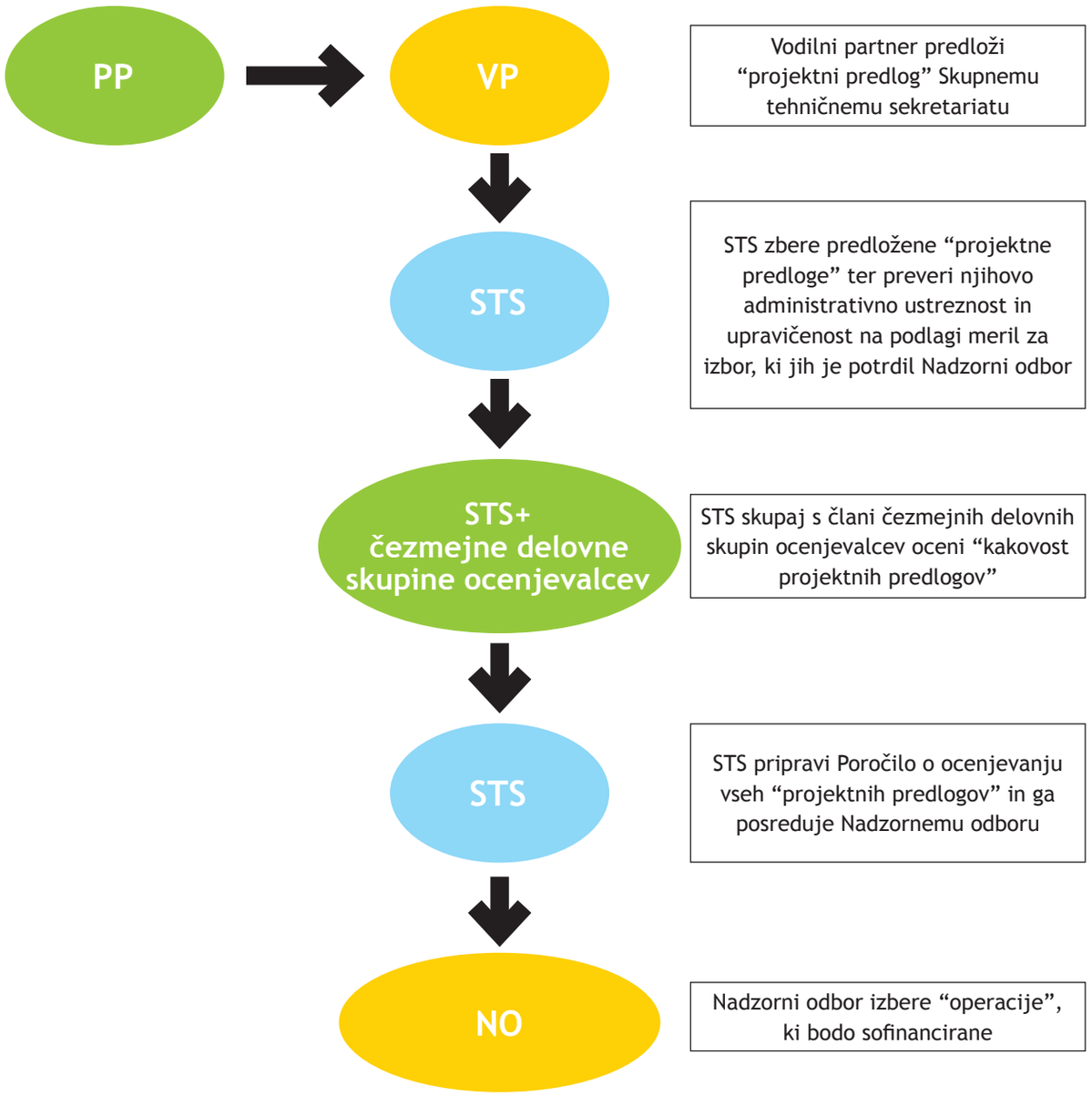
Faza I

JAVNI RAZPIS, ki ga objavi OU z namenom identifikacije omejenega števila »projektnih idej«

Faza II

V drugi fazi postopka lahko sodelujejo le »projektne ideje«, ki jih je potrdil Nadzorni odbor. Po objavi seznama pozitivno ocenjenih »projektnih idej« končni upravičenci/vodilni partnerji predložijo dokončne projektne predloge.

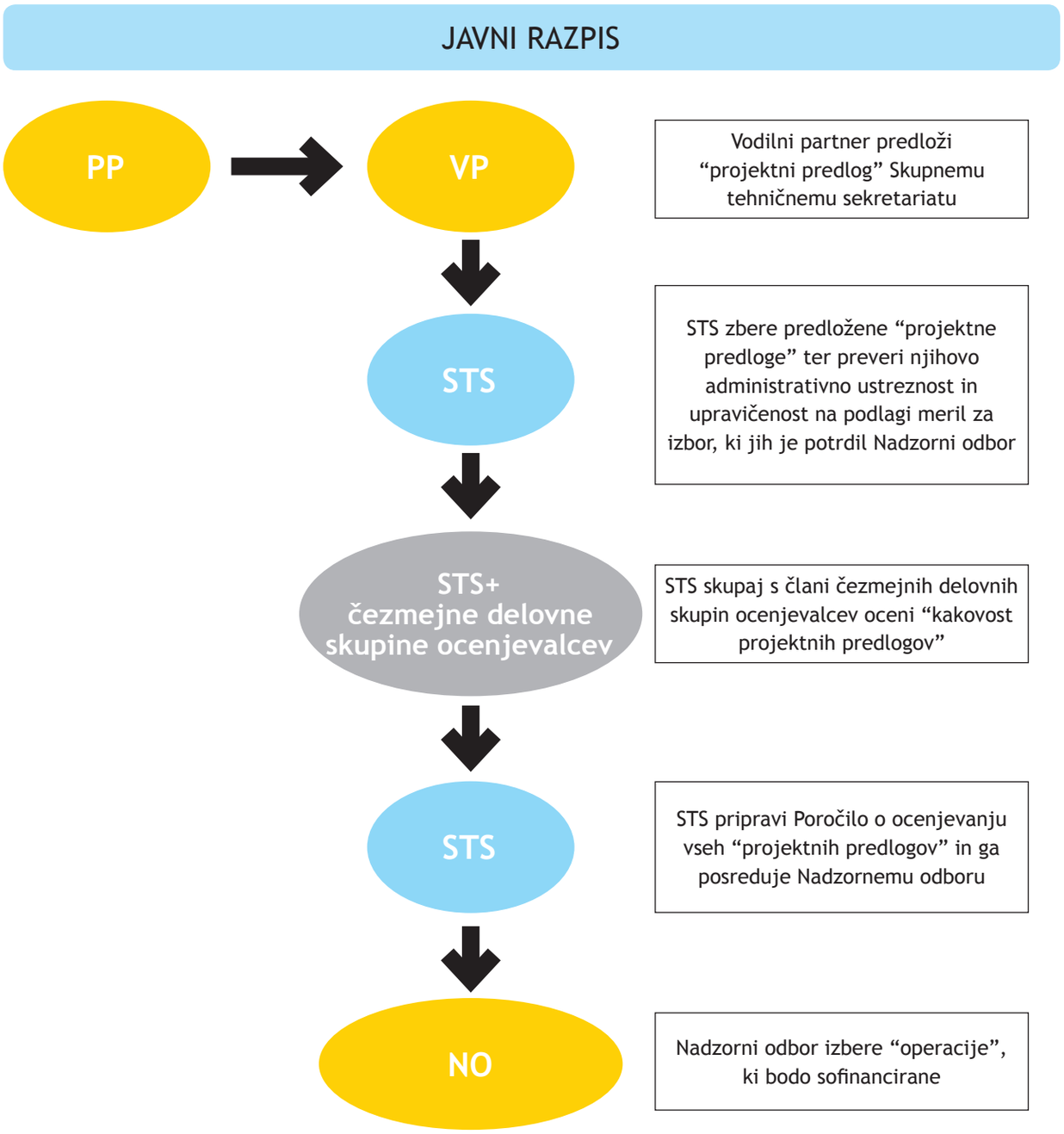

Zahteve za zagotovitev čezmejnega sodelovanja, ki jih morajo izpolnjevati **standardni projekti**, so določene v členu 19 Uredbe (ES) št. 1080/2006.

Značilnosti standardnih projektov so naslednje:

- vključitev tako italijanskih kot slovenskih upravičencev;
- upravičenci sodelujejo na vsaj 2 izmed naslednjih načinov: skupna priprava, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje.

Standardni projekti so izbrani z javnim razpisom. Postopek izbora je povzet v naslednjem diagramu.

Zahteve za zagotovitev čezmejnega sodelovanja, ki jih morajo izpolnjevati **mali projekti**, so določene v členu 19 Uredbe (ES) št. 1080/2006.

Cilj **malih projektov** je krepitev čezmejnega sodelovanja med prebivalci območja in prispevanje k premagovanju ovir na lokalni ravni, s čimer bi se izboljšala socialna integracija.

Značilnosti malih projektov so naslednje:

- vključitev tako italijanskih kot slovenskih upravičencev;
- upravičenci sodelujejo na vsaj 2 izmed naslednjih načinov: skupna priprava, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje;

- skupni stroški projektov se gibljejo med najmanj 50.000 EUR in največ 100.000 EUR.

Razpisna dokumentacija in postopek izbora malih projektov sta poenostavljena.

6.d Opis finančnih tokov

Naslednji postopek za zagotovitev in kroženje finančnih tokov, ki ga je določila delovna skupina, je v skladu s členoma 14 in 17 Uredbe (ES) št. 1080/2006 in temelji na načelih preglednosti in dobrega finančnega poslovanja.

Takoj po odobritvi operativnega programa bo odprt enotni bančni račun.

1. Projektni partnerji vodilnemu partnerju predložijo potrjeno dokumentacijo o izdatkih, nastalih v okviru projekta, ki so jo potrdili neodvisni kontrolorji.

2. Vodilni partner preveri, da so bili izdatki v okviru projekta potrjeni in preko organa upravljanja predloži zahtevke za povračila organu za potrjevanje (OP).

3. OP pripravi zahtevke za plačilo sredstev ESRR in italijanskih nacionalnih sredstev, ki jih Evropski komisiji posreduje italijansko Ministrstvo za gospodarstvo in finance. Kopije zahtevkov za plačila in seznam projektov pošlje tudi Službi Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (v nadaljnjem besedilu SVLR) ter italijanskim deželam.

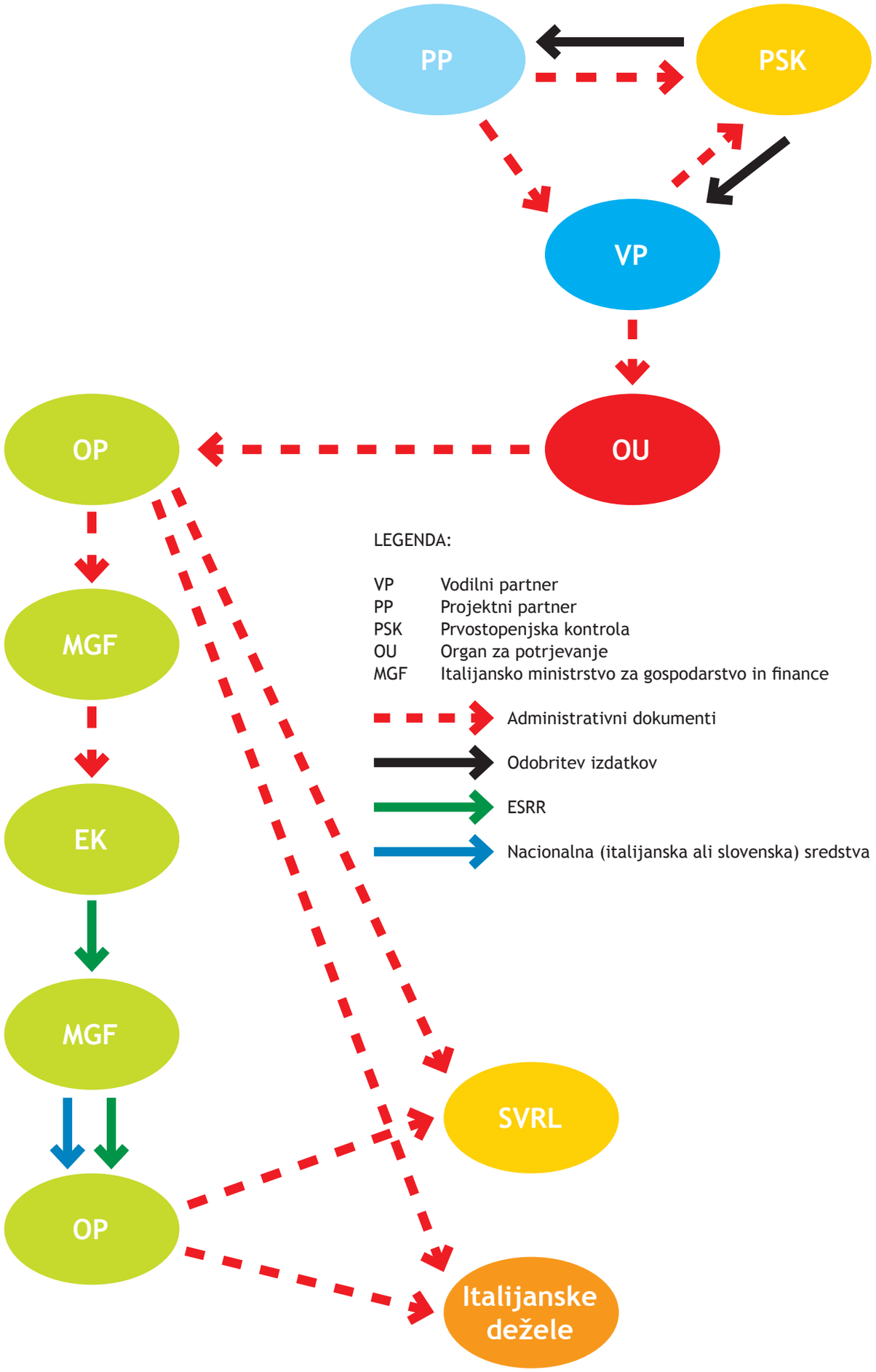
4. Evropska komisija preko italijanskega Ministrstva za gospodarstvo in finance prenese sredstva ESRR na OP z akreditivom na tekoči račun št. 23211 pri Državni zakladnici (Tesoreria centrale dello Stato).

5. Italijansko Ministrstvo za gospodarstvo in finance prenese sredstva ESRR ter italijanska nacionalna sredstva na OP z akreditivom na tekoči račun št. 22917 pri Državni zakladnici (Tesoreria centrale dello Stato) oziroma konto »Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina – Sredstva skupnosti – nacionalno sofinanciranje«.

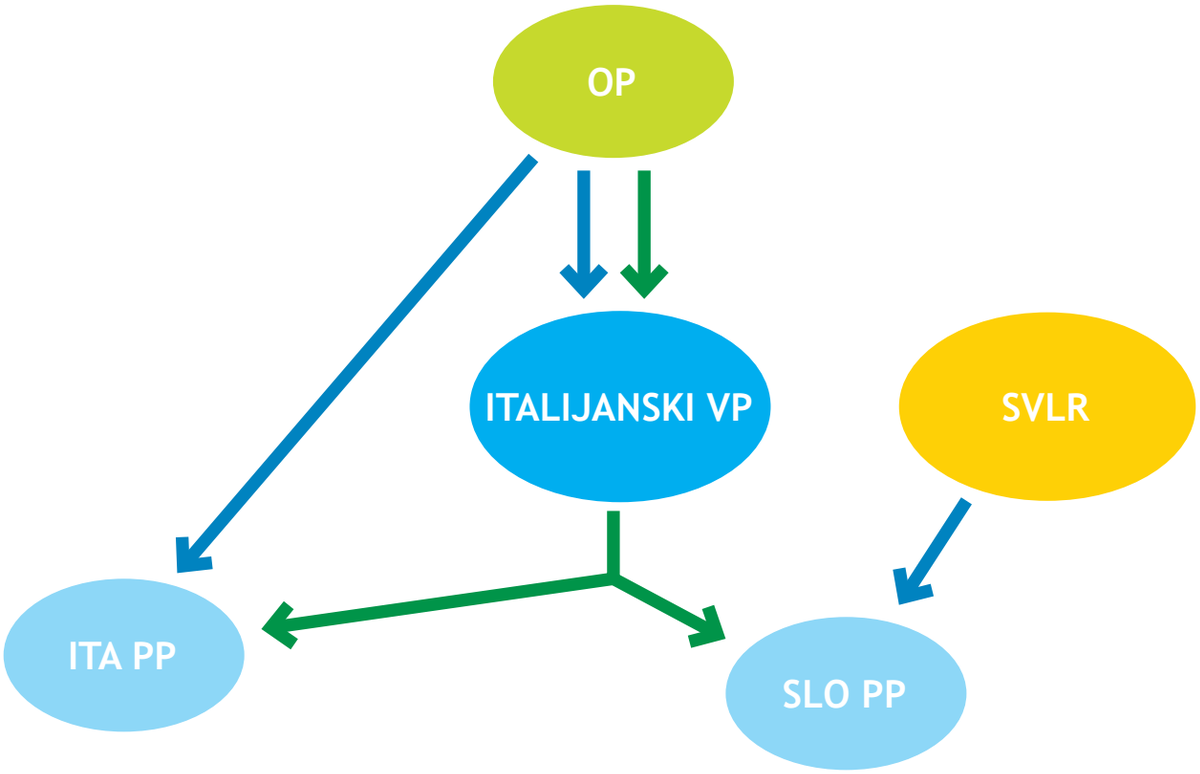
6. OP obvesti SVLR in italijanske dežele o prejemu sredstev ESRR ter jih prenese vodilnemu partnerju v čim krajšem možnem času ter tako zagotovi učinkovito izvedbo programa.

7. Na podlagi zahtevka za povračilo Organ za potrjevanje prenese vodilnemu partnerju (v primeru italijanskega) in italijanskim projektnim partnerjem sredstva italijanskega nacionalnega sofinanciranja. SVLR prenese sredstva slovenskega nacionalnega sofinanciranja slovenskemu vodilnemu partnerju (VP) in slovenskim projektnim partnerjem.(PP).

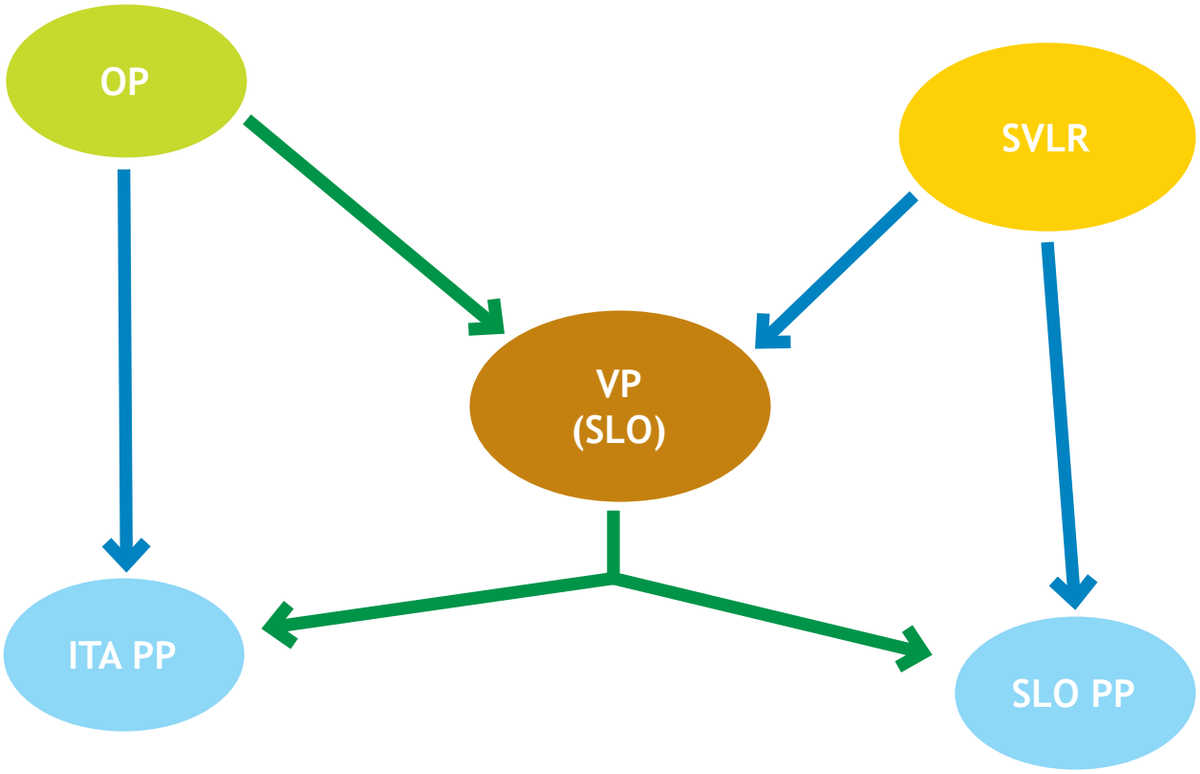
8. VP prenese sredstva ESRR projektnim partnerjem na podlagi podpisane Pogodbe o partnerstvu (VP-PP).

PP
PSK
VP
OU
OP
MGF
EK
MGF
OP
SVRL
Italijanske dežele
LEGENDA:
VP Vodilni partner
PP Projektni partner
PSK Prvostopenjska kontrola
OU Organ za potrjevanje
MGF Italijansko ministrstvo za gospodarstvo in finance
Administrativni dokumenti
Odobritev izdatkov
ESRR
Nacionalna (italijanska ali slovenska) sredstva

7 a) **ITALIJANSKI VODILNI PARTNER**

7 b) **SLOVENSKI VODILNI PARTNER**

6.e Sistem spremljanja in ocenjevanja ter izmenjava računalniških podatkov

V skladu s členom 66 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 organ upravljanja in nadzorni odbor zagotavljata **kakovost izvajanja operativnega programa** na podlagi **finančnih kazalnikov ter kazalnikov učinkov in rezultatov**.

Za namene členov 66 in 76 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 je **računalniški sistem SFC2007 za izmenjavo podatkov**, ki ga je vzpostavila Komisija, orodje za varno izmenjavo podatkov o operativnem programu med državami članicami in Komisijo.

Omenjeni računalniški sistem za izmenjavo podatkov vključuje informacije, ki so v skupnem interesu Komisije in držav članic, ter vsaj podatke, potrebne za finančne transakcije, kot opredeljeno v 1. in 2. odstavku člena 40 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006.

Organ upravljanja zagotovi **vnašanje vseh dokumentov o operativnem programu** v sistem spremljanja za izmenjavo podatkov v skladu s členom 41 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006.

Izmenjave in prenos podatkov so, v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 1999/93/ES, podprti z **elektronskim podpisom**.

Vnos in posredovanje podatkov pristojnim nacionalnim organom poteka s pomočjo **vmesnika za samodejno sinhronizacijo podatkov**. Prenos podatkov s strani Organa upravljanja v italijanski nacionalni sistem spremljanja bo potekal v skladu s predhodnim tehničnim dogovorom.

V skladu s členom 41 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006 so **vsi stroški vmesnika** med skupnim računalniškim sistemom za izmenjavo podatkov ter nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi računalniškimi sistemi ter **vsi stroški prilagoditve** nacionalnih, regionalnih in lokalnih sistemov zahtevam Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 **upravičeni v skladu s tehnično pomočjo**.

Nabor kazalnikov, ki jo določi delovna skupina, omogoči organu upravljanja in partnerjem programa, da ocenijo stopnjo izvajanja in pravočasno identificirajo kakršne koli potrebe po spremembah.

Kot prikazano v poglavju 6a je **skupni tehnični sekretariat** zadolžen za vzpostavitev, redno vzdrževanje in posodabljanje sistema spremljanja ter vnos podatkov na projektni ravni.

Sistem spremljanja na projektni ravni zagotovi posodabljanje podatkov o finančnih učinkih in kazalnikih rezultatov operativnega programa. S tem je omogočena ocena količine finančnih sredstev, ki so na voljo, finančnih projektov in časovne razporeditve njihovega izvajanja.

Sistem spremljanja poleg tega zagotovi potrebne informacije za izvajanje revizije in (notranje in zunanje) evalvacije.

Kot priporoča Okoljsko poročilo, se vzpostavi sistem za spremljanje stanja okolja.

Predhodno (ex-ante) evalvacijo in celovito presojo vplivov na okolje je izvedel neodvisen ocenjevalec, izbran z razpisom, za katerega je bil v procesu priprave in opredelitve operativnega programa zadolžen organ upravljanja.

Ex-ante evalvacija temelji zlasti na socialno-ekonomski in okoljski analizi programskega območja, na analizi SWOT, na opredelitvi in evalvaciji ciljev ob upoštevanju predlagane strategije operativnega programa ter na predlogu zbirke fizičnih kazalnikov izvajanja, rezultatov

in učinkov.

Sprotna evalvacija temelji na upoštevanju načel enakih možnosti, nediskriminacije in trajnostnega razvoja. Evalvacija se osredotoča predvsem na specifična vprašanja v zvezi z izvajanjem, prilagajanjem in strateškim načrtovanjem operativnega programa. Vprašanja se oblikujejo v sodelovanju z vsemi stranmi, s čimer se omogoči, da institucionalni in socialno-ekonomski partnerji kot tudi interesne skupine zberejo vse potrebne informacije.

Aktivnosti sprotne evalvacije bodo izvedene med samo izvedbo (z namenom izboljšanja izvedbenih postopkov in uvajanja določenih sprememb v operativni program, če bo slednje potrebno) ter v končni fazi izvajanja in ko bo program že zaključen (predvsem z namenom, da bi zbrali pridobljeno znanje in informacije ter skupnosti ponudili temeljito poročilo o tem, kar smo s pomočjo operativnega programa dosegli).

Da bi preverili dejansko integracijo okoljskih vidikov politike teritorialnega sodelovanja in poskrbeli za seznanjenost z okoljskimi učinki izvedenih projektov, morajo aktivnosti evalvacije operativnega programa ustrezno upoštevati okoljska vprašanja.

Organ upravljanja preko skupnega tehničnega sekretariata ocenjevalcu predloži vse rezultate spremljanja. Odgovoren je za evalvacijo, ki temelji na splošnih smernicah in metodah evalvacije, ki jih je Evropska komisija predpisala v Delovnem dokumentu EK 5 »Vrednotenje v programskem obdobju«.

Rezultati evalvacije morajo biti pred posredovanjem Evropski komisiji predloženi nadzornemu odboru. Objavljeni morajo biti v skladu s pravili glede pravice dostopa do podatkov.

Stroški redne evalvacije so upravičeni v skladu s tehnično pomočjo.
V skladu s členom 49 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 Evropska komisija izvede naknadno (ex-post) evalvacijo.

6.f Informiranje in obveščanje javnosti

Za večjo **seznanjenost širše javnosti** z vlogo, ki jo ima Evropska skupnost pri financiranju programov, katerih cilj je krepitev teritorialnega sodelovanja, je potrebno poskrbeti za pripravo komunikacijskega načrta, s katerim se določi ukrepe informiranja in obveščanja javnosti, ki so potrebni za dosego omenjenega cilja.

V skladu s členom 69 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 organ upravljanja tako zagotovi in javno objavi podatke o operativnem programu.

Informacije so naslovljene tako na državljane kot na upravičence programa, predvsem z namenom poudariti vlogo Evropske skupnosti in poskrbeti za preglednost pomoči iz skladov.

Organ upravljanja predloži komunikacijski načrt Evropski komisiji v štirih mesecih od datuma sprejetja operativnega programa v skladu s členom 3 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006 o pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter Uredbe (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj.

Komunikacijski načrt vključuje (člen 2 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006):

(a) cilje in ciljne skupine;

(b) strategijo in vsebino ukrepov za informiranje in obveščanje javnosti, ki jih mora sprejeti organ upravljanja ter so namenjeni potencialnim upravičencem, upravičencem in javnosti, ob upoštevanju dodane vrednosti pomoči Skupnosti na nacionalni, regionalni in lokalni ravni;

(c) okvirni proračun za izvajanje OP-ja;

(d) upravne organe, pristojne za izvajanje ukrepov za informiranje in obveščanje javnosti;

(e) navedbo, kako je potrebno vrednotiti ukrepe za informiranje in obveščanje javnosti v smislu prepoznavnosti OP-ja in ozaveščenosti glede vloge Skupnosti.

Organ upravljanja v skladu s komunikacijskim načrtom zagotovi, da se operativni program splošno razširi, skupaj s podrobnostmi o finančnih prispevkih zadevnih skladov, in da je na voljo vsem zainteresiranim stranem. (člen 5 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006)

Organ upravljanja zagotovi tudi, da se ukrepi za informiranje in obveščanje javnosti izvajajo v skladu s komunikacijskim načrtom ter da si prizadeva za kar najbolj splošno poročanje v medijih z različnimi oblikami in načini komunikacije na programskem območju. (člen 7 Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006)

Komunikacijski načrt je namenjen naslednjim štirim ciljnim skupinam:

- potencialnim upravičencem;
- ustanovam;
- ekonomskim in socialnim partnerstvom;
- javnosti.

Aktivnosti komunikacijskega načrta se bodo izvajale med celotnim programskim obdobjem in v različnih stopnjah operativnega programa (začetek, izvedba in zaključek).

Vsi stroški izvedbe komunikacijskega načrta so upravičeni v skladu s tehnično pomočjo.

7

Povzetek poglavitnih ugotovitev predhodnega vrednotenja (ex-ante)

7 Povzetek poglavitnih ugotovitev predhodnega vrednotenja (ex-ante)

7.a Pet ključnih elementov

POROČILO O PREDHODNEM VREDNOTENJU (EX-ANTE)

Med pripravami predhodnega vrednotenja, katerega namen je izboljšati kakovost programa, je ocenjevalec sodeloval z organom upravljanja, programskimi partnerji in zunanjimi svetovalci. Ocenjevalec je namreč v programski fazi večkrat sodeloval z določenimi prispevki (v pisni in ustni obliki), komentarji, predlogi in priporočili, tudi v sklopu različnih formalnih in neformalnih srečanj. Ocenjevalec je nudil neposredno podporo pri sprejemanju odločitev v okviru programa, s sodelovanjem z organom upravljanja in z vsemi programskimi partnerji ter svetovalci, istočasno pa ohranjal tudi samostojnost, ki jo njegova vloga zahteva.

Predhodni ocenjevalec Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 tako ni le pripravil neodvisno vrednotenje programa, temveč je tudi nudil podporo partnerjem skozi celotno programsko fazo, vse do končne priprave operativnega programa. Poročilo, ki je tu predstavljeno v strnjeni obliki, obravnava vprašanja, ki so navedena med ključnimi elementi Delovnega dokumenta 1, in je sestavljeno iz naslednjih točk:

1. vrednotenje socialno-ekonomskega poročila in ustreznosti strategije za ugotovljene potrebe;
2. ocena utemeljitve in usklajenosti strategije;
3. ocena zunanje skladnosti strategije;
4. opredelitev in vrednotenje pričakovanih rezultatov in učinkov;
5. ocena predlaganih sistemov izvajanja programa.

KLJUČNI ELEMENT 1

Vrednotenje socialno-ekonomskega poročila in ustreznosti strategije za ugotovljene potrebe

Odločitve znotraj programa so sprejete ob upoštevanju različnih dejavnikov in na podlagi zaključkov socialno-ekonomskega, teritorialnega in okoljskega poročila, predvsem pa na podlagi SWOT analize. Strategija je tako skladna s socialno-ekonomsko analizo in relevantna za ugotovljene potrebe. Celotna kakovost podatkov, ki so na voljo za socialno-ekonomske in okoljske analize, je zadovoljiva, čeprav manjkajo določene informacije o nekaterih vidikih teritorialnega sodelovanja, in sicer informacije o izmenjavi in medsebojnih odnosih med dvema državama na jezikovnem področju ter na področju podjetništva in trga dela. Razpoložljivost ključnih podatkov o sodelovanju, ki bi omogočili interpretacijo medsebojne povezave med dvema državama, bi lahko omogočila bolj poglobljeno analizo; kljub temu te manjše težave niso ogrozile kakovosti analize, saj se je ta izkazala za primerno.

KLJUČNI ELEMENT 2

Ocena utemeljitve in usklajenosti strategije

Celotna strategija programa je popolnoma primerna za potrebe območja, ki so se pokazale v SWOT analizi, in se osredotoča na obstoječe prednosti kot vir potencialnih možnosti za območje sodelovanja. Struktura programa je uravnotežena in je jasno vidna usklajenost med opredelitvijo ciljev in SWOT analizo, med specifičnimi cilji in prednostnimi nalogami, med prednostnimi nalogami in operativnimi cilji, med operativnimi cilji in ukrepi. Usklajenost je vidna tudi pri dodeljevanju finančnih virov. Izkušnje so nedvomno imele pozitiven vpliv na strateške odločitve. Program je tako v nekaterih pogledih nadaljevanje programskega obdobja 2000-2006, kljub temu pa uvaja inovacije, ki so v skladu s strateškimi smernicami Skupnosti. Nevarnost, da ne bi izkoristili vseh sredstev (in povzročili t.i. »prenehanje prevzetih obveznosti«) je malo verjetna, še posebej zaradi »pridobljenih spoznanj« organa upravljanja in sodelujočih programskih partnerjev iz ostalih povezanih programov.

Kljub temu bi bilo dobro spremljati fazo izvajanja, da bi se izognili omenjeni razveljavitvi dodelitve finančnih sredstev, predvsem v primeru strateških in inovativnih projektov tudi s primernimi vmesnimi vrednotenji.

KLJUČNI ELEMENT 3

Ocena zunanje skladnosti strategije

Zunanja skladnost strategije z različnimi smernicami v analizi (strateške smernice Skupnosti in nacionalni strateški okvirji) je zelo dobra, predvsem z vidika sposobnosti programa nuditi podporo ukrepom, ki čezmejnim aktivnostim dajejo dodano vrednost ter prispevajo k socialno-ekonomski in teritorialno-okoljski integraciji. »Horizontalen« značaj nekaterih nalog in potencialnih sinergij med aktivnostmi zagotavlja predvsem skladnost teritorialnih programov sodelovanja s strateškimi smernicami Skupnosti in nacionalnimi strateškimi okvirji: ta skladnost se ne pojavlja samo v nalogi, ki v celoti stremi k doseganju specifičnega cilja, temveč tudi v nalogi, ki neposredno sledi različnim ciljem. Kar zadeva skladnost s »transverzalnimi načeli ukrepov« je načelo trajnostnega razvoja zagotovljeno ne samo s postopki celovite presoje vplivov na okolje, ampak tudi s prisotnostjo prednostne naloge, ki je posvečena predvsem okolju in teritoriju, kot tudi s »spremljanjem« njenega dejanskega izvajanja, ki bo zagotovljeno tudi v fazi izvajanja OP.

V ta namen je priporočljivo, da nadzorni odbor opredeli merila za izbor s pozitivnimi učinki na okolje. Na srečanjih, organiziranih v okviru postopkov celovite presoje vplivov na okolje, so se opredelila pomembna področja za potencialno sodelovanje. Pojavile so se tudi nekatere težave, povezane predvsem z razlikami v ustrezni nacionalni/regionalni zakonodaji in v načinu pristopa obeh držav: ta je v Sloveniji centraliziran, medtem ko v Italiji še ni povsem definiran, njegovo upravljanje pa poteka na regionalni ravni, kjer upravni postopki niso vedno skladni. To pogosto predstavlja oviro za postopke vrednotenja, zato je zelo pomembno, da se te ovire (upravne, postopkovne, operativne) odpravijo, saj pogosto upočasnjujejo in otežujejo naloge sodelujočih pri programu. Priporočljivo je slediti predlogom, ki jih je izpostavil ocenjevalec v okoljskem poročilu, predvsem z ozirom na spremljanje stanja v okolju in na izbor projektov.

Kar zadeva načelo enakosti med moškimi in ženskami ter načelo nediskriminacije, bo nadzorni odbor opredelil specifična merila za izbor aktivnosti, ki upoštevajo ta načela. Poleg tega so predvidene tudi specifične zasnove ukrepov v korist manjšinam oziroma prikrajšanim skupinam.

Priporočljivo je podpirati sodelovanje žensk v vseh fazah izvajanja in upravljanja programa, tudi s podpiranjem sodelovanja organizacij, ki so odgovorne za varovanje enakosti spolov v okviru partnerskih srečanj, in z vključevanjem primernega deleža žensk v strukture upravljanja programa. Priporočljivo je tudi zagotoviti, da ne bo določena ovira preprečila sodelovanja invalidom v katerikoli fazi programa, ter da ne bi prišlo do nobene oblike diskriminacije na podlagi spola, rase ali spolne usmerjenosti.

KLJUČNI ELEMENT 4

Opredelitev in vrednotenje pričakovanih rezultatov in učinkov

V okviru vrednotenja pričakovanih rezultatov in učinkov sta se preverili primernost in skladnost hierarhije ciljev (glej tudi Ključni element 2), kot tudi ustreznost kazalnikov za stremijo vrednotenje števila doseženih zastavljenih ciljev, da bi se izvedle prednostne naloge v smislu pomembnosti, izmerljivosti in zaznavnosti. Priporočljivo je, da sistem spremljanja programa ustreza namenom, da se z njim upravlja na primeren način ter da se ga redno nadgrajuje in integrira (glej tudi Ključni element 5).

KLJUČNI ELEMENT 5

Ocena predlaganih sistemov izvajanja programa

Sistemi upravljanja in nadzora programa ter sistemi spremljanja in ocenjevanja so se določili v skladu z zahtevami uredb ES. Navedeni organi so popolnoma neodvisni, njihove naloge pa jasno opredeljene, dosledne in integrirane. Načelo vodilnega partnerja se je upoštevalo v celoti, medtem ko tipi projektov stremijo k okrepitvi čezmejnih razsežnosti v vseh fazah projekta.

V sedanjem programskem obdobju so se v nasprotju s prejšnjim odločili, da so predlogi iz uredb Skupnosti dobrodošli, ter da bodo tako vzpostavili zgolj nadzorni odbor. Glede na to, da je ta organ odgovoren za nadzor celotnega izvajanja programa in opredelitve meril za izbor projektov ter njihov izbor – ne glede na njihove značilnosti – je bilo ustrezno določeno, da mora poslovnik sistema spremljanja predvideti primerne postopke za preprečevanje konfliktov interesa v fazi izbora.

Pri merilih za izbor je priporočljivo upoštevati predloge okoljskega ocenjevalca v okviru celovite presoje vplivov na okolje glede njihove integracije z načeloma trajnostnega razvoja in varovanja okolja. Priporočljivo je tudi opredeliti ustrezna merila za izbor za ženske in druge prikrajšane skupine (invalidi, itd.).

V sistemu spremljanja se še niso določili postopki izvajanja. Priporočljivo je vzpostaviti takšen sistem za zbiranje podatkov iz monitoringa, ki ne bi presegal dejanskih potreb in bi podatke bilo preprosto pridobiti ter sistem dodatno širiti. V skladu s priporočili vmesnega ocenjevalca iz leta 2005 bi bilo priporočljivo odpraviti vse ovire, ki lahko končnim upravičencem otežkočijo posredovanje informacij o spremljanju, in sicer z imenovanjem skupnega tehničnega sekretariata, ki bo nadzoroval naloge in uvedel, če bo potrebno, tudi ustrezne mehanizme, po katerih bo pogoj za odobritev sredstev pošiljanje podatkov. Priporočljivo je tudi, da je vse sodelujoče osebje ustrezno usposobljeno, da zbiranje podatkov ne bi bilo le pavšalna obveznost. Poleg tega je priporočljivo načrtovati ustrezne sinergije med sistemom spremljanja programa in sistemom spremljanja okolja, ki jih določa celovita presoja vplivov na okolje, da

bi se izognili nepotrebnemu prekrivanju med sistemi. Visoka kakovost zbranih podatkov bo zagotovila maksimalno učinkovitost nadzornih postopkov, ki jih bosta izvedla organ upravljanja in nadzorni odbor, ter priskrbela potrebne informacije za nadaljnje vrednotenje.

Na področju obveščanja in informiranja javnosti je priporočljivo okrepiti obsežno širjenje informacij na ozemlju tudi prek skupnega tehničnega sekretariata in slovenske info-točke. Poleg tega je priporočljivo zagotoviti maksimalno sodelovanje med dvema organoma.

Partnerstvo predstavljajo različne institucionalne, gospodarske, družbene in okoljske interesne skupine. Priporočljivo je vzpodbujati aktivno sodelovanje interesnih skupin, predvsem tistih, ki bi – bolj kot druge – morale prispevati k spoštovanju in upoštevanju »načel ukrepov« (trajnostni razvoj, enakost med moškimi in ženskami in nediskriminacija).

7.b Celovita presoja vplivov na okolje

Celovita presoja vplivov na okolje (CPVO) programov, ki se sofinancirajo iz strukturnih skladov v okviru kohezijske politike 2007-2013, je obveznost, določena v različnih zakonskih instrumentih Skupnosti na različnih ravneh. Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu, znana tudi kot Splošna uredba, v členu 47, Splošne določbe vrednotenja, vključuje postopek celovite presoje vplivov na okolje kot del relevantne zakonodaje Skupnosti o vprašanjih varovanja okolja, ki jih je potrebno upoštevati pri izvajanju presoje.

Zaradi čezmejnega konteksta izvajanja Programa za teritorialno sodelovanje Slovenija-Italija 2007-2013 je faza presoje precej spodbudna, saj se odredotoča na območje, ki delno pripada Republiki Italiji in delno Republiki Sloveniji. Razlike, ki so se pokazale, se ne nanašajo samo na stopnjo in metodo izvajanja direktive Skupnosti, in posledično na obstoječe razlike, ki so regulativnega in postopkovnega značaja, ampak tudi na statistični sistem za zbiranje podatkov o okolju ter na potrebo po usmerjenosti analize na dobro opredeljeno in enotno razsežnost teritorija (SKTE III). Kot je znano, zbiranje okoljskih podatkov predstavlja relativno novo nalogo za nacionalni in lokalni statistični sistem, za katerega je včasih značilna dinamika, ki ni vedno v skladu z upravnimi mejami.

Programsko območje

V okoljski presoji načrtov in programov je možno opredeliti dve ločeni, vendar medsebojno povezani ravni ocenjevanja:

- prva se nanaša na vprašanje varovanja okolja, ki se že desetletja utrjuje na ravni držav članic in spada v okvir presoje vplivov na okolje;
- druga pa se nanaša na vprašanje, ki je bilo nedavno izpostavljeno in o katerem je še vedno veliko govora, v skladu s katerim je ocena del bolj kompleksnega mehanizma za spodbujanje trajnostnega razvoja.

To je »okvir vrednotenja«, v katerem se oblikuje celovita presoja vplivov na okolje: v tem kontekstu sega lahko pristop od preprostega certificiranja in varovanja do bolj ambicioznega promocijskega in strateškega pristopa. Predpisi držav in regij, ki sodelujejo pri programu, obravnavajo to vprašanje na različne načine.

Da bi se izognili negotovosti in dilemam, bi bilo potrebno razjasniti pomen stavka iz člena 1 Direktive, po katerem je cilj »prispevati k vključevanju okoljskih vidikov v pripravljanje in sprejemanje načrtov in programov, zato da se spodbuja trajnostni razvoj«, in še posebej zadnjega dela stavka, z izrecnim sklicevanjem na »trajnostni razvoj«.

V tem smislu je ocenjevalec pozvan, da razjasni današnji pomen koncepta »trajnosti«, ne glede na definicije, ki so se uporabljale zadnjih nekaj let, in so vključene tudi v splošno znano poročilo Brundtlandove komisije. Jasno se kaže potreba, da se ne sklicujemo samo na Göteborško strategijo, kakor navaja sporočilo Komisije iz sedaj že davnega leta 2001, ampak tudi na novejše dokumente, s katerimi Komisija namerava nadgraditi strategijo. Med te dokumente spadajo: »Inventar« ter »Poročilo in Izhodišča za ukrepanje«.

Analiza inventarja jasno kaže, da se »netrajnostni trendi še vedno niso začeli obračati in je mednarodna ogroženost zaradi njih še vedno visoka«, kljub določenemu napredku. Zato pozivamo Komisijo, naj se loti pomembne naloge in »bolje opredeli potrebne strukturne spremembe« ter posledično poskrbi za »pospešitev sprememb«. Poročilo zajema celovit načrt ukrepanja, ki temelji na diagnozi najbolj kritičnih vprašanj, kateremu je priložen tudi podroben seznam ključnih aktivnosti, ki se jih mora Evropa lotiti.

Kot bo mogoče opaziti, se bodo vprašanja v zvezi z evropsko strategijo za trajnostni razvoj večkrat pojavila na različnih stopnjah tega poročila.

Kot vse strateške presoje okoljskega vpliva, je tudi ta razdeljena na štiri poglavitne faze:

1. Analiza vsebine, ki primerja združljivost ciljev programa s politikami, ki so navedene v dokumentih EU.
2. Določitev obsega in načina preverjanja, da se določi področje uporabe postopka presoje ter poglavitnih dejavnikov in kriterijev za metodo vrednotenja.
3. Presoja učinkov načrtovanih aktivnosti operativnega programa.
4. V okviru zadnje faze se podrobno opišejo orodja za spremljanje programa in ukrepi, ki jih je potrebno po potrebi sprejeti, da se ublažijo vplivi ter se določijo alternativne možnosti za program.

Čeprav se metoda, ki je bila sprejeta v oblikovanju poročila, bistveno ne razlikuje od postopkov presojanja, ki so ponavadi navedeni v ustreznih smernicah in v obstoječi zakonodaji, je potrebno omeniti, da se je v tem primeru osredotočila predvsem na smernice. Območje zajema teritorije, ki se razlikujejo tako morfološko kot po strukturi: za dolino reke Pad je v veliki meri značilno spreminjanje podeželskih in urbanih območij zaradi človekovih dejavnosti; območje Alp, ki je redko poseljeno in se razteza od najbolj vzhodnega dela Dolomitov, čez Julijske Alpe do Karavank; območje kraške planote, ki se razteza čez mejo in loči obe državi, ter je podvrženo različnim oblikam človekovih pritiskov, značilno pa je po edinstvenih naravnih pojavih; nazadnje pa območje, ki vključuje in obdaja mestno območje slovenske prestolnice, ki prav tako beleži visoko stopnjo razvoja in zelo urbanizirano rabo tal.

Da bi utrdili postopke presoje, je skupini ocenjevalcev pomagala skupina strokovnjakov in interesnih skupin iz različnih regij programskega območja, ki so pomagali delovnim skupinam pri zbiranju okvira informacij za programsko območje (stanje tehničnega razvoja, dinamike, politike), kot tudi pri specifičnih metodoloških odločitvah (okvir učinkov, spremljanje), ki so bili zaradi kompleksnosti čezmejnega teritorialnega okvira precej kritični.

Vsebinska analiza je poudarila dejstvo, da je programska strategija na splošno zajela večino ciljev v zvezi z varovanjem okolja, ki so zastavljeni na ravni Skupnosti, z nekaterimi opaznimi omejitvami: (i) strategija ne zajema sektorjev, ki so povezani z onesnaženjem zaradi okoljskega hrupa in ravnanjem z odpadki, in (ii) vse predvidene aktivnosti niso pomembne z vidika okolja.

Ob pregledu kazalnikov stanja okolja so se izpostavile določene kritične situacije, povezane z okoljskimi vprašanji v analizi. Spodnja tabela prikazuje povzetek poglavitnih problemov na programskem območju.

Na osnovi analize dokumentov najpomembnejših regionalnih in nacionalnih okoljskih politik, ki

OZRAČJE

V Dolini reke Pad in v Goriški statistični regiji je vrednost PM10 presegla mejno vrednost varnosti za varovanje človekovega zdravja.

Mejne vrednosti koncentracije ozona, ki so dovoljene za varovanje človekovega zdravja, so bile presežene na celotnem programskem območju, razen v pokrajinah Rovigo in Ferrara.

Pokrajini Padova in Benetke spustita v ozračje največje količine dušikovega oksida. Največja količina žveplovega oksida se proizvede v pokrajini Rovigo.

Glede usedanja v ozračju so bile mejne vrednosti za varovanje rastlinstva pred troposferskim ozonom in kritično obremenitvijo evtrofikacije presežene na celotnem programskem območju.

VARSTVO NARAVE

V primerjavi s slovensko stranjo je za italijansko stran značilen nižji delež parkov in območij Natura 2000.

POKRAJINA

V primerjavi s slovensko stranjo je na italijanski strani več pozidanih površin, ki se tudi bolj pospešeno širijo.

Dodatno pa so z vidika stavbnih agregatov pozidane površine na italijanski strani bolj razpršene.

Na slovenski strani je pokritost z gozdovi prevelika, predvsem na goratih območjih, dostop pa je relativno otežen.

V Osrednjeslovenski statistični regiji se je v dobrem desetletju površina, pokrita z vlažnimi območji, znatno zmanjšala.

Z vidika koncentracije stavb, so najbolj kritična območja v italijanskih pokrajinah Trst, Padova, Treviso, Gorica in Benetke.

VODA

Za celotno območje je značilna visoka poraba vode. Največja poraba se beleži v Osrednjeslovenski statistični regiji ter v pokrajinah Benetke, Gorica, Trst in Videm.

Če upoštevamo količino vode, ki se izgubi v vodovodnem omrežju, lahko ugotovimo, da so najmanj učinkovita vodovodna omrežja v Notranjsko-kraški, Osrednjeslovenski in Goriški statistični regiji.

V primerjavi z italijanskimi pokrajinami je na slovenskem delu programskega območja delež prebivalcev priključenih na kanalizacijsko omrežje manjši.

Za rečne vode na območjih pokrajin Rovigo, Ferrara in Ravenna je značilna visoka koncentracija organskih in evtrofikacijskih snovi.

Skoraj vsi odseki rek, na katerih je vzpostavljen monitoring spremljanja stanja, v pokrajinah Padova in Rovigo, Ferrara in Ravenna kažejo slabo okoljsko stanje, medtem ko odseki rek, na katerih je vzpostavljen monitoring spremljanja stanja, v Goriški in Osrednjeslovenski statistični regiji kažejo slabo kemijsko stanje.

Odsek reke Ljubljanice (Osrednjeslovenska statistična regija) kaže degradirano biološko stanje.

Jezero Lago v pokrajini Treviso kaže slabo, jezero Santa Marina pa zelo slabo okoljsko stanje.

Večina spremljanih podzemnih voda v deželi Veneto, kot delu programskega območja, in pokrajinah Ravenna in Ferrara, kaže posebno in slabo okoljsko stanje.

Monitorirane podzemne vode na slovenski strani kažejo slabo kemijsko stanje.

Visoke koncentracije hranil so bile izmerjene v obalnih vodah v pokrajinah Gorica, Ravenna, Rovigo in Benetke, poleg tega pa je v obalnih vodah zadnjih treh pokrajin zabeležena izredno visoka koncentracija klorofila.

Koncentracija živega srebra v sedimentih v severnem Jadranskem morju je med najvišjimi v Sredozemskem morju. Severno Jadransko morje kaže znake okoljske degradacije. Stanje je najbolj kritično v Tržaškem zalivu, v lagunah pri Gradežu, Benetkah in Comacchiu, v pristaniščih Benetke in Trst ter v Koprskem in Piranskem zalivu.

ODPADKI

Največje količine komunalnih odpadkov se proizvedejo v pokrajinah Benetke, Ferrara in Ravenna. V slovenskih statističnih regijah je stopnja recikliranja komunalnih odpadkov precej nizka.

ČLOVEŠKO ZDRAVJE

Za celotno programsko območje je značilno onesnaževanje zaradi okoljskega hrupa v urbanih centrih in vzdolž glavnih cest.

RIBIŠTVO

Ribiška flota celotnega programskega območja je skoraj v celoti koncentrirana v pokrajinah Benetke, Ferrara in Videm.

TRANSPORTNA IN INFRASTRUKTURNA OMREŽJA

Za italijansko stran je značilna visoka gostota avtocest in cest nacionalnega pomena. Promet na cestah na meji med Italijo in Slovenijo je pomemben tako z vidika prevoza potnikov kot blaga.

Največji promet v pristaniščih je opaziti v Benetkah in Trstu.

NARAVNO TVEGANJE

Za pokrajini Videm in Pordenone ter za Goriško in Gorenjsko statistično regijo je značilna precejšnja hidrogeološka nestabilnost. Za večino slovenskega dela programskega območja je značilna erozija.

Osrednjeslovenska statistična regija in pokrajina Videm sta najbolj izpostavljeni poplavam; sledijo jima Obalno-kraška statistična regija, pokrajina Pordenone, pokrajina Benetke in Padova ter Gorenjska in Goriška statistična regija.

Problem obalne erozije je viden predvsem v pokrajini Ravenna in v Obalno-kraški statistični regiji. V poletnem času povzroči pogrezanje, ki se pojavi zaradi znižanja vodostaja rečnih tokov, močno povečanje stopnje slanosti v končnih segmentih rečnih rokavov delte reke Pad in Adiže (pokrajini Ferrara in Rovigo).

Furlanija Julijska krajina in Gorenjska statistična regija sta izpostavljeni visokemu številu potresov. V Venetu, Furlaniji Julijski krajini in deželi Emilia-Romagna raste število gozdnih požarov. Območji, ki ju požari najbolj prizadenejo, sta Furlanija Julijska krajina in slovenski Kras.

TEHNOLOŠKO TVEGANJE

Za italijansko stran programskega območja, predvsem pokrajini Benetke in Ravenna, je značilno visoko število objektov z visokim tveganjem za nesreče.

Okolju škodljive panoge so koncentrirane predvsem v pokrajinah Ravenna in Benetke ter v Osrednjeslovenski statistični regiji.

Onesnaženi predeli nacionalnega pomena ležijo v industrijskih conah Porto Marghera in na območju lagune v pokrajini Benetke, v industrijskem pristanišču v Trstu, v lagunah pri Maranu in Gradežu (pokrajini Videm in Gorica) ter na nezakonitih odlagališčih industrijskih odpadkov v Mardimagu in Ceregnanu blizu Roviga.

Največje industrijske obrate, ki proizvajajo okolju škodljive snovi, najdemo v pokrajinah Ravenna in Benetke. Dežela Veneto je na prvem mestu po obsegu vstopnega in izstopnega cestnega prevoza nevarnih snovi, pri čemer obseg presega nacionalno povprečje.

V pristaniščih v Benetkah in v Trstu se pretovori skoraj celotna količina nafte in naftnih derivatov, namenjenih v ostala pristanišča na Jadranskem morju.

trenutno veljajo na programskem območju, so se določila nekatera vprašanja, ki jih statistični podatki po svoji naravi ne morejo natančno določiti.

Poglavitne reference so za italijanska območja predstavljali naslednji dokumenti:

- strateški regionalni dokumenti za programsko obdobje 2007-2013, ki vsebujejo poglavje o okoljskih vprašanjih;
- vladni programi za obdobje 2005-2010, ki se nanašajo na okolje.

Pri slovenskih območjih se analiza osredotoča predvsem na temeljni dokument, ki ga je Državni zbor odobril 24. 11. 2005. Gre za resolucijo o nacionalnem programu varstva okolja, ki je bila objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije št. 2, 2006 (»Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012, ReNPVO, Uradni list RS št. 2/2006), ki vsebuje smernice okoljske politike, v skladu s katerimi mora delovati Vlada Republike Slovenije na osnovi določb, iz direktiv in drugih predpisov pristojnih organov EU. Dodatna referenca je Nacionalni strateški okvir 2007-2013, ki vsebuje poglavja o okoljskih vidikih, kot tudi Nacionalna strategija za teritorialni razvoj.

Dodatne smernice so priskrbeli člani skupine strokovnjakov, ki so pomagali ocenjevalcu.

Rezultati analize dokumentov so bili eden od virov (poleg vprašanj, ki so se pojavila v okviru okoljske analize in prispevkov skupine strokovnjakov), ki so se uporabili pri določanju pomembnih okoljskih vprašanj na programskem območju in posledičnih ciljev trajnosti, ki jih je potrebno doseči. Ti elementi so postali del okvira za presojo pomembnih vplivov na okolje.

Analiza vplivov je bila izvedena prav na podlagi referenčnega okvira, v katerem se za vsako vprašanje, ki ga obravnava presoja okoljskih vplivov, primerjajo in povezujejo predvideni trajnostni cilji in pomembna okoljska vprašanja ter specifični cilji programa. Ocena vplivov je bila pripravljena v skladu z določbami Uredbe Republike Slovenije o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS št. 73/2005, z dne 1.9.2005), pri čemer je bila metodologija prilagojena značilnostim in strukturi programa, tako da je bilo več učinkov bolj podrobno opredeljenih ter tako ugotovljeni pozitivni učinki. Na ta način se je lahko zagotovila splošna presoja varstva okolja pred potencialnimi nevarnostmi ter vključenost okoljskih vidikov v programiranje.

Vrednotenje vplivov na uresničevanje okoljskih ciljev plana se je ugotavljala v velikostnih

razredih po italijanski metodologiji. Za zagotovitev skladnosti s slovensko metodologijo, smo izdelali tabelo, iz katere je razvidna kompatibilnost dveh sistemov.

V primeru, da se ocenjevanje izkaže za izredno negotovo (in torej pogojno), smo uporabili

		Uredba Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 73/2005 z dne 1.9.2005)
0	Ni zabeleženih učinkov	Razred A in B
+	Zmerno pozitivni učinki	Razred A in B
++	Očitno pozitivni učinki	Razred A in B
-	Zmerno negativni učinki	Razred C
--	Očitno negativni učinki	Razred D in E
X	Ni mogoče ugotoviti	Razred X

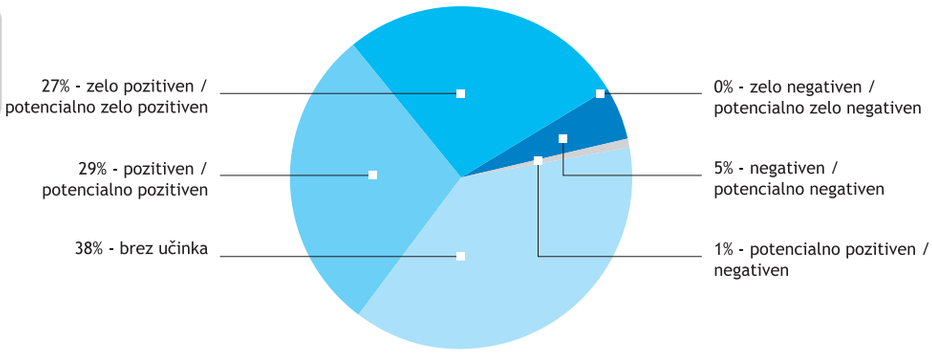
naslednje oznake:

P+	Potencialno pozitiven učinek	PA in B
P++	Potencialno zelo pozitiven učinek	PA in B
P-	Potencialno negativen učinek	PC
P--	Potencialno zelo negativen učinek	PD in E
P+/-	Učinek je potencialno pozitiven ali negativen (odvisno od izvedbe ukrepa)	PX

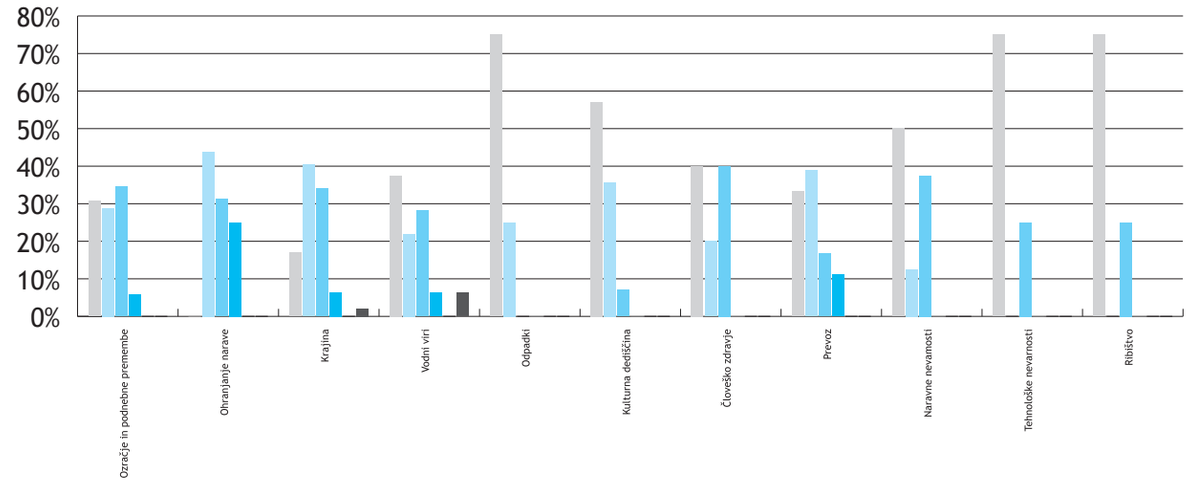
V analizi vplivov po prednostnih nalogah[11] se je izpostavil nizek odstotek aktivnosti s potencialno negativnimi učinki in precejšnje prevladovanje aktivnosti s potencialno pozitivnimi in/ali nevtralnimi učinki, kot je prikazano v spodnjih grafih.

11 Prednostna naloga 1: Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija
Prednostna naloga 2: Konkurenčnost in na znanju temelječa družba
Prednostna naloga 3: Socialna integracija
Prednostna naloga 4: Tehnična pomoč

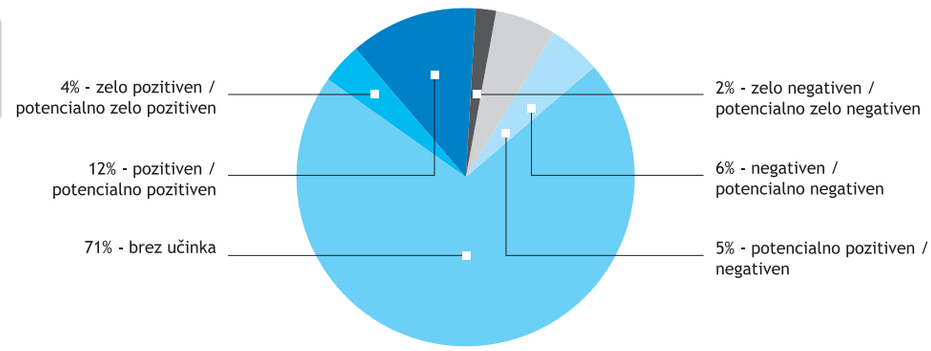
Prednostna naloga 1: skupni učinki

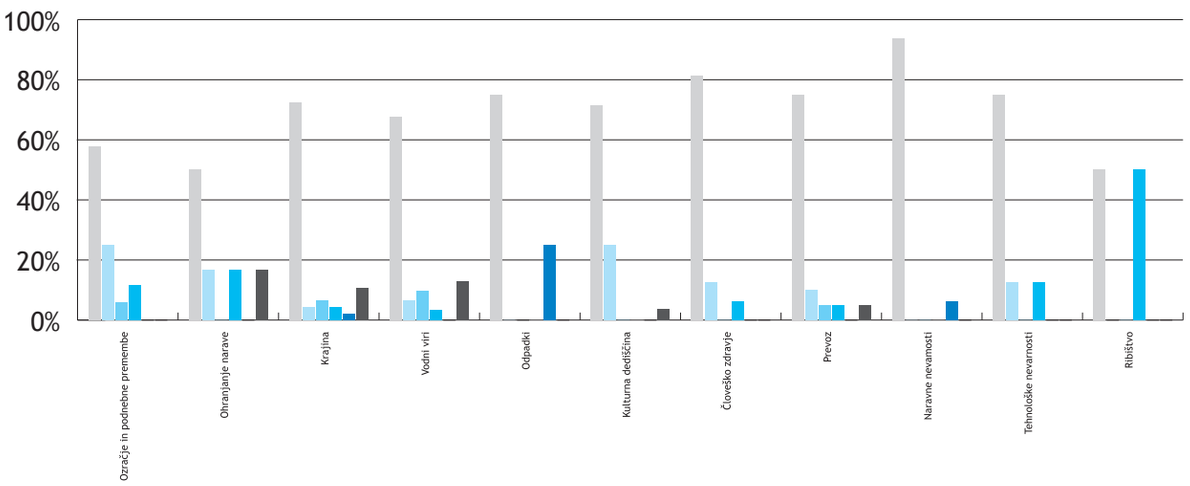
Prednostna naloga 1: potencialni večji učinki na okoljske vidike

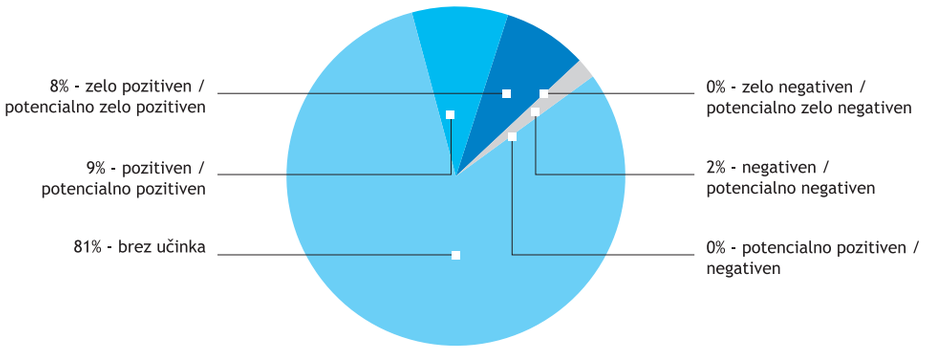
Prednostna naloga 2: skupni učinki

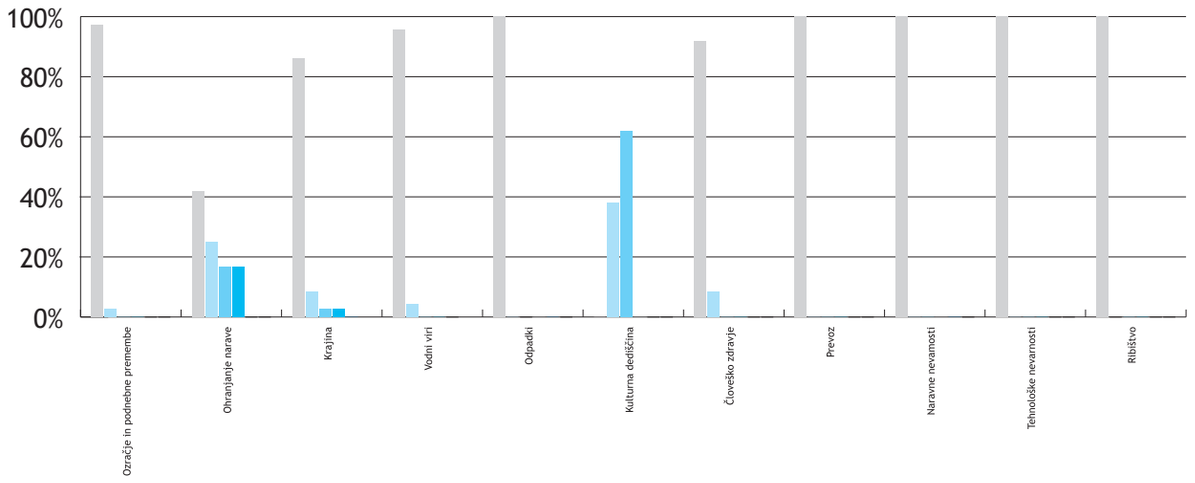
Prednostna naloga 2: potencialni učinki na okoljske vidike

Prednostna naloga 3: skupni učinki

Prednostna naloga 3: učinki na okoljske vidike

- brez učinka
- pozitiven/potencialno pozitiven
- zelo pozitiven/potencialno zelo pozitiven
- negativen/potencialno negativen
- zelo negativen/potencialno zelo negativen
- potencialno pozitiven/negativen

Predlagan je bil dvostopenjski sistem spremljanja okoljskih vidikov. Tak sistem bi najprej spremljal osnovne spremenljivke (spremljanje vsebine) za izboljšanje in uskladitev obstoječih sistemov za zbiranje okoljskih podatkov na programskem območju.

Nato bi se monitorirala še vrsta kazalnikov »okoljske uspešnosti« za presojo okoljske vrednosti projekta in njegovih kvantitativnih in kvalitativnih učinkov (glej spodnjo tabelo) na različne okoljske vidike (tla, ozračje, vodni in energetski viri, odpadki, itd).

Kazalniki okoljske uspešnosti na ravni projekta - vidik kakovosti

Ima projekt pozitivno okoljsko vrednost? Da/ne
Če je odgovor da, na kratko opišite učinek (npr. sprejetje okoljske ustreznosti, izdelava sistemov in/ali procesov, ki so okolju prijazni, študije in raziskave okoljskih vprašanj, zmanjšanje porabe, diverzifikacija virov energije, tečaji usposabljanja o okoljskih vprašanjih).
Ima projekt potencialno negativen učinek na okolje? Da/ne
Če je odgovor da, na kratko opišite učinek (povečanje cestnega prometa, povečana poraba vode - energije - raba tal - virov, povečanje emisij v ozračje, povečana proizvodnja odpadkov).

Kazalniki okoljske uspešnosti na ravni projekta – količinski vidik

Vrsta kazalnika	Okoljski kazalniki	Merska enota	Načrtovana vrednost	Končna vrednost
Tla	Sanirana območja	m^2		
	Območje pozidave	m^2		
Energija	Poraba elektrike (skupno)	KWh/leto		
	Poraba energije iz obnovljivih virov	KWh/leto		
	Proizvodnja elektrike	KWh/leto		
	Poraba goriva (skupno)	m^3/leto		
	Proizvodnja bioloških goriv	m^3/leto		
Vodni viri	Poraba vode (skupno)	m^3/leto		
	Varčevanje z vodo na podlagi ukrepov za varčevanje z vodo	m^3/leto		
	Ponovna uporaba odpadnih voda	m^3/leto		
Ozračje	Emisije CO_2	ton/leto		
	Emisije SOx	ton/leto		
	Emisije NOx	ton/leto		
	Emisije trdnih delcev	ton/leto		
Odpadki	Proizvedeni odpadki (skupno)	ton/leto		
	od katerih	Posebni odpadki ton/leto		
		Ločeni odpadki ton/leto		
	Uporaba in poraba recikliranega materiala	ton/leto		

Nazadnje so se pripravili osnutki naslednjih priporočil.

V zvezi s **sistemom za izvajanje aktivnosti** (javno naročilo) se priporoča naslednje:

- Predvideti **mehanizme za izbor** projektov, ki upoštevajo okoljsko trajnost. Izbor projektov se mora osredotočiti na predloge, ki v veliki meri upoštevajo okolje. Lahko se predvidijo okoljski kriteriji za izbor oziroma rezerve za subvencioniranje projektov, za katere se načrtuje uvedba določenih trajnostnih orodij (npr. projekti za doseganje okoljske ustreznosti, uporabo najboljših razpoložljivih tehnologij, uporabo čistih proizvodnih procesov, prestrukturiranje proizvodnje, obnovo degradiranih območij). Predlaga se, da se ti vidiki upoštevajo v Prednostni nalogi 2 »Konkurenčnost in na znanju temelječa družba« in v Prednosti nalogi 3 »Socialna integracija«, ker Prednostna naloga 1 »Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija« ima že neposredno okoljsko vrednost.

V zvezi s **sistemom za upravljanje in spremljanje** se priporoča naslednje:

- **Organizirati sistem spremljanja** v skladu z dvojno strukturo, ki je predstavljena v 9. poglavju, že v začetnih fazah. V zvezi s spremljanjem vsebine je priporočljivo **določiti ustrezno strukturo/subjekt**, ki bo odgovoren za zbiranje okoljskih podatkov v skladu s časovnico, navedeno v ustreznem poglavju tega poročila. V zvezi s spremljanjem projektov je priporočljivo predvideti, da se določene oblike okoljske presoje vključijo že na stopnji javnega naročila, tako da bodo vse zbrane informacije, predvsem tiste, ki se nanašajo na količine, uporabne pri izboru projektov tudi z vidika okoljske trajnosti;
- Določiti, da se v skupino, ki je odgovorna za **izbor projektov**, imenujejo tudi poznavalci okoljskih vprašanj, da se vidik trajnosti ustrezno zazna in oceni;
- Vključiti **okoljske organe** na programskem območju v različne faze izbora in izvajanja aktivnosti: pripravljanje obvestil (predvsem za zagotovitev pravilnega izvajanja mehanizmov za izbor), izbor aktivnosti (prek presoje kazalnikov okoljske uspešnosti, ki so jih predlagali in opisali predlagatelji), presoja kakovosti projekta, tako da se izpolni predlagani obrazec (glej 9. poglavje). To prakso, ki so jo v nekaterih upravah že sprejeli v programskem obdobju 2000-2006, je potrebno utrditi in razširiti na vse partnerje.

Uredba Republike Slovenije o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje predvideva tudi ločen prikaz ugotovitev okoljskega poročila, ki se nanašajo na varovana območja. Na podlagi odločbe št. 35409-223/2006, ki jo je izdalo Ministrstvo za okolje in prostor, dne 18. 9. 2006, je Zavod Republike Slovenije za varstvo narave izdal mnenje št. 5-III-361/2-O-06/ACGMGRT z dne 30. 8. 2006. Organ upravljanja ugotavlja, da niso izpolnjene zahteve za izvajanje presoje sprejemljivosti na varovana območja po Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja ter zato presoje sprejemljivosti za varovana območja ni potrebno pripraviti. Vsebine, ki zadevajo varovana območja, so že smiselno zajeta v okoljskem poročilu.

Organizacija in rezultati posvetovanja v skladu s 6. členom Direktive 2001/24/ES

Kot omenjeno v 1. poglavju, je pripravljalec predhodnega (ex-ante) vrednotenja Operativnega programa, družba GRETA associati, ocenil tudi vsebino Okoljskega poročila s sodelovanjem zunanjih izvajalcev in deležnikov s celotnega programskega območja.

Stopnja in način uvajanja Direktive CPVO se v italijanskem[12] in slovenskem[13] pravnem redu razlikujeta. Zaradi določil v slovenski zakonodaji je organ upravljanja začel organizirati posvetovanja v različnih časovnih obdobjih, in sicer v poletnih mesecih na italijanskem ozemlju, nato pa so se dopolnila na slovenski strani.

V skladu s slovensko zakonodajo, s katero se je prenesla Direktiva 2001/42/ES, je potrebno organizirati posvetovanja o treh dokumentih, in sicer osnutku Operativnega programa, pripadajočem Okoljskem poročilu in njegovem revizijskem poročilu, pri čemer mora revizijo opraviti posebej izbrani neodvisni revizor.

Postopek, ki so ga italijanske dežele[14] uvedle ob začetku veljavnosti Zakona (D.lgs) št. 152/2006 (Uradno prečiščeno besedilo Zakona o okolju) predvideva, da se organizirajo samo posvetovanja o dveh dokumentih, in sicer Operativnem programu in Okoljskem poročilu.

Da bi se zagotovilo skupen pristop k postopkom in se določili nekateri skupni koraki v izvajanju postopka CPVO na celotnem programskem območju, ob spoštovanju različnih italijanskih in slovenskih predpisov, je organ upravljanja sklical predstavnike okoljskih organov italijanskih dežel in Republike Slovenije na vrsto srečanj tako v okviru posebne delovne skupine za pripravo Operativnega programa, kot tudi na srečanja, na katerih so prisotni imeli nalogo določiti postopek za celovito presojo vplivov na okolje.

Spodaj so navedene najpomembnejše javne obravnave, ki so bile opravljene na programskem območju.

- Organ upravljanja, odgovoren za pripravo programa, je sklical javne obravnave o programskih dokumentih (osnutek OP in okoljskega poročila, ki ju je odobrila posebna skupina slovenskih in italijanskih predstavnikov), pri čemer je oglase objavil v vsaj enem nacionalnem dnevnem časopisu in vsaj enem lokalnem dnevnem časopisu v treh italijanskih deželah in Republiki Sloveniji.
- Javne obravnave so, kot je bilo že omenjeno, potekale najprej na italijanskem programskem območju med junijem in julijem leta 2007, in sicer: v deželi Furlaniji Julijski krajini med 13. 5. 2007 in 2. 6. 2007; v deželi Veneto med 6. 6. 2007 in 21. 7. 2007; v deželi Emilia-Romagna med 25. 6. 2007 in 25. 7. 2007. Pripombe in predlogi za spremembe Okoljskega poročila, ki so jih podali okoljski organi treh italijanskih dežel partneric, so navedene v tabeli v naslednjem poglavju. Nobene pripombe ni bilo s strani javnosti. Na slovenskem ozemlju se je javna obravnava pričela v skladu z veljavno zakonodajo šele potem, ko je Okoljsko poročilo pregledal neodvisni revizor ENVIRO. Neodvisni revizor je podal nekaj predlogov sprememb in dopolnitev, ki jih je pripravljavec okoljskega poročila upošteval in tako pripravil Okoljsko poročilo, ki je bilo primerno za začetek javne obravnave na slovenskem ozemlju. Javna obravnava se je najprej začela na medresorski ravni (med

12 Zakon (D.lgs) št. 152/2006, ki vsebuje predpise na področju okolja (»Uradno prečiščeno besedilo Zakona o okolju«) je formalni akt za prenos Direktive 2001/42/ES. Drugi del zakona, ki predpisuje pripravo strateškega okoljskega poročila, pa je stopil v veljavo 31. julija 2007, in sicer na podlagi Zakona (D.lgs) št. 173 z dne 12. maja 2006 in spremembami objavljenimi v Zakonu (D.lgs) št. 228 z dne 12. julija 2006.

13 V slovenski zakonodaji je strateška dimenzija vključena v pripravo programov varstva okolja (35. člen Zakona o varstvu okolja, Uradni list RS, št. 39/2006, 13. 4. 2006).

14 Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina je področje CPVO uredila z Deželnim zakonom št. 11 z dne 6. maja 2005 "Določbe o izpolnjevanju obveznosti Dežele Furlanije Julijske krajine zaradi članstva Italije v Evropski skupnosti. Izvajanje direktiv 2001/42/ES, 2003/4/ES in 2007/78/ES.

Dežela Veneto še ni sprejela zakonskega instrumenta na področju CPVO. Deželni odlok št. 3262 z dne 24. oktobra 2006 predstavlja metodološko osnovo za pripravo CPVO in določa postopke ter operativne korake za njihovo pripravo.

Dežela Emilia Romagna še ni sprejela zakonskih instrumentov na področju CPVO, vendar je pripravila zakonski osnutek.

31. 8. 2007 in 3. 10. 2007) in se zaključila s »pogojno« odobritvijo Okoljskega poročila (Ministrstvo za okolje in prostor, 3. oktober 2007) in se nadaljevala z vključitvijo javnosti v času javne razgrnitve (med 24. 10. in 22. 11. 2007). V času javne obravnave je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano podalo eno samo pripombo, ki je bila upoštevana, medtem ko pripomb s strani javnosti ni bilo. Z dopisom z dne 23. novembra 2007 je Ministrstvo za okolje in prostor, ki je vodilo postopek, sporočilo, da se je postopek CPVO na slovenskem ozemlju zaključil.

- Dokumentacija je v italijanskem jeziku dostopna na spletni strani sedanjega PPS INTERREG Slovenija-Italija 2000-2006 http://www.interreg-it-si.org, in v izvirnih jezikih na naslednjih uradnih spletnih straneh: http://www.regione.fvg.it/rafvg/rapportieuropeinternazionali http://regione.veneto.it/Economia/programmi+Comunitari/
- www.spazioeuropa.it/primo piano
- www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskekohezijske_politike/kohezijska_politika_v_obdobju_20072013/cilj_3/
- Dokumentacija je bila na razpolago pri vseh partnerjih programa (v italijanski in slovenski različici), ki so jo vsi zainteresirani lahko pregledali in podali pisne pripombe pristojnim organom ali na navedene elektronske naslove v sporočilih.
- Ko se je postopek javne obravnave bližal k zaključku, so se 6. novembra sestali Organ upravljanja, pripravljavec Okoljskega poročila in okoljski organi s programskega območja, da bi pregledali prejete pripombe in pripravili predloge sprememb in dopolnitev dokumentov (Operativni program in z njim povezano Okoljsko poročilo). Vsi prejeti predlogi so bili preverjeni, in v kolikor je bilo primerno tudi upoštevani, kakor je navedeno v nadaljevanju.

Način upoštevanja in dopolnitve okoljskega vidika programa (Izjava v skladu s členom 9 direktive o celoviti presoji vplivov na okolje)

Celovita presoja vplivov na okolje (v nadaljevanju CPVO) ni le usmerjala strateške odločitve k sonaravnosti, temveč je tudi prispevala k upoštevanju okoljskih vprašanj v socio-ekonomski analizi in oblikovanju celotnega okoljskega referenčnega okvirja za programsko območje.

Organ upravljanja je izvedel postopek za pripravo CPVO v sodelovanju z avtorji Okoljskega poročila tako, da so se ustrezno vključili vsi pristojni organi (okoljski in drugi), ki jih zadeva program, in se je oblikovala delovna skupina okoljskih strokovnjakov. Na srečanjih med avtorji presoje in člani odbora so prisotni skupaj določili metode dela ter izbrali kazalnike za oceno stanja okolja, poglavitna okoljska vprašanja in matriko za določanje vplivov. Poleg tega so člani odbora avtorjem študije, tudi s pomočjo nasvetov glede analize dokumentov, predlagali temeljne dokumente o okoljski politiki na lokalni ravni.

Dodajamo še, da je Prednostna naloga 1 programa v celoti namenjena okolju in teritoriju. Finančna sredstva namenjena tej nalogi dosegajo skoraj 40 % delež vseh namenjenih sredstev.

Okoljsko poročilo programa, ki je bilo pripravljeno v okviru postopka CPVO, podrobneje preučuje predvidene okoljske učinke programa ter posreduje mnenje o vključenosti okoljskih vprašanj v program, pri čemer zaključuje, da so skupni pričakovani učinki izvajanja programa na okolje v splošnem pozitivni ali nevtralni. Dodatno pa je izpostavljena tudi visoka stopnja skladnosti s poglavitnimi skupnostnimi, nacionalnimi in lokalnimi cilji varstva okolja.

Okoljsko poročilo navaja vrsto priporočil, ki narekujejo, da se okoljska vprašanja ne bi vključila v program samo s pripravo izrecno okoljskih ukrepov, temveč naj bi se predvideli tudi mehanizmi za spodbujanje sonaravnosti v dejavnostih socio-ekonomskega značaja. Predvsem se priporoča, da se določi serija kazalnikov okoljske učinkovitosti, ki bi izkazali okoljski pomen posameznega projekta ter kvalitativne in kvantitativne posledice za različne okoljske vidike (tla, ozračje, vodni in energetski viri, odpadki itd).

Monitoring okolja se uvršča v postopek CPVO. Ocenjevalec je predlagal serijo kazalnikov konteksta in kazalnikov na programski ravni, s katerimi bo mogoče zajeti okoljske vidike in zagotoviti monitoring učinkov. Pokazatelji bodo uporabljeni za okoljski monitoring kot predvideva OP (glej podpoglavje 6e).

Na osnovi posvetovanj v okviru postopka CPVO so bile prejete tudi določene zahteve za dopolnitev ali spremembe tudi za Operativni program.

Spodnja tabela vsebuje pripombe italijanskih in slovenskih organov, ter navedbo, ali je bil predlog sprejet ali zavrnjen, vključno z razlogom za odločitev.

AVTONOMNA DEŽELA FURLANIJA JULIJSKA KRAJINA

Prispevek iz sodelovanja Uprave za okolje Dežele Furlanije Julijske krajine

Pripombe k predlogu Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
1. Za splošno tabelo analize SWOT so bile predlagane naslednje spremembe in dopolnitve, in sicer samo za vsebino v okviru opisa okoljskega konteksta (ki jo je potrebno uskladiti z analizo SWOT v spodnjem podpoglavju 4.d »Utemeljitev prednostnih nalog«):	------
1.1. Prednosti. Verjetno ni res, da programsko območje zaznamuje »visoka stopnja recikliranja« (točka 4.), saj se na osnovi podatkov iz Okoljskega poročila odpadki reciklirajo samo v nekaterih omejenih delih programskega območja, medtem ko je v drugih delih stopnja recikliranja zelo nizka.	Upoštevani predlog: Prednost št. 4 se je nadomestila z naslednjo: »Prisotnost pokrajin na programskem območju z visoko stopnjo recikliranja«.
1.2. Slabosti. Ta stolpec bi bilo potrebno dopolniti z naslednjo vsebino: »Prisotnost velikega deleža umetnih površin na nekaterih delih programskega območja«; »Razpršenost habitatov in krajin na nekaterih delih programskega območja«; »Kritično količinsko in kakovostno stanje površinskih in podzemnih voda v primerjavi z zasledovanimi cilji na tem področju«; »Prisotnost onesnaženih območij nacionalnega pomena«;	Upoštevani predlog: V analizo SWOT so se predlagane točke dodale med slabosti.
1.3. Priložnosti. Formulacijo tega stolpca bi bilo potrebno spremeniti in dopolniti, kakor sledi: V 2. točki je izraz »Izkoriščanje« potrebno nadomestiti z besedo »Gospodarjenje«; Potrebno je dodati 9. točko: »Priprava in uporaba skupnega sklopa podatkov za sistem severnega Jadrana za usklajeno gospodarjenje z obalnimi vodami«;	Predlog je upoštevan.
2. V zvezi s podpoglavjem 4.e »Prednostne naloge programa« se predlaga, da se v besedilo za Prednostno nalogo 1 »Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija« vnese navedba Sporočila Evropske komisije z dne 7. junija 2007 v zvezi s Celovitim upravljanjem obalnih območij (ICZM). V okviru operativnega cilja 1.1 »Ohranjati biotsko raznovrstnost in zagotoviti trajnostno upravljanje naravnih virov« pod isto Prednostno nalogo 1 pa se predlaga, da se upoštevajo pripombe organov ARPA in Naravnega parka Furlanski Dolomiti, ki so priložene na koncu tega dokumenta, če seveda, te pripombe še niso bile vnešene.	Spremembe vnese Organ upravljanja. Navedba Sporočila Evropske komisije se ni vnesla, saj je na osnovi narave operativnega cilja 1.1 le-ta informacija odvečna, saj cilj med ostalim zasleduje tudi celovito upravljanje vodnih virov.
3. V zvezi s podpoglavjem 4.f »Usklajevanje in sinergija z ostalimi ukrepi, ki se financirajo iz strukturnih skladov«, in sicer odstavkom, ki obravnava programe, ki se financirajo iz EKSRP, velja izpostaviti, da načrte za upravljanje območij Natura 2000 financira Program za razvoj podeželja Dežele Furlanije Julijske krajine.	Morebitne spremembe vnese Organ upravljanja: Črtal se je zavajajoči stavek, v katerem se je vzpostavljala povezava s programi EKSRP samo v zvezi z izboljšanjem kakovosti življenja.
4. V zvezi s poglavjem 6 »Izvajanje programa« navajamo naslednje pripombe:	------
4.1. V zvezi s podpoglavjema 6.a »Struktura upravljanja programa« in 6.e »Sistem spremljanja in ocenjevanja ter izmenjava računalniških podatkov«, je potrebno izpostaviti, da bosta za ta operativni program tako kot tudi za druge že pregledane operativne programe bistvenega pomena faza izvedbe in spremljanja programa. Da bi	Dopolnitev vnese Organ upravljanja: v Poglavju 6.a so navedene naloge okoljskih organov.

se zagotovili okoljski in sonaravni cilji programa, bi sodelujoči okoljski organi morali biti vključeni v fazo priprave razpisov in kriterijev za izbor projektov, ki se jim odobri financiranje, ter v celoviti okoljski monitoring programa tudi na osnovi priporočil iz Okoljskega poročila. V sedanji različici namreč operativni program ne predvideva specifičnih funkcij za okoljske organe, razen tega, da sodelujejo v delu Nadzornega odbora. Zato je priporočljivo, da se v operativnem programu predvidijo specifična določila ter se v njih opišejo pristojnosti okoljskih organov podobno kot se je, na primer, določilo za čezmejne skupine strokovnjakov, ki jim je bila poverjena naloga, da ocenjujejo kakovost projektov in njihovo skladnost z nacionalnimi ali regionalnimi politikami za posamezna področja. To mnenje temelji tudi na tolmačenju opisa sestave in nalog Skupnega tehničnega sekretariata. Zanj namreč niso predvidene specifične pristojnosti na področju okolja, medtem ko ima isti organ nalogo, da med ostalim pripravi tudi predloge za javne razpise, ki jih nato potrdi Nadzorni odbor.	
4.2. V podpoglavju 6.e »Sistem spremljanja in ocenjevanja ter izmenjava računalniških podatkov« ni jasno določen organ, ki bo odgovoren za monitoring okoljskih vplivov, kakor ga določa Direktiva 2001/42/ES. Izredno pomembno je namreč, da se monitoring okoljskih vplivov programa zagotovi že od začetnih faz izvajanja ter, da se spremlja doseganje okoljskih ciljev.	V Poglavju 6.e so podane informacije o okoljskem monitoringu, medtem ko se odstavek, dodan k podpoglavju 6.a sklicuje tudi na sodelovanje okoljskih organov v fazi spremljanja.
5. Na splošno lahko dodamo, da bi se po spremembah in dopolnitvah na osnovi posvetovanj morala v operativni program vnesti priporočila, ki izhajajo iz Okoljskega poročila, da se ta dva dokumenta uskladita preden se dokončno sprejmeta.	----
Pripombe k predlogu Okoljskega poročila	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
6. V zvezi s podpoglavjem 4.1 »Zrak in klimatske spremembe« velja omeniti točkovno čezmejno onesnaženje zaradi obrata Livarna.	Dopolnitev je vnešena.
7. V podpoglavju 4.4 »Voda« bi bilo potrebno vsebino dopolniti tako, da se ustrezno navedejo tudi količinski vidiki vodnih virov (tako za površinska kot podzemna vodna telesa ter zajemanje in potrošnjo po sektorjih), saj se trenutno poglavje ukvarja samo z zajemanjem in potrošnjo pitne vode. Dodatno bi bilo potrebno omeniti tudi poglavitne probleme čezmejnega vodnega območja reke Soče, kakor so predstavljeni v mnenju Uprave za porečje iz Benetk, ki ga prilagamo na koncu tega dokumenta.	Dopolnitev je vnešena.
8. V zvezi s podpoglavjem 4.7 »Človeško zdravje« naj povemo, da je precej reduktivno povezovati človeško zdravje izključno z onesnaženjem zaradi okoljskega hrupa, kakor je to v Okoljskem poročilu. Omenjeno podpoglavje bi bilo potrebno ustrezno dopolniti.	V zvezi s tem se je na začetek podpoglavja 4.7 dodal nov stavek.
9. V zvezi s podpoglavjem 4.8 »Vpliv dejavnosti na okolje« naj dodamo, da so skupni zaključki podpoglavja »Promet in infrastrukturna omrežja« napačno navedeni na koncu podpoglavja »Podjetja in proizvodne kapacitete«.	Napaka je bila popravljena.
Za to podpoglavje in za naslednje podpoglavje z naslovom »Turizem« pa ni skupnih zaključkov. Okoljsko poročilo je torej potrebno dopolniti in upoštevati okoljske obremenitve iz proizvodnih obratov in turizma.	Dopolnitev je vnešena.
10. V zvezi s Poglavjem 5. »Okoljske kritične točke« predlagamo, da se	----

Tabela 5.1 dopolni, kakor sledi:	
10.1. Poglavje »Voda«. Med okoljskimi kritičnimi točkami bi bilo potrebno na osnovi podatkov iz analiz omeniti v Okoljskem poročilu zmanjšanje vodonosnikov in težave pri zagotavljanju minimalnih vitalnih količin zajemanja iz nekaterih površinskih vodnih teles. Poleg teh bi bilo potrebno upoštevati tudi predloge sprememb iz mnenja ARPA-FVG, zlasti glede stanja kakovosti vodnih teles (koncentracije evtrofikacijskih snovi v rekah, hranil v morskih obalnih vodah, slabo stanje podzemnih voda).	Dopolnitve so vnešene.
10.2. Poglavje »Vpliv dejavnosti na okolje«. Med posameznimi sektorji niso omenjeni kmetijstvo, proizvodne dejavnosti in turizem, ki so predhodno bile navedene in tudi obširno obravnavane.	Iz pokazateljev, ki so se uporabili za opis teh panog (podpoglavja 4.8.1, 4.8.4, 4.8.5) ni mogoče ugotoviti kritičnih vplivov teh dejavnosti na okolje. Med trajnostnimi cilji, navedenimi v tabeli 7.1 se je za temo »Vodni viri« vsekakor navedlo »Zmanjšati vnos onesnaževal iz kmetijstva«. Trajnostni cilji za proizvodne dejavnosti so navedeni v tabeli 7.1 za teme »Zrak«, »Podnebne spremembe/energija«, »Tla«, »Vodni viri«, »Odpadki« in »Tehnološko tveganje«. Trajnostni cilji za sektor turizma so navedeni v tabeli 7.1 za teme »Zrak«, »Biotska raznovrstnost«, »Krajina«, »Tla«, »Vodni viri«, »Odpadki«, »Kulturna dediščina«, »Človeško zdravje«, »Promet in infrastrukturna omrežja«.
11. V zvezi s Poglavjem 9 »Monitoring« navajamo, da so v Okoljskem poročilu predvideni konkretni ukrepi in predlogi za okoljski monitoring, vendar pa iz primerjave z operativnim programom, ni jasno, kdo naj bi bil odgovoren za okoljski monitoring. Ta pomislek je potrebno odpraviti že na samem začetku, da bi se monitoring zagotovil že od prvih faz izvajanja projekta.	Dopolnitev je vnešena.
12. Glede Poglavja 10 »Priporočila za izvajanje programa« se pozitivno ocenjujejo pripravljeni predlogi, vendar bi bilo priporočljivo, da se okoljskim organom poveri naloga, ki ne bi zajemala podrobne obravnave posameznih izbranih projektov (razen v primeru specifičnih zahtev Organa upravljanja), saj bi se tako bistveno upočasnilo izvajanje programa. Bilo bi veliko bolje, ko bi okoljski organi aktivno sodelovali z Organom upravljanja in Skupnim tehničnim sekretariatom pri pripravi ustreznih okoljskih kriterijev za izbor projektov, pri pripravi posameznih javnih razpisov ter pri skupnem vrednotenju okoljskega monitoringa programa.	Morebitne spremembe vnese Organ upravljanja (prim. točko 4.1).
Mnenje organa ARPA Furlanija Julijska krajina	
Pripombe k predlogu Okoljskega poročila	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
Svetujemo, naj se uporabi Poročilo o stanju okolja ARPA FVG (različica iz leta 2005) ter se, po možnosti, uporabijo posamezni pokazatelji.	Predlog je upoštevan.

Pomembni vidiki obravnavanih kritičnih točk za temo voda v tabeli 5.1 Okoljskega poročila so podcenjeni ali delno navedeni, in sicer: • Visoka koncentracija evtrofikacijskih snovi v rekah: Letne povprečne koncentracije nitratov, ki redno presegajo 2 mg/l v obdobju 2000-2005 v vseh vodotokih v Furlaniji Julijski krajini	Iz dokumenta, ki ga predlaga ARPA FVG (Poročilo o stanju okolja ARPA FVG - različica iz leta 2005), in iz podatkov, ki so se uporabili za opis stanja trofičnosti površinskih voda v osnutku Okoljskega poročila (vir: European Environmental Agency) ne izhaja, da bi vodotoki v Furlaniji Julijski krajini kazali znake evtrofikacije. Samo površinske vode v Pokrajini Pordenone so med leti 2002 in 2003 kazale letne povprečne koncentracije nitratov nad 2 mg/l.
• Visoka koncentracija hranil v obalnih morskih vodah (laguni pri Maranu in Gradežu)	Dopolnitev je vnešena.
• Okoljska degradacija severnega Jadrana	Dopolnitev je vnešena.
• Slabo stanje podzemnih voda • Povečanje nitratov od leta 2002 do danes	Dopolnitev je vnešena.
V zvezi s temo ZRAK: • V tabeli za ne-tehnični povzetek v Okoljskem poročilu je potrebno navesti ustrezno časovno obdobje in družbeno-ekonomski okvir.	Dopolnitev je vnešena.
• Na osnovi podatkov OMSER ARPA FVG za zadnjih 100 let ni zaslediti povečanja količine padavin.	Pripomba je upoštevana.
• V zvezi s številom klimatskih ali meteoroloških pojavov verjetno manjkajo dodatni podatki, ki jih velja navesti.	Dopolnitev je vnešena.
• Na območju severnega Jadrana (vir: ISMAR-CNR) ni opaziti jasnega zvišanja morske gladine.	Pripomba je upoštevana.
V podpoglavju 4.1.1 se glede koncentracije PM10, ki znaša 50 mg/m^3, bi bilo potrebno navesti, da gre za »povprečno dnevno« koncentracijo.	Dopolnitev je vnešena.
V skupnih zaključkih v podpoglavju 4.1.2 se ne zdi realno, da se navaja realna nevarnost onesnaženja v Pokrajini Gorica, ko pa so najbolj kritične vrednosti izkazane v pokrajinah Videm, Pordenone in Trst.	Spremembe so vnešene.
V Prilogi 1 so navedeni določeni popravki za merilne postaje za PM10 in ozon.	Spremembe so vnešene.
V zvezi s Prednostno nalogo 1 iz operativnega programa menimo, da bi bilo potrebno ustrezno obravnavati ukrepe, katerih namen je: • ohraniti, zaščititi in ovrednotiti morska naravovarstvena območja • nadalje pripravljati podmorske prepreke za varovanje biotske raznovrstnosti in za trajnostni ribolov • poglobiti poznavanje morskih ekosistemov • vzpostaviti medregijsko mrežo znanj o hidrodinamičnih modelih • določiti obalna območja na italijanski in slovenski strani programskega območja ter jih čim prej opremiti s sodobnimi sredstvi za opozarjanje kopalcev • zagotoviti ustrezni monitoring Jadranskega morja, da se določijo količine mulja in toksičnih alg • zakonsko urediti in upravljati rabo obalnih voda prek skupnih ukrepov na medregijski ravni in vzpostaviti celovit zakonski okvir za trajnostno plovbo • pripraviti in sprejeti skupne protokole za ciljno obravnavanje	Morebitne spremembe vnese Organ upravljanja: Predlagani seznam je preveč specifičen, saj se v operativnem programu namenoma ne navajajo posamezne dejavnosti, temveč za vsak operativni cilj le primer seznama, prav z namenom, da se ne omeji domet programa. Velja izpostaviti tudi, da so vse predlagane aktivnosti v skladu z vsebino operativnega cilja 1.1, ki posveča posebno pozornost vodnim virom in še zlasti celovitemu ali vsaj usklajenemu gospodarjenju

vprašanja osnovnih vrednosti in sledljivosti količin živega srebra v ulovu. V Prilogi I operativnega programa se lahko zasledijo določene nedoslednosti v primerjavi z različico iz leta 2005 Poročila o stanju okolja ARPA (tabeli A81 in A82)	čezmejnih porečij, podzemnih voda in morskega ekosistema. Popravek je vnešen.

Mnenje Uprave za vodno območje rek Soča, Tilment, Livenza, Piave, Brenta-Bacchiglione	
Pripombe k predlogu Okoljskega poročila	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
V operativnem programu in Okoljskem poročilu sploh niso upoštevani problemi čezmejnega vodnega območja, kakršno je območje reke Soče.	Okoljsko poročilo v več delih navaja reko Sočo.

Mnenje Deželne uprave vodnega območja Furlanije Julijske krajine	
Pripombe k predlogu Okoljskega poročila	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
Mnenje je pozitivno in brez pripomb.	------

Mnenje Javnega podjetja za zdravstvene storitve št. 2 »Isontina«	
Pripombe k predlogu Okoljskega poročila	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
Glede skupnih zaključkov se izpostavljajo naslednji vidiki:	----
Zrak: V primerjavi z mejnimi vrednostmi, določenimi v evropskih predpisih, je ta vidik bistvenega pomena za zagotovitev ustrezne kakovosti zraka; Potrebno je priporočiti specifične ukrepe za zmanjšanje onesnaženosti ozračja ter (točkovne in razpršene) emisije znižati na ravni, ki bi, kolikor se le da, bile pod predpisanimi mejnimi vrednostmi;	Dopolnitev je vnešena.
Voda: Strinjamo se, da je nujno potrebno nadgraditi vodovodna omrežja in preprečevati potratno rabo vodnih virov; V tem kontekstu bi bilo priporočljivo, da se opravi pozorna presoja trajnosti izgradnje novih proizvodnih ali bivalnih enot, za katere se pričakuje dodatna potrošnja vode, ter se oceni razpoložljivost vodnih virov na obravnavanih območjih;	Dopolnitev je vnešena.
Zbiranje in čiščenje odpadnih voda: bistvenega pomena so tudi povezave proizvodnih in bivalnih enot s kanalizacijskimi sistemi, pri čemer se odpadne vode iz teh omrežij morajo nujno stekati v čistilno napravo, da bi se zaščitil končni prejemnik (površinska vodna telesa in ostalo) ter se rešila druga čezmejna vprašanja (na primer: potok Koren izvira v Sloveniji, vendar lahko negativno vpliva na kakovost voda pri stekanju v reko Sočo na ozemlju Gorice);	Dopolnitev je vnešena.
Odpadki: Strinjamo se, da je potrebno povečati delež ločeno zbranih odpadkov in zmanjšati proizvodnjo odpadkov; Istočasno menimo, da se morajo v ta program vključiti vsi prebivalci in vse proizvodne dejavnosti na celotnem območju sodelovanja.	Dopolnitev je vnešena.

Mnenje Javnega podjetja za zdravstvene storitve št. 5 »Bassa Friulana«	
Pripombe k predlogu Okoljskega poročila	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
Voda: Čeprav se strinjamo, da je potrebno izboljšati vodovodna omrežja in tako zmanjšati rabo vodnih virov, moramo dodati, da se približno 40 % prebivalcev na jugovzhodnem delu območja oskrbuje s pitno vodo z zasebnim izkoriščanjem podzemnih voda. V nekaterih občinah (Cervignano, Oglej, Terzo d'Aquilea, itd.) se beležijo koncentracije herbicidov (npr. desetilatrazin) nad referenčnimi vrednostmi, določenimi v Zakonodajnem odloku št. 31/01, zaradi česar je vodni vir neuporaben za pridobivanje pitne vode.	Podatek o oskrbi podzemnih voda se ne bo spremenil, saj se nanaša na podpokrajinsko raven ter ni v nasprotju z navedbami v Okoljskem poročilu glede izgub vode v vodovodnih omrežjih. Dopolnitev v zvezi s kakovostjo podzemnih voda je vnešena.
Zrak: priporoča se uvedba načrtov za izboljšanje kakovosti zraka in akcijskih načrtov za omejevanje virov onesnaženja (proizvodni obrati, cestni promet in ogrevanje gospodinjstev).	Dopolnitev je vnešena.
Zbiranje in čiščenje odpadnih voda: Spodbujati izgradnjo kanalizacijskih omrežij z ločenimi linijami in ustreznimi čistilnimi napravami za čiščenje odpadnih voda.	Dopolnitev je vnešena.
Odpadki: Strinjamo se, da je potrebno povečati delež ločeno zbranih odpadkov in istočasno pripraviti ustrezne obrate za predelavo mestnih odpadkov, ki se ne reciklirajo, saj sedanje odložišče, ki ga uporabljajo te občine, postaja neuporabno.	Dopolnitev je vnešena.
Mnenje Naravnega parka Dolomiti Friulane	
Pripombe k predlogu Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija	**Vnos sprememb, ki jih je opravil ocenjevalec**
Poudarjamo, da bi na seznam aktivnosti, predvidenih v okviru Prednostne naloge 1, točke 1.1, katerih namen je zaščititi biotsko raznovrstnost in zagotoviti trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri, morali dodati skupne aktivnosti za izvedbo projektov preučevanja flore in favne. Te raziskave so namreč bistvenega pomena za pravilno gospodarjenje z ozemljem, ki bi bilo tudi skladno z načrti za upravljanje in drugimi orodji za varstvo okolja, kot so okoljski certifikati.	Spremembe vnese Organ upravljanja (prim. Pripomba k opombam ARPA FVG).

DEŽELA EMILIA ROMAGNA

Pripombe k predlogu Okoljskega poročila
Ni predlaganih sprememb ali dopolnitev Okoljskega poročila.

DEŽELA VENETO

Pripombe k predlogu Okoljskega poročila
Osnutek Okoljskega poročila je okoljsko sprejemljiv, pri čemer se navaja vrsta pripomb in priporočil, ki bi jih bilo potrebno upoštevati pri izvajanju projektov, ki jih predvideva program, ter pri monitoringu njihovih učinkov na okolje.

REPUBLIKA SLOVENIJA

Pripombe k predlogu Okoljskega poročila

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je dodalo, da se na slovenski strani vse pogosteje dogaja, da se najboljša kmetijska zemljišča spreminjajo v nekmetijske namene, glede česar je potrebno nujno ukrepati. Potrebno bi bilo uvesti ukrepe, da se zagotovi trajnost tradicionalnega kmetijstva ter trajnost zavarovanja naravnega vira v smislu preprečevanja nadaljnjega spreminjanja najboljših kmetijskih zemljišč v nekmetijske namene, kar je na slovenski strani v porastu. Navajata se predvsem dva zakona: Zakon o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS št. 55/03) in Zakon o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS št. 33/07), ki sta navedena v Poročilu.